

СРЕДСТВАТА
НА
БЛАГОДАТТА
ОТ
АНДРЮ С. ТОМПСЪН

превод от английски: Димитър Працинков
2026

Информация за Андрю С. Томпсън

Андрю Стюарт Томпсън, роден на 3 юни 1968 г., е британски историк и университетски преподавател. Специализирал е в областта на съвременната британска история, империализма и Британската империя. От септември 2019 г. е професор по глобална и имперска история в Оксфордския университет, както и професор-сътрудник в колежа „Нафийлд“ в Оксфорд. Томпсън е съпредседател на Центъра за глобална и имперска история. Преди това е преподавал в университетите в Лийдс и Ексетър. В периода 2018–2020 г. заема длъжността изпълнителен председател на Съвета за научни изследвания в областта на изкуствата и хуманитарните науки като преди това е бил главен изпълнителен директор на същата организация на непълно работно време.

Съдържание

Предговор	2
Въведение – Търсене на посока	4
СРЕДСТВАТА НА БЛАГОДАТТА	
Глава 1 – Какво общо има благодатта с мен?	7
Част I Какво научаваме от Христос:	
Установените средства на благодатта	
Глава 2 – Кръщение	14
Глава 3 – Изследване на Писанията	19
Глава 4 – Молитва	23
Глава 5 – Господната вечеря	29
Глава 6 – Пост	34
Глава 7 – Общение	38
Част II Какво научаваме от нашия контекст:	
Благоразумните средства на благодатта	
Глава 8 – Класове, Групи, малки общности и практикуване на свято живеене	42
Глава 9 – Дела на милосърдие	47
Част III Какво научаваме чрез съзерцание:	
Общите средства на благодатта	
Глава 10 – Практикуване в Божието присъствие	51
Заклучение – От обикновеното към необикновеното	57
Въпроси за обсъждане	58

Предговор

Благодарен съм за приноса на други пастори и учители преди мен, които са писали по темите, разгледани в тази книга. Те са ме научили на много неща. Тези автори от уеслианската традиция допринесоха за възраждането на интереса към духовните практики и дисциплини в нашата традиция, като помогнаха на църквата да разбере, че един ясно структуриран подход към ученичеството стои в основата на уеслианското разбиране за това как с течение на времето

настъпва трансформация. Стив Харпър и Хал Нйт са автори на значими трудове, достъпни за широката публика, посветени на уеслианската духовност и „средствата на благодатта“. Техният принос е от съществено значение за възвръщането на терминологията, свързана със „средствата на благодатта“, сред широката уеслианска аудитория. Също така, сериозно влияние върху мен оказаха и академичните трудове на Нйт по същата тема. Значителен принос имат и Дийн Блевинс, Оле Борген, Кенет Колинс, Ричард Хайценрейтър и Ранди Мадокс – техните идеи оказаха дълбоко въздействие както върху начина ми на мислене, така и върху практиката ми, свързана със „средствата на благодатта“.

Причината ми да напиша тази книга е тройна. Първо, искам да покажа дълбоката връзка между библейската духовност и практическото ученичество. Джон Уесли вярваше, че средствата на благодатта са важни преди всичко, защото заедно те са моделът на вярно ученичество, който намираме, даден ни в Библията. Уесли учеше, че средствата на благодатта са ни дадени от Исус Христос в четирите евангелия. Те са и начинът, по който ранната църква е моделирала живота си в Деяния на апостолите. Така че в известен смисъл цялото уеслианско учение около средствата на благодатта е начин да се опитае да обясним библейския модел на ученичество за християнския живот. Намирам тази част от практическата теология на Уесли за изключително убедителна и вярвам, че тя трябва да бъде споделяна навсякъде.

Второ, исках да напиша тази книга, за да споделя с широка аудитория действителната структура и подход, които Уесли е използвал при прилагането на средствата на благодатта в практическия живот. Живеем в такава консуматорка култура, че прилагаме това мислене към всичко, което правим – включително и към практиката си на ученичество. Срещал съм християни, които говорят за това как обичат да изучават Библията или да намират основната си връзка с Бог в молитва. Други ще кажат, че практикуват ученичеството си чрез участието си в проекти за служба или мисионерски пътувания. Трети пък мислят за практиката на вярата си като фокусирана предимно върху неделното сутрешно богослужение. Реалността за уеслианския подход към ученичеството е, че няма избиране и избор на шведска маса. Вместо това има силно убеждение, че средствата на благодатта трябва да служат като „модел на християнския живот“ (за да използваме фразата на Нйт). Само когато живеем във форма на ученичество, която обхваща всички средства на благодатта, ние откриваме, че растем в онази духовна зрялост, за която се говори в Ефесяни 4:15: „да растем във всяко отношение в Този, Който е главата, в Христос.“

Накрая, реших, че е важно да напиша тази книга като начин да предложи на християните достъпно ръководство за практикуване на средствата на благодатта в собствения им живот и в собствените им общности. Ние сме създания на навика и живеем живота си чрез рутина. Понякога съзнателно избираме тези навици, а понякога ги намираме наложени ни от външни обстоятелства. Лесно е да изпаднем в лоши навици, освен ако не положим постоянни усилия да правим друго. Средствата на благодатта ни предлагат такъв избор, чрез който можем да прегърнем свят навик, която има за цел да ни превърне в истински ученици на Исус Христос. В уеслианската традиция ние считаме живота на ученичеството като начин да ни насочи към нищо по-малко от спасение в настоящия живот – и да ни предложи предвкушане на спасението, което предстои.

Проект от този вид не би бил възможен без прекрасна група хора, които са предложили своята подкрепа и насърчение по пътя. Дж. Д. Уолт и Андрю Милър от Seedbed Publishing окуражаваха тази книга от самото начало; Андрю, в частност, беше събеседник по време на целия процес на писане и беше любезен както с обратната връзка, така и с удължаването на крайните срокове. Работата с целия екип на Seedbed е удоволствие.

Част от съдържанието в тази книга послужи първоначално като теми за обучение в църковна и семинарна среда. Благодарен съм на конгрегациите на Обединената методистка църква „Маунт Кармел“ (Хендерсън, Северна Каролина), Обединената методистка църква „Дюкс Чапъл“ (Дърам, Северна Каролина) и Обединената методистка църква „Марион“ (Марион, Арканзас) за готовността им да се ангажират с материал за средствата на благодатта чрез проповеди и други учебни сесии. Особено съм задължен на студентите в моя курс „Средства на благодатта в уеслианската традиция“ в Мемфисската теологична семинария, както през есента на 2012 г., така и през пролетта на 2015 г., за оживените разговори, които проведохме, и прозренията, които ни предоставиха.

Най-големите ми благодарности са на съпругата ми Емили и трите ни деца: Алис, Стюарт и Анна Шарлот. Те са търпеливи с мен повече от всичко, което имам право да очаквам от тях, и те отдават това на склонността ми да се губя в една богословска заешката дупка след друга. Алис, на четири години, показва обещание да стане теологът, който никога не бих могъл да се надявам да бъда. Само на Бог да бъде слава, за тях и за възможността да напиша тази книга, докато живея с тях и ги обичам.

Накрая искам да изразя любовта и благодарността си към моите родители, Шарлот и Робърт Томпсън. По безброй начини те ми дадоха възпитанието, което ми помогна да опозная силата на средствата на благодатта, още преди да науча самия термин. Както животът на нашето семейство, така и животът на църквата, към която нашето семейство принадлежеше, ми осигуриха най-ранното ми духовно формиране и среща с благодатта, която намираме в Исус Христос. Скоро след като се роди първата ми дъщеря, майка ми ми каза почти небрежно: „Андрю, сега ще разбереш какво съм изпитвала към теб през всичките тези години.“ Това бяха верни думи. Вярно е и това, че често не успяваме да изразим по адекватен начин най-дълбоките си чувства към тези, които обичаме. Нямам думи, за да кажа на мама и татко напълно как се чувствам към тях, но имам тази книга. И затова я посвещавам на тях.

ВЪВЕДЕНИЕ

Търсене на посока

УЧЕНИЧЕСТВО. Това е думата, която чувам през целия си живот, за да се опише в какво би трябвало да се състои християнската вяра. Как наричаме хората, които следват Исус Христос? **Ученици.** А как наричаме това нещо, които последователите на Исус правят, вървейки след Него? **Ученичество.** „Ученик“ е и библейска дума. Най-близките спътници на Исус в Евангелията са наричани „дванадесетте ученици“. А в „Великото поръчение“ в края на Евангелието според Матей, Исус заповядва на последователите Си да отидат по света и „да създават ученици измежду всички народи“.

Следователно, Библията ни казва, че последователите на Исус се наричат **ученици.** Ако искаме да бъдем причислени към тези последователи, не е ли логично да разберем какво точно представлява един ученик?

Лична история

Проблемът от детството ми беше, **че аз не знаех как трябваше да изглежда ученичеството.** Дали беше просто редовно ходене на църква? Да се молиш вечер? Дали беше участие в определен вид дейност или служение? Да бъдеш добър човек? Един от проблемите с определянето как изглежда ученичеството в практическия живот беше, **че никой никога не ми го каза.** Семейството ми винаги беше активно в нашата църква, когато растях. Ходех на неделно училище и посещавах богослужение всяка седмица. Учих истории от Библията и слушах проповеди за Божията любов. Спомням си също, че ме учеха за вярата – която беше вяра, че Исус Христос е Божият Син и Спасител на света.

Но ученичество? Не съм сигурен, че ние някога сме се задълбочавали в това.

Мисля, че и аз правех и това, което правеха много други деца, а именно, да мисля **за църквата или вярата** като за едно нещо в живота, **на едно ниво с много други неща.** Разбира се, църквата беше важна. Но същото важеше и за семейството, училището, спорта, игрите с приятели и т.н. **Никога не успях да интегрирам вярата си във всяка друга част от живота си.** Църквата имаше своето място, но беше доста спретнато разпределена в определени дни от седмицата и определени редовни събития. Когато бях там, отдавах ума и сърцето си на нея. Но когато бях другаде, **умът и сърцето ми бяха заети с други неща.**

Когато напуснах дома на 18 години, аз изоставих цялата структура, която животът ми беше осигурил до този момент. Изведнъж най-силните положителни влияния в живота ми (особено на родителите ми) бяха на часове разстояние. **Много скоро загубих всякаво усещане за опора относно това, какво правя и защо.** Вярата ми в Исус Христос отслабна и връзката ми с неговата църква скоро

изчезна. Носех се по течението - всъщност с години. Като много хора на тази възраст, аз се гмурнах с главата напред в навици, които не бяха здравословни за ума, тялото или духа ми.

Гледайки назад, аз мисля, че очаквах цялостна промяна от детството към зрялата възраст, сякаш щях да се превърна от гъсеница в пеперуда. Вместо това, всичко, което открих, беше, че същите стари копнежи и страхове, които винаги съм имал, все още бяха там. Ако не друго, те се бяха задълбочили (и ставах все по-неудовлетворен). Глад ме гризеше и никой от начините, по които се опитвах да го задоволя, не работеше. Обикновено те само влошаваха нещата. Опитвах се да запълня глада си с нови преживявания, нови взаимоотношения и нови приключения. Това, което не разбирах, беше, че гладът ми беше духовен глад.

Когато бях на 20 и няколко години, аз се чувствах ужасно нещастен. Затова накрая отново започнах да се моля – почти като последен изход. (Не защото имах голяма вяра в молитвите си, а защото нищо друго в живота ми не даваше резултат.)

Смъртта на дядо ми оказа огромно влияние върху мен по това време. Всъщност, усетих първите признаци на вътрешно обновление, когато молитвите ми след неговата кончина сякаш получиха отговор. Дори започнах отново да посещавам църква, след като години наред бях стоял настрана – отначало колебливо, но по-късно с истински ентузиазъм да подновя вярата си. В един момент осъзнах, че Исус никога не ме е напуснал; аз бях този, който Го беше изоставил. Сърцето ми, което дълго време беше затворено, започна да се отваря и имах чувството, че онази част от мен, която беше „умряла“, оживява отново.

През този период на обновление, аз започнах да навлизам в християнската вяра по начин, по който никога преди не бях го правил. Четях книги, водех разговори и възприемах духовни практики, които наистина утоляваха онзи духовен глад, който толкова дълго време бях тълкувал погрешно. Но, изненадващо, тази нова посока в живота ми едновременно с това засилваше вътрешния ми глад! (*Апетитът идва с яденето – фр. пог. Д.Пр.*) Все още правех съвсем плахи стъпки, но започвах да осъзнавам, че има неща, от които се нуждая, ако искам наистина да напредна и да израсна духовно. Накрая разбрах, че най-важното, което ми трябва, е модел или рамка за... е, разбира се, за ученичество. Трябваше да науча как изглежда животът на един истински ученик на Исус.

Пътят на ученичеството срещу Пътя на света

През следващите години се стремях да науча повече за ученичеството чрез съчетание от учене и практика. Започнах да чета Библията сериозно – за първи път в живота си. Също така, започнах да чета много от книгите на Джон Уесли – основателят на методисткото движение през XVIII век, който е писал обстойно за благодатта, спасението и християнския живот. В много отношения Уесли се превърна в духовен наставник за мен. Неговите писания ми помогнаха да разбера библейското свидетелство много по-ясно.

Наред с ученето, започнах да се отнасям по-сериозно към практикуването на моето ученичество. Осъзнах, че ученичеството не се свежда просто до това „да вършиш правилното нещо“ от чувство за дълг или задължение. Напротив, става въпрос за това да обичаш Господ, своя Бог, и да обичаш ближния си. Ако тези неща са наред, тогава всички дейности в ежедневието ще си дойдат на мястото. Имах късмета по това време да срещна наставници и приятели, много по-мъдри от мен, които отново и отново ми показваха правилния път. Те бяха Божии инструменти в живота ми.

С времето се убедих, че три неща са абсолютно необходими за истинското ученичество. Може да се каже, че това са трите задължителни съставки на ученичеството. Без която и да е от тях, накрая ще получите нещо, което може повърхностно да прилича на ученичество, но в действителност е нещо съвсем различно. Тези три компонента са:

1. Общност
2. Дисциплина
3. Трансформация

Правилният вид общност е от съществено значение за истинското ученичество, защото никой от нас не може да се справи сам. Има причина, поради която Исус събира 12 ученици, а не само един. Има причина и църквата да остане единна като общност след възкресението на Исус, вместо да се разпадне. Без общност около себе си – хора, които да ви учат, да ви подкрепят и да изискват

отговорност от вас – **вие никога няма да израснете като зрял ученик.**

Ние се нуждаем се и от дисциплина, за да станем истински ученици на Исус. Точно както един спортист никога не би постигнал високи постижения **без отдаденост и тренировки,** така и ние никога няма да станем учениците, които Бог иска да бъдем, без същите тези неща. Отне ми известно време, докато стигна до това разбиране. Знаех, че това важи за спорта, както и за ученето или бизнеса. Но никога не бях прилагал същия стандарт към вярата си. Когато започнах да осъзнавам, **че вярата ми е най-важната част от живота ми,** тогава видях и **колко много съм пропуснал,** подхождайки към нея **небрежно и хаотично.**

„Душата и тялото правят човека, а духът и дисциплинираността правят християнин.“ (Джон Уесли“

Последното нещо, необходимо за истинското ученичество, **е преживяването на трансформация.** Това е малко по-сложен момент, тъй като ние самите не можем да я предизвикаме. Ние не трансформираме себе си. По-скоро, **ние преживяваме трансформация чрез Божията благодат.** И все пак, самият начин, по който действа Божията благодат, означава, че можем да очакваме да бъдем трансформирани, **докато се посвещаваме на практиката на ученичеството** в рамките на една общност от вярващи. С други думи, Бог ни обещава, че ще бъдем трансформирани, **когато живеем живот на вяроност във времето.**

Наистина смятам, че тези три елемента – общност, дисциплина и трансформация – са напълно чужди на съвременната култура. Те изграждат това, което бих нарекъл „път на ученичеството“. Нашата култура ни предлага различен модел за начин на живот. Нека го наречем „пътят на света“. Докато Бог ни призовава да бъдем част от общност, културата на всяка крачка насърчава индивидуализма. По същия начин, докато истинското ученичество изисква истинска дисциплина, **нашата култура поощрява необузданото консуматорство** (което не означава нищо друго, освен да казваме **„да“ на всяко свое желание**). И докато Евангелието обещава трансформация, нашата култура проповядва вид материализъм, който внушава, че не бива да влагаме вярата си в Бог, а по-скоро в нещата от този свят.

Прекарах достатъчно дълго време, следвайки пътя на света, за да осъзная колко празен е той в крайна сметка. Все още съм в процес на обучение като ученик. Има много неща, които не правя добре, и още много, които тепърва трябва да науча. Нуждая се от всяка възможна помощ! Но съм убеден, че единственият живот, който си струва да се живее, е животът, следващ Исус Христос. Именно в такъв живот може да се открие единственото истинско щастие.

Моделът на християнското ученичество

Джон Уесли е използвал един израз, за да опише какво означава да живееш вярно като ученик на Исус: **„да ходиш в Божиите пътища“.** Харесва ми този израз, защото ме кара да възприемам ученичеството, като глагол за действие. Това означава, че ученичеството всъщност се отнася **за начинът, по който живеете всеки ден от живота си.** Става въпрос за това, да приемате сериозно нещата, които имат най-голяма стойност и да ги превърнете в свой основен приоритет.

Всъщност съществува един уеслиански модел на ученичество, който помага да разберем кои са тези Божии пътища. **Това е модел, който ни показва как да изградим святи навици в ежедневието си.** Едно от интересните неща, които ще откриете, когато четете книгите на невролози и психолози, изследващи човешкото поведение е, че всички ние сме **в голяма степен същества на навика.** Дори без да го целим, ние си създаваме навици, които направляват ежедневноното ни поведение. Веднъж утвърдени, **навиците се променят много трудно.** Следователно изграждането на правилните навици е от изключително значение.

Когато говорим за това, че ученичеството има модел, имаме предвид, че съществуват навици на вярата, които действат заедно, за да ни оформят като зрели християни. **Именно тези навици на вярата са темата на тази книга.** Те се наричат „средства на благодатта“.

Джон Уесли и ранното методистко движение оказаха дълбоко влияние върху начина, по който разглеждам ученичеството. Практиките, които наричаме „средства на благодатта“, черпят основата си от библейски примери, но именно чрез трудовете на Джон Уесли и примера на ранните методисти ние откриваме, **че тези средства са обединени в рамка,** която ни предлага един реален модел на ученичество. Когато преподавам уеслианско богословие, аз винаги казвам на студентите си, че трябва да четем Джон Уесли (или който и да е друг християнски богослов) **само дотолкова,** доколкото той ни предоставя ясен поглед към Свещеното Писание. Аз вярвам, че Уесли наистина

ни дава такъв поглед и именно затова съм приел сериозно възгледите му за средствата на благодатта. Това е и причината, поради която искам да споделя с вас тази част от подхода на Уесли към ученичеството.

В следващите глави ще научите какво представляват „средствата на благодатта“. Ще разберете също как те могат да действат заедно, за да оформят самия ви живот. Искам да ви предупредя още в началото: средствата на благодатта изискват посвещение – както към общност от вярващи, така и към живот, изпълнен с дисциплина. Ако не желаете тези неща да бъдат част от живота ви, може би е по-добре да спрете да четете още сега. Но ако усещате, че истинската общност и истинската дисциплина са в основата на една зряла вяра, тогава мога да ви уверя, че средствата на благодатта ще доведат до вашата промяна. Казвам това не защото аз го обещавам, а защото вярвам, че Бог го обещава.

Нищо в ученичеството не е възможно без Божията благодат. Ето защо първата глава след това въведение ще бъде посветена на благодатта. „Благодат“ е дума, която се среща многократно в Новия Завет, но невинаги се разбира правилно. Първа глава ще представи благодатта по начин, който ще ви помогне да осъзнаете нейната значимост и сила. В нея също така ще бъде разяснено какво точно имаме предвид под понятието „средства на благодатта“.

Следващите глави (глави 2–10) са разделени на три части:

- установени средства за благодат (глави 2–7);
- целесъобразни средства за благодат (глави 8–9); и
- обща средства за благодат (глава 10).

Това са категории, които Джон Уесли използва, за да обясни как средствата за благодат действат в християнския живот. Не се плашете от термините (думите) – смисълът им ще стане по-ясен, докато четете нататък.

Ще забележите, че всички глави, посветени на установените средства за благодат, следват един и същ подход. Тъй като именно тези средства за благодат най-ясно се разпознават в живота на Исус, начинът, по който говорим за тях, е сравнително стандартен.

Първият раздел на всяка от тези глави разглежда библейското свидетелство по съответната тема. Вторият раздел проследява присъствието на всяко от средствата за благодат в историята на уеслианската духовност. Третият раздел разглежда как да осмислим тези теми в практически план.

Останалите глави – за целесъобразните и общите средства за благодат – са структурирани малко по-различно, главно защото тяхното определяне се основава както на Библията, така и на личния ни опит. И тук обаче се стремя да запазя фокуса върху това, как уеслианският възглед ни помага да разберем по-добре тези средства, както и как можем да ги прилагаме в ежедневието. Надявам се, че ще видите как всяка от тези прекрасни практики на ученичество е вкоренена в Библията, оформена чрез уеслианското свидетелство и приложима в ежедневието. Това са каналите, които са ни дадени, за да се научим как да вървим по Божиите пътища!

СРЕДСТВАТА НА БЛАГОДАТТА

ГЛАВА 1

Какво общо има благодатта с мен?

Какво означава благодатта? Това е дума която често се среща в Библията. Вероятно сте попадали на израза: „*Защото по благодат сте спасени чрез вяра*“. Той се намира в Еф. 2:8 и много християни смятат, че това е в самата същност на тяхната вяра.

Един от любимите ми пасаж е от Евангелието според Йоан: „*И Словото стана плът и пребиваваше между нас; и видяхме славата Му, слава като на Единородния от Отца, пълно с благодат и истина... И от Неговата пълнота ние всички приехме благодат върху благодат*“ (Йоан 1:14, 16). Тези два стиха казват нещо важно за това, колко много ни обича Бог. Той ни обича толкова силно, че е дошъл на света в лицето на Исус Христос, за да ни спаси. Но обърнете внимание и на това, как е описано това велико Божие дело. Синът е изпълнен с благодат и истина. Той ни е дал нещо, описано като „*благодат върху благодат*“.

Ако се замислите над това, което казват тези библейски откъси от Посланието към ефесяните и Евангелието според Йоан, става съвсем ясно, че благодатта е важна. Може дори да се каже, че нашето спасение зависи от нея! И така, какво точно представлява благодатта?

Благодат: Прощка и сила

Аз редовно говоря за благодатта в църкви и в семинариите. Независимо от обстановката, винаги започвам, като питам хората какви думи им идват наум, когато мислят за значението на благодатта. Отговорите, които получавам най-често, са: *прошка, помилване, милост и незаслужено благоволение*. Всичко това са важни понятия, които разкриват същността на благодатта. В Библията значението на благодатта може би е най-добре предадено в 1 Йоан: „*По това познаваме любовта: че Исус Христос даде живота Си за нас*“ (1 Йоан 3:16).

Ако искаме да разберем защо Исус Христос, пожертвайки живота си за нас, е това нещо, което ни показва любовта в най-чистата ѝ форма, ние трябва да разгледаме по-задълбочено библейския разказ за нашите отношения с Бога. Но ако трябва да опиша Божията любов само с едно изречение, бих избрал именно това от 1 Йоан 3:16.

Чакайте – забелязахте ли какво току-що направих? Преминах от темата за Божията благодат към темата за Божията любов. Това се случва доста често, когато задълбочим в библейската терминология относно благодатта. Всъщност, думата „благодат“ описва факта, че Бог е изцяло на наша страна. Затова е напълно логично да говорим за благодатта в контекста на Божията любов, тъй като именно чрез нея ние получаваме прошка. Разпознаваме благодатта, когато ни бъде простен грехът. Благодатта е прошка.

Съществува и друг начин да се говори за благодатта. Ако прошката за греха е една от нейните страни, то вторият начин да я разберем е като Божия сила за нов живот. Във второто си послание, Петър ни съветва да „*растете в благодатта и познаването на нашия Господ и Спасител Исус Христос*“ (2 Петър 3:18). Той говори за благодатта, като за вид сила, която ни позволява да растем духовно, така че да опознаем Христос по-пълноценно.

Апостол Павел също говори за благодатта като за вид божествена сила. В Ефесяни 4:7 той казва, че „*на всеки от нас е дадена благодат, според мярката на Христовия дар*“. А причината за даването на тази благодат, е да се издигнат зрели водачи в църквата, „за да подготвят Божиите хора за дело на служение“ (Ефесяни 4:12). Отново виждаме, че благодатта се описва като вид сила за живота на ученичество.

(„Какво е благодатта? Силата на Светия Дух, която ни дава възможност да вярваме, да обичаме и да служим на Бога.“ — Джон Уесли)

Възможно е вие да сте изпитвали благодатта и по двата начина. Като дете сте знаели, че когато направите нещо нередно, нещата няма да се оправят, докато майка ви или баща ви не ви простят. Макар че контекстът може да се променя с порастването, нуждата от помирение, когато нещо се обърка, остава същата. Независимо дали става въпрос за приятел, съпруг или съпруга, или колега, вие знаете, че имате нужда от прошка, когато по някакъв начин сте сгрешили. Понякога, разбира се, вие сте този, който трябва да прости!

Християните, които са преживели новородение в Христос, често могат да говорят за дълбокото усещане че са получили прошка от Бога. Когато благодатта бъде дадена и истински приета чрез вяра, тогава целият товар от минали грехове и разрушени взаимоотношения бива премахнат. Прощката за греха – прошката, която може да бъде намерена единствено в Христос Исус – се преживява, чрез благодатта в най-чистата ѝ форма.

А какво ще кажете за преживяването не само на прошката, но и на силата на благодатта? Начинът, по който се срещаме със силата на Божията благодат, вероятно няма да бъде толкова мимолетен и внезапен, колкото е бил при онова първо, чудесно преживяване на прошка. Най-често силата на благодатта се проявява като нежна, но постоянна сила, която подхранва израстването ни като ученици на Исус. Всъщност, Джон Уесли често е възприемал благодатта, точно по този начин – като силата на Светия Дух, действаща в нас, за да ни помогне да израстваме духовно. Вярно е, че в определени моменти от живота ни, Светият Дух може да действа по драматичен начин. В ежедневието обаче, действието на Духа е по-незабележимо; то ни подхранва по начини, които понякога дори не осъзнаваме. Подобно на благотворното въздействие на слънчевата светлина,

плодородната почва и обилната вода в една градина, благодатта, давана чрез Светия Дух, ни осигурява всичко необходимо, за да израстваме по правилния начин и с времето да дадем прекрасен плод.

Защо благодатта е толкова важна?

Дотук говорих много за това, как можем да разбираме благодатта така, както ни е представена в Библията. Но на този етап може би вие си задавате няколко въпроса. **Защо изобщо имаме нужда от прошка?** И каква сила ми дава благодатта за израстване – такава, каквато не притежавам, докато просто живея в този свят?

Това са смислени въпроси. За някои хора отговорите са очевидни. За други – съвсем не. Нуждата както от прошка, така и от сила, идващи от Бога, се дължи на това, което Библията нарича „грех“. Но тъй като дума като „грех“ не е напълно ясна сама по себе си, си струва да разгледаме как Библията я описва. Нека направя това тук. Всъщност има два начина, по които можем да разглеждаме греха: той е едновременно постъпка и болест. Представата за греховните постъпки е по-лесна за осмисляне. Още от малки ни учат, че има неща, които не бива да правим. „*Не удряй сестра си.*“ „*Спри да отнемаш играчките на другите деца.*“ „*Не взимай още една бисквитка от кутията.*“ Това са все домашни правила, установени от родителите, за да научат децата да различават правилното от грешното. Когато пораснем, ние научаваме, че съществуват закони – въведени от градовете и държавата, – които гарантират, че обществото е подходящо за живот. „*Спазвайте ограничението на скоростта.*“ „*Не крадете чужди вещи.*“ „*Плащайте данъците си всяка година.*“ И така, независимо дали сме млади или възрастни, ние живеем в свят, в който съществуват определени правила или закони; очаква се ние да ги спазваме, подчинявайки се на властта над нас (нашите родители, държавата). Тези власти носят отговорност за поддържането на реда и осигуряването на добра среда за живот. За целта са необходими правила.

Библията ни учи, че Бог е Създателят на всичко, включително и на нас. Бог също така обича всичко, което е сътворил – това виждаме в един откъс от Псалм 145:9, който е бил сред любимите на Джон Уесли: „*Благ е Бог към всички; и благите Му милости са върху всичките Му творения.*“ И така, освен че е Създател, Бог е и Управител на творението. Като Управител, Бог е преценил, че е необходимо да установи закон за Своето творение – и по-специално за онези особени създания, които е сътворил по Свой образ: човешките същества. Едно от местата, където откриваме Божия закон, обобщен в резюме, са Десетте заповеди:

Десетте заповеди

(Любов към Бога)

1. Да нямаш други богове освен Мен
2. Не си прави идоли
3. Не изговаряй напразно името на Бога
4. Почитай съботния ден и го пази свят

(Любов към ближния)

5. Почитай баща си и майка си
6. Не убивай
7. Не прелюбодействай
8. Не кради
9. Не лъжесвидетелствай
10. Не пожелавай

Божият закон прави повече от това, просто да възпира вършенето на зло (макар че прави и това). Той също така ни показва **как да прегърнем всичко, което е добро**. Както можете да видите от предишната схема, Десетте заповеди ни дават насоки, **как да обичаме Бога и как да обичаме ближния си**.

Грехът се появява в картината, когато ние нарушим Божия закон. Можем да направим това чрез външни действия, но можем да извършим и „грехове на сърцето“, **когато съгрешаваме чрез**

мислите и желанията си. „Сърце чисто сътвори в мене, Боже“, се казва в Псалм 51:10, „и дух правилен обнови вътре в мене.“ Това е изказване, което признава факта, че външно греховните постъпки обикновено започват като грехове в сърцето.

Грехът е и като болест вътре в нас. Това може да не е съвсем очевидно, но то обяснява защо изобщо стигаме до извършването на греховни постъпки – особено когато знаем, че те са грешни. Грехът е като чума, с която се ражда всеки човек. Апостол Павел говори за това в своето лично свидетелство, когато казва, че грехът го е „излъгал“ и „убил“, и че той е бил „продаден под властта на греха“. За Павел, грехът е бил като присъствие, което непрестанно го подтиквало да върши зло, а не добро: „Не разбирам постъпките си. Защото не върша това, което искам, а върша точно това, което мразя“ (Рим. 7:15).

Когато разглеждаме греха не просто като действия, които извършваме, а като присъствие в самите нас, ние започваме да осъзнаваме какъв сериозен проблем представлява той. Не можете просто да решите, че от този момент нататък повече няма да съгрешавате. Нещата съвсем не са толкова прости! Нещо повече – грехът засяга целия човешки род. Павел ни казва, че „всички съгрешиха и са лишени от Божията слава“ (Рим. 3:23). Това означава, че никой не е свободен от тежкото положение, в което ни поставя грехът. Ние сме отчуждени от Бога и живеем разбити животи в един разбит свят. Независимо дали става въпрос за постъпките ни, или за сърцата ни, ние непрестанно живеем в състояние на бунт срещу Онзи, Който ни е създал и Който в крайна сметка ще ни съди.

Благодатта в действие

Думата „съдия“ може да звучи плашещо. Но това е един от термините, които използваме, за да опишем как Бог се отнася към нас: Създател, Управител и Съдия. Поради греха си, ние се намираме извън Божия закон. Като наш Съдия, от Бога се очаква да ни държи отговорни за бунта ни срещу добрия и свят план, който Той има за живота ни.

Тук обаче можем да се върнем към отправната си точка. Започнахме, като говорихме за Божията благодат. Когато говорим за благодатта, като за Божията любов към нас – като за прошката и силата, които Бог влага в живота ни – всичко това звучи прекрасно. Но едва когато осъзнаем огромния мащаб на своя грях, ние разбираме защо благодатта е необходима. В противен случай, ние бихме могли да възприемем благодатта като нещо, което можем да приемем или да отхвърлим по свое усмотрение. Истината, разбира се, е, че ние отчаяно се нуждаем от Божията благодат във всяко едно отношение.

След като разберем колко дълбока е нуждата ни от благодат, как можем да проумеем начина, по който тя реално действа в живота ни? Едно е да кажем, че благодатта е Божията любов към нас, а съвсем друго – да разберем как получаваме тази любов. Мога да разтворя прегръдката си, за да приема прегръдка от съпругата или от брат си. Но как да разтворя обятията си, за да приема Божията благодат?

Неотдавна чух епископ Гари Мюлер от Обединената методистка църква, да представя учение за възгледа на Уесли относно действието на благодатта. Той описва, как Божията благодат взаимодейства с нас по следните три начина:

- Благодатта е безусловна – Бог идва при всеки от нас с посланието, че ни обича такива, каквито сме, независимо от миналото ни и т.н.
- Благодатта е преобразяваща – Бог не ни оставя такива, каквито сме, а преобразява сърцата и живота ни.
- Благодатта е покана – чрез благодатта, Господ Исус ни призовава и ни дава сила да се присъединим към Него в делото на Евангелието.

Това е чудесен начин да се предаде уеслианското разбиране за това, как благодатта действа в живота ни. „Безусловна“, „трансформираща“ и „канеща“ – това са понятия, които описват начинът, по който Библията представя действието на благодатта; те също така ни помагат да осмислим как Уеслианският подход се отнася сериозно към библейския възглед в контекста на ежедневно ученичество.

Благодатта е безусловна

Имам една приятелка на име Катрин, която е грънчар. Работихме заедно няколко лета в програма за ученици от гимназиална възраст. Катрин използва уменията си в грънчарството, за да преподава библейски уроци. Седнала пред грънчарското колело, с ръце, покрити с глина, тя разказва как Бог ни оформя, точно както прави един майстор грънчар. Тя знае откъде идва тази представа: Библията говори за Бог по този начин. В Йеремиа 18:6 се казва: „*Както е глината в ръката на грънчаря, така сте и вие в Моята ръка, доме Израилев*“. За моята приятелка Катрин, образът на Бог като грънчар, а на нас – като глина, **говори за любящата грижа, която Бог полага за цялото творение**.

Когато казваме, че Божията благодат е безусловна, ние имаме предвид, **че Бог обича абсолютно всичко, което е създал**. (Та нали в Бит.1:31, Той казва, че то е „*твърде добро*.“ Д.Пр.) Един грънчар не би взел глина, за да я оформя и обработва, **ако още от самото начало я е мразел**. Същото важи и за Бог по отношение на света. Бог е майсторът грънчар, а ние сме **дело** на Неговите ръце. Бог ни обича.

Когато говорим за благодатта като безусловна, това означава също, че **не е нужно** да правим каквото и да е, за да заслужим Божията любов. И като се има предвид колко ограничени сме ние и колко безкраен е Бог, това е наистина чудесно! Безусловният характер на благодатта означава също, **че няма човек, когото Бог да изключва** от Своята милост. Както често се казва, **това не означава, че всички хора ще бъдат спасени**, но означава, че всички хора **могат** да бъдат спасени. Това всеобщо, безусловно предложение за благодат е засвидетелствано в цялата Библия. Цялата насоченост на посланието на Новия Завет, относно Исус Христос се основава на това – че Той дойде като „*жертва за умилостивение за греховете ни, и не само за нашите, но и за греховете на целия свят*“ (1 Йоан 2:2)

Благодатта преобразява

В същината си **благодатта е свързана с растежа**. Тя ни отвежда от мястото, където се намираме, до мястото, където Бог иска да бъдем. Този аспект на въздействието на благодатта върху нас може да се обобщи в две прости изречения:

1. Исус Христос ви обича точно такива, каквито сте.
2. Исус Христос ви обича толкова силно, **че не иска да ви остави** такива, каквито сте.

Да кажем, че Исус ни обича точно такива, каквито сме, е важно – именно това ни дава основание да говорим за безусловния характер на благодатта. Но когато добавим, че любовта на Исус към нас е толкова голяма, че Той иска да ни промени, ние докосваме същината на прехода от греха към спасението. Тук вече ние говорим за това, **че Божията благодат притежава и дълбока преобразяваща сила**. (*Без тази сила, нито ние, нито децата ни или ближните ни, не можем да станем такива, каквито Бог иска да бъдем.* Д.Пр.)

В Библията двете големи теми – оправданието и новородението – са свързани с преобразяващата сила на благодатта. „**Оправдание**“ може да звучи като сложна дума, но значението ѝ е просто. Тя означава нещо, което е излязло от правилното си състояние, **да бъде върнато в него**. В случая **това**, което е излязло от правилното състояние, **сме самите ние**. Ние сме наранени създания. Мислите и делата ни често са белязани от грях. Носим в себе си рана, която нямаме силата да излекуваме сами. Да бъдем оправдан чрез Божията благодат означава, **че Бог ни връща в правилно отношение към Себе Си**. Това означава **да получим прошка**. Това става възможно чрез изкупителното дело на Исус Христос на кръста, **когато ние лично Го приемем**. Исус не е имал грях, но въпреки това, **е пострадал заради нашия грях**. И е направил това, воден от дълбочината на Своята любов към нас.

Новото рождение е мощното преживяване на духовно възраждане, което настъпва след нашето оправдание. Ако оправданието наистина се отнася до това как сме възприемани в Божиите очи, то новото раждане се отнася до това, как **НИЕ започваме да се възприемаме в собствените си очи**. Петър визира тази значима промяна, когато говори за това, как Бог Отец „*ни е възродил за жива надежда чрез възкресението на Исус Христос от мъртвите*“ (1Петр. 1:3). Нашето духовно раждане е началото на **непрекъснат растеж в благодатта** – процес, който Библията нарича **освещение**.

Аз знам, знам. „Освещение“ звучи като поредния сложен термин. Но всъщност **това е просто**

друга дума, означаваща **святост**. А в Новия Завет „святост“ е думата, използвана за описване на онова, което се случва с нас, когато чрез Исус ние биваме приближавани все по-близо до сърцето на Бога. Чрез този процес ние **ставаме святи**.

(*Оправдание = Да бъдеш направен праведен; Освещение = Да бъдеш направен свят.*)

Аз израснах като методист, но през детството си никога не бях чувал думи като „освещение“ или „святост“. Затова по-късно бях изненадан да науча, че тази идея вероятно е била **най-централната** духовна представа за Джон Уесли (който, в крайна сметка, е бил водачът на методисткото възраждане). Той е вярвал, че най-доброто разбиране за святостта е, че тя е изцяло свързана с любовта. А библейската книга, която според него най-добре предава святата любов, е Първото послание на Йоан. В 1 Йоан 4:9 се казва: „*Божията любов се яви сред нас по следния начин, Бог изпрати Своя единороден Син в света, за да живеем чрез Него*“. Повярването в Исус Христос носи дълбоко духовно значение. То предизвиква промяна в нас; тя ни прави святи. Йоан обяснява: „*Бог е любов и който пребъдва в любовта, пребъдва в Бога, и Бог пребъдва в него*“ (1 Йоан 4:16).

Когато казваме, че благодатта преобразява, ние имаме предвид, че Христос **не ни оставя такива**, каквито ни е намерил. Точно както Исус прави куците да прохождат, слепите – да проглеждат, а мъртвите – да възкръсват, така и Исус се стреми да изцели и нас. Благодатта има силата да ни прости за грешките, които сме извършили. Тя има и силата да ни изцели от склонността да вършим зло и да бъдем в състояние на неправда. Замислете се: ако Бог само ни прощаваше, но не ни изцеляваше, ние щяхме да се озовем точно там, откъдето сме тръгнали по отношение на греха си. Но тъй като същността на благодатта включва както прошка, така и сила, **ние можем да бъдем едновременно простени и изцелени!**

Апостол Павел ни учи, че преобразяващата сила на благодатта **действа в живота ни всеки ден, стига да продължаваме да ходим във вяра**. Павел казва: „*А всички ние, с открити лица, съзерцавайки славата на Господа, сякаш отразена в огледало, се преобразяваме в същия образ, от една степен на слава към друга*“ (2 Кор. 3:18). Да вървим в Божиите пътища **е като да се вираме в самия Божий образ**. Когато правим това, ние започваме да се преобразяваме в същия този образ. Това означава, че животът, преживян сред Божията благодат, **е съвсем различен** от всеки друг живот, който бихме могли да живеем.

Благодатта е поканваща

Безусловна, преобразяваща и... поканваща! Какво означава да кажем, че благодатта е покана? Към какво ни кани Бог чрез действието на Своята благодат?

Един от най-ярките примери за благодат, която действа като покана чрез даден човек – пример, на който съм бил свидетел в живота ми – се случи, когато бях в гимназията. Беше пролетта на 1993 г. и известният колежански баскетболни треньор Джим Валвано умираше от рак. През същата година, на първата годишна церемония по връчване на наградите ESPY (за *най-високи спортни постижения Д.Пр.*), той бе удостоен с наградата „Артър Аш“ за смелост и хуманитарна дейност. По време на церемонията, Валвано беше вече много тежко болен, но някак си успя да присъства. Неговият приятел Дик Витейл трябваше да му помогне да се качи на подиума, за да получи наградата си.

Когато дойде редът му да говори, Джими В. взе микрофона **и не го пусна цели 11 минути**. Той говори за любовта към семейството си. Говори за своя ентузиазъм към живота. Разчувства почти всички в залата до сълзи. Към края на речта си Валвано каза: „*Имам само още едно нещо – призовавам всички ви, всеки един от вас: радвайте се на живота си, на ценните мигове, които имате. Прекарвайте всеки ден с малко смях и малко размисъл, оставете емоциите си да се проявят. Бъдете ентузиазирани всеки ден и... поддържайте мечтите си живи, въпреки проблемите – каквито и да са те.*“

Силно послание. Но той не спря дотук. Продължи, като призова присъстващите да се включат в борбата срещу рака и СПИН – да участват активно, като дарят времето, енергията и средствата си. **Да направят промяна** по някакъв начин. (А на нас **колко ни е трудно да се променяме**. С какъв инат искаме да останем такива, каквито сме. Д.Пр.)

Накрая той отправи думи, носещи огромно уверение. Каза, че ракът в тялото му може да му

навреди само до определена степен. „Той не може да докосне ума ми, не може да докосне сърцето ми и не може да докосне душата ми“, заяви Валвано. „И тези три неща ще пребъдат вечно.“

Гледал съм видеозаписа на речта на Джими В. много пъти. Чел съм текста и дума по дума. Този човек говореше за Бог и за спасението. Не знам как иначе да разтълкувам заключителните му думи, освен като израз на силна вяра – думи на човек, който е уверен в своето спасение чрез Исус Христос. Когато съчетае тези думи с призива му да прегърнем живота пълноценно, да обичаме смело и да вършим добри дела в света, аз мисля, че получаваме съвършения образ на това, какво представлява призивът на благодатта.

Винаги ми е било интересно, защо Исус изобщо си е направил труда да призове рибари и бирници да Го последват. Той е бил Божият Син. Със сигурност Той не е имал нужда от помощта на хора, които по-скоро биха Му пречили, отколкото помагали! И все пак, Той ги призовавал. Отделял много време, за да ги учи и подготви за тяхно собствено служение. Когато четете разказите в четирите Евангелия – според Матей, Марко, Лука и Йоан – вие неизбежно оставате с усещането, че голяма част от това да бъдете ученик на Исус, се състои в това, да вземете добрата вест, която Той ви е дал, и да я занесете в света, така че и другите да могат да познаят Исус.

Той ни предлага Своята любов, за да бъдем преобразени. След това ни кани да споделим тази любов с другите, така че и те да бъдат преобразени.

Целта на средствата на благодатта

След като опознаем тази чудесна Божия благодат от личен опит, ние започваме да изпитваме желание да се срещаме с нея постоянно. Бог също желае това. Той ни е предоставил определени канали, чрез които можем да получаваме благодат. Това са средствата за благодат.

Джон Уесли нарича средствата за благодат „знаци, думи или действия, установени от Бога“ и „каналите за предаване на Неговата благодат към човешките души“. Всъщност той имал предвид практики на ученичество, които черпим от библейското свидетелство. Уесли гледал на живота на ранната църква като на съвършен модел за това, как средствата за благодат трябва да заемат централно място в християнското ученичество. Един ключов библейски пасаж се намира в книгата „Деяния на апостолите“ и описва какво правели първите християни след своето кръщение: „Те постоянстваха в апостолското учение, в общението, в преломяването на хляба и в молитвите“ (Деян. 2:42). От тази благодатна почва на практическа вяра израствали много духовни плодове. В „Деяния“ се казва, че „страх обзе всяка душа“, че вярващите се събирали всеки ден и се грижели за материалните нужди помежду си, а сърцата им се изпълвали с радост от пълноценното духовно общение, което споделяли (ст. 43–46). Всъщност, именно чрез вярното използване на тези средства за благодат бил получен Божият дар на спасението. Пасажът завършва с думите: „А Господ всеки ден прибавяше към църквата онези, които се спасяваха“ (ст. 47).

Затова не е чудно, че Уесли отдавал толкова важно значение на практики, като молитвата, Господната вечеря, изследването на Писанията и пълноценното общение. Когато твърди, че тези неща са установени от Бога, за да служат като канали за благодат в живота на вярващите, той можел да се позове на един доста солиден библейски прецедент! От времето на Петдесетница насам, именно чрез тези начини Бог предава Своята спасителна благодат на църквата.

Начинът, по който книгата „Деяния на апостолите“ описва средствата на благодатта – като ежедневни практики на християнската общност – ни разкрива нещо важно и за това, как те трябва да бъдат прилагани днес. Като практики, те не са еднократни действия, които ни осигуряват всичко необходимо в един-единствен момент. Те не са и самотни занимания, които извършваме изолирано от другите. В своята същност средствата на благодатта са практики на ученичество, които възприемаме и следваме постоянно в рамките на общността на вярващите.

Силата им не се корени в самите практики, а в благодатта, която те осъществяват чрез Светия Дух. И все пак, самите практики са важни; когато се изпълняват дисциплинирано, те се превръщат в свети навици, които променят сърцата и живота ни.

Тъй като сме човешки същества, които извършват значими дейности във всички сфери на живота си, е напълно логично Бог да избере да предава Своята благодат чрез ежедневни практики. Някои от тези практики са „установени“ – тоест те ясно присъстват както в учението, така и в примера на Исус Христос. (Следователно, Христос ги е установил, или въвел, пряко.) Други

практики са от „благоразумен“ характер; това означава, че използваме библейското свидетелство заедно с нашата практическа мъдрост, за да преценим, как те да изглеждат в нашия собствен контекст. Има и трети вид практики – по-обща по своя характер, които се състоят от по-вътрешни, съзерцателни дисциплини, помагащи ни да останем съсредоточени върху Бога в ежедневието си. Можем да разглеждаме тези три основни категории „средства за благодат“ по следния начин:

- установени средства за благодат: това, което научаваме от Христос;
- средства за благодат, изискващи благоразумие: това, което научаваме от нашия контекст; и
- общи средства за благодат: това, което научаваме чрез съзерцание.

Средствата за благодат ни предлагат цялостен модел за живота на ученичество. Когато ги практикуваме редовно и с дисциплина, те ни водят и към все по-дълбоко разбиране на благодатта. А това ни разкрива още по-дълбоко, **колко много Бог ни обича**. Всичко това е чудесна, блага вест, която ни отвежда в самата същност на тази книга. В природата ни е заложено **да следваме нещо** – а благодатта ни дава **способността да се обърнем към Исус Христос и да Го последваме**. Сега е време да разгледаме какъв начин на живот е необходим, за да израснем истински към духовна зрялост. Ученичеството следва определен модел, който се назовава с конкретен термин: „средствата на благодатта“.

ЧАСТ I

Какво научаваме от Христос:

Установените средства на благодатта

„И те постоянстваха в поучението на апостолите, в общението, в преломяването на хляба и в молитвите... А Господ всеки ден прибавяше към тях онези, които се спасяваха.“

(Деяния 2:42, 47)

ГЛАВА 2

Кръщение

Водата има голяма сила. Тя може да изяви тази сила по наистина изумителни начини. Животът не може да съществува без вода. Лятната суша кара посевите по нивите да увехнат. Ако ни лишат от нея само за няколко дни, ние ще загинем. Водата прави храната ни да расте. Тя обновява земята. Ние я пием, къпем се в нея и играем в нея.

Недостигът на вода е смъртоносен, но същото важи и за нейният излишък. Проливните дъждове могат да доведат до ерозия на почвата и до свлачища. Урагани и мусони всяка година опустошават цели населени места. А наводненията могат да накарат реките да излязат от коритата си, причинявайки разрушения и загуба на човешки живот. Виждал съм как водата разгръща своята мощ при две от най-големите реки в света: Нил в Египет и Мисисипи в Съединените щати.

Преди няколко години пътувах с група хора, за да посетим християнски свети места в Египет. Един следобед, нашият водач ни заведе на един скалист хълм, откъдето се откриваше гледка към Нил от високо. Гледката беше изумителна. Там беше тя – **най-дългата река в света** – простираща се, докъдето стига погледът, както на север, така и на юг. Нил не беше толкова широка, колкото си представях, но това, което ѝ липсваше като ширина, се компенсираше многократно от невероятната ѝ дължина.

Гледката от този хълм ми разкри и в какво се състои истинската сила на Нил за египетския народ. От двете страни на речните брегове, простирайки се на известно разстояние на изток и

запад, се намира ивица от напоявана, тучна зелена земя. Земеделieto процъфтява **в тези напоявани зони**. Градове и села се развиват успешно. Отвъд тези напоявани ивици се простира само безрадостна пустиня. Водите на Нил правят за хората, които живеят там днес, същото, което са правили винаги: **даряват им живот**.

Четири години след пътуването ми до Египет, аз станах свидетел на сила от съвсем различен вид, проявена от най-голямата река в Северна Америка. Река Мисисипи не е толкова дълга, колкото Нил, **но носи много повече вода**. Когато пролетните дъждове в централните части на САЩ са обилни, притоците на Мисисипи могат да увеличат обема ѝ до огромни размери.

През пролетта на 2011 г. река Мисисипи преля – точно когато семейството ми и аз се подготвихме да се преместим в Мемфис, щат Тенеси. През май същата година, когато нивото на реката беше достигнало своя пик, със съпругата ми отидохме в района, за да търсим жилище. Пътувахме от центъра на Мемфис, преминахме по моста на междущатската магистрала I-40 към Арканзас – място, където реката обикновено е широка половин миля. В онзи ден обаче, аз измерих ширина на реката от цели три мили – от страната на Тенеси до точката, в която водата най-накрая спираше при дигата в Арканзас. По-късно разбрах, че нивото на реката е достигнало 47,8 фута (около 14,5 метра) дълбочина – стойност, каквато не е била наблюдавана от 1937 г. насам. По това време количеството вода, преминаващо покрай центъра на Мемфис, е било толкова голямо, че е можело да запълни едно футболно игрище до дълбочина от 44 фута (над 13 метра) – **и то само за една секунда!** По-късно Инженерният корпус на армията на САЩ съобщи, че наводнението е причинило щети на стойност 2,8 милиарда долара. Водата дарява живот, но може да донесе и огромни разрушения и смърт.

Силата на водата – да дава живот или да носи смърт – присъства навсякъде в нашия свят. Тя е застъпена и в Свещеното Писание. В самото начало, когато Бог създал небето и земята, както ни разказва Библията, Божият Дух се носел над водите и въвеждал ред в тях (Битие 1:1–2). От друга страна, водите на Великия потоп по времето на Ной, **унищожила всичко**, което не е успяло да влезе **в ковчег** (Битие 6:17–22). Когато Моисей извел евреите от Египет през разделите се води на Червено море, армията на фараона се удавила, опитвайки се да ги последва (Изх. 14:21–28). И все пак, не дълго след това, Моисей извадил вода от скалата, за да не измре Божият народ от жажда в пустинята (Изх. 17:1–7).

(Водата е живот, а водата е и смърт. Това е историята на Библията. Това е историята на нашия свят. Това е и историята на кръщението.)

Кръщаване в Библейското свидетелство

Има една история, която всяко от четирите Евангелия разказва за началото на служението на Исус. Матей, Марко, Лука и Йоан – всички те подчертават един ключов момент, за да опишат как са започнали проповядването, поучаването и изцеленията на Исус в Галилея и отвъд нейните предели. Тази история е разказът за кръщението на Исус от Неговия братовчед Йоан, в река Йордан.

Евангелието според Лука го описва така: „**И когато целият народ се кръсти, и след като и Исус и се кръсти и се молеше, небето се отвори и Светият Дух слезе върху Него в телесен вид, като гълъб; и глас дойде от небето: „Ти си Моят възлюбен Син; в Теб е Моето благоволение“**“ (Лука 3:21–22).

Това е начинът, по който Бог **ни показва**, че Исус от Назарет **е Христос – Месията**, Който е дошъл да спаси Израил. Християните отдавна **са виждали в историята за кръщението на Исус, знак за Светата Троица**. Докато Синът Божий приема кръщение, гласът на Отца изрича Своето благословение, а Духът слиза във вид на гълъб.

Кръщението на Исус ни показва, **колко важно е то** за всички, които ще Го последват. Макар че Неговото собствено кръщение е първият случай, в който срещаме това послание в Новия Завет, то съвсем не е последният. Евангелието според Йоан ни казва, че учениците на Исус са кръщавали други хора, докато са вървели заедно с Него (Йоан 4:1–3). В самия край на служението на Исус – след Неговото възкресение и точно преди Той да се възнесе на небето – последните Му наставления към учениците засягат ролята на кръщението в разпространението на църквата. Исус казва на последователите си: „**Даде Ми се всяка власт на небето и на земята. И така, идете и създавайте ученици измежду всички народи, и ги кръщавате в името на Отеца и Сина, и Свети Дух, като ги**

учите да пазят всичко, което съм ви заповядал. И ето, Аз съм с вас през всички дни до свършека на века“ (Мат. 28:18–20). Този откъс често се нарича „**Великото поръчение**“, тъй като в него Исус възлага на учениците Си мисията, която стои пред тях.

Духовното значение на кръщението е, че то наистина ни показва, **защо заслужава първото място във всеки списък на средствата на благодатта. Кръщението е външният знак за Божието спасение**. Можем да добием представа колко важен е такъв външен знак, като използваме сравнение от собствения си всекидневен живот. Помислете как показвате любов към друг човек: чрез прегръдка, целувка, букет цветя, подарък за рожден ден, пръстен или думи като „Обичам те“ и „Прощавам ти“. Всичко това са просто обикновени външни действия или предмети. Но когато се използват по правилния начин, те имат за цел да предадат дълбоко емоционално послание на другия човек. Когато една жена целува съпруга си, тя едновременно му показва, че го обича, и реално предава тази любов, чрез самия знак на целувката.

По подобен начин, **кръщението е знак за Божиата любов към нас**. Човекът – било то кърмаче, дете, младеж или възрастен – пристъпва напред, за да приеме кръщение сред общността на църквата. Чрез изливането на вода върху главата на човека и произнасянето на думите: „*Кръщавам те в името на Отца, и Сина, и Светия Дух*“, служителят изпълнява първата стъпка от Исусовото наставление да се създават нови ученици чрез кръщение. Служителят предлага кръщението на приемащия го, от името на цялата църква – **и то като дар от Бога!** Разбира се, след това предстои още много. Истинското ученичество изисква цял живот на практикуване и израстване. Но кръщението е първата стъпка.

Може би ще попитате: „*Но защо точно това служи като знак за Божиата любов?*“ Всъщност има две основни причини. Апостол Павел ни посочи **първата**, когато в Посланието към римляните 6:3–4 казва: „*Или не знаете, че всички ние, които се кръстихме в Христос Исус, се кръстихме в Неговата смърт? И така, ние бяхме погребани с Него чрез кръщението в смъртта, та както Христос беше възкресен от мъртвите чрез славата на Отца, така и ние да ходим в нов живот.*“ Да сте под земята и да сте под водата имат нещо общо: и на двете места не можете да дишате. Следователно, символиката на кръщението е, **че то ни съединява с Исус в Неговата смърт**, а чрез това **ни съединява с Него и в Неговото възкресение**.

Втората причина, поради която кръщението ни служи като знак за Божиата любов, е връзката му със Светия Дух. Йоан Кръстител знаел много за кръщението, но също така осъзнавал, че неговото собствено кръщение **е нищо** в сравнение с кръщението, което Исус щял да въведе. Той казал: „*Аз ви кръщавам с вода за покаяние, но Онзи, Който иде след мене, е по-силен от мене – на Когото аз не съм достоен да се допра дори до сандалите Му. Той ще ви кръсти със Светия Дух и с огън*“ (Матей 3:11).

По-късно, в Евангелието според Йоан, Исус **разяснява връзката между кръщението с вода и кръщението със Светия Дух**. Това се случва, когато един фарисей на име Никодим идва при Исус през нощта, за да Го разпита за Неговото учение. Първоначално Исус казва на Никодим: „*Никой не може да види Божието царство, без да се роди отгоре*“. Когато Никодим отговаря, че не разбира, Исус пояснява: „*Истина, истина ти казвам: никой не може да влезе в Божието царство, без да се роди от вода и Дух. Роденото от плътта е плът, а роденото от Духа е дух. Не се чуди, че ти казах: „Трябва да се родите отгоре“*“ (Йоан 3:5–7). Ние се раждаме от вода, когато излизаме от утробата на майка си. Водата в кръщението обаче, **символизира едно друго раждане** – нашето ново раждане чрез Светия Дух.

Замислете се върху тази връзка: водата на кръщението и благодатта на Светия Дух. Знак за Божиата любов, който едновременно с това предава самата Божия любов! Кръщението ни съединява с Христос и ни дава обещание за бъдещото възкресение, но то също така ни показва, че Бог възнамерява да ни спаси още сега, чрез силата на Светия Дух. В писмото си до Тит, апостол Павел говори за „*водата на новораждането и обновлението чрез Светия Дух*“ (Тит 3:5). Чрез кръщението, ние можем да бъдем уверени **в дарът на Светия Дух** – точно както Исус обещал, че ние ще получим.

(Замисляли ли сте се какво означава да бъдете съединени с Исус Христос чрез вашето кръщение?)

Кръщението в духовността на Уесли

Джон Уесли наричал кръщението „*посветителното тайнство, което ни въвежда в завет с Бога*“. Този език може да изглежда доста технически, но всичко, което това означава, е, че **кръщението е първоначалният акт**, който ни въвежда в общение с Исус Христос. Уесли правилно нарича кръщението **тайнство**, което то е. Тайнството е акт на поклонение, който е специален, защото е специално даден от Христос на неговите последователи, като начин да го приемат духовно. Уеслианската традиция винаги е признавала двете тайнства - кръщение и Господнята вечеря (или Свето Причастие). В Евангелията, на Тайната вечеря, това са тайнствата, които Исус заповядал на последователите си да практикуват: „*това правете за Мое възпоменание*“ и „*Идете и създавайте ученици....и ги кръщавайте в името на Отца и Сина и Светия Дух*“ във Великото поръчение.

(„Той ни спаси не чрез праведни дела, които ние сме извършили, а по Своята милост... чрез Святия Дух... чрез Исус Христос нашия Спасител, така оправдани чрез Неговата благодат, да станем според надеждата наследници на вечния живот. —Тим 3:5–7 nrsv)

Уесли веднъж публикува есе с инструкции за кръщението, което е разработил въз основа на по-дълъг труд, написан от баща му. Наричаме го „**Трактат за кръщението**“. То предлага силно библийско тълкуване за това как християните трябва да разбират и практикуват кръщението в собствените си църкви. Уесли го започва, като подчертава важността на кръщението в християнския живот, посочвайки факта, че неговата авторитет идва директно от Исус Христос, „*който единствен има властта да установи истинско тайнство, знак, печат, залог и средства на благодатта, вечно задължителни за всички християни.*“

Забелязахте ли ключовата фраза – **средства на благодатта**?

В повечето си писания за средствата на благодатта, Уесли пропуска кръщението от списъка. Причината е, че той е най-вече заинтересован да учи християните как да практикуват **ежедневно** вярата си. Единственото нещо, което всички средства на благодатта споделят – освен кръщението – е, че те **могат да се повтарят** отново и отново. Всъщност, цялата идея е да се повтарят възможно най-често! Кръщението е странно в този смисъл, защото го преживяваме само веднъж в живота. Така че, когато Уесли пише за важността на практикуването на молитвата или постът (или кое и да е от другите средства на благодатта), няма реална причина той да включва кръщението. В неговия контекст, практически всеки е бил кръстен като бебе или малко дете.

Кръщението обаче, е било важно за Уесли и би трябвало да е важно за уеслианците във всяка епоха. Всъщност, **кръщението е абсолютно необходимо** за разбирането, защо останалите средства на благодатта са важни изобщо. Ето защо: **кръщението е входната точка** в един цялостен начин на живот. Този начин на живот трябва да бъде белязан от всички останали средства на благодатта. Но то е започнато – и в известен смисъл дефинирано – от кръщението.

„Трактатът за кръщението“ на Уесли предлага три предимства на кръщението, които ни дават представа защо кръщението трябва да бъде на чело в списъка със средства на благодатта. Първата му полза е, че водите на кръщението са знак за отмиването на първородния грях чрез изкупителната смърт на Исус Христос на кръста. Тук Уесли има предвид пасаж от Посланието до ефесяните, който говори за това как „*Христос възлюби църквата и предаде Себе Си за нея, за да я освети, като я очисти с водното измиване чрез словото*“ (5:25–26). Само Божията благодат прощава, но тайнството кръщение ни предлага уверението в тази прошка като знак на Божията милост.

Второто е, че кръщението е начинът, по който влизаме в завет с Бога чрез Исус Христос. Кръщението е като обрязването в еврейската вяра по този начин, с изключение на това, че е духовно обрязване. Ние сме съединени с Христос чрез кръщение, така че „вече не сме чужденци и пришълци, но сме съграждани на Божия народ и членове на Божието семейство“ (Еф. 2:19). Външният израз на това единство е чрез нашето членство в църквата – ние не сме индивидуални християни, а по-скоро християни заедно в тялото Христово. Съществува и вътрешно единство, което е много силно и значението му се вижда в кръщението на самия Исус. Когато Исус е кръстен в река Йордан, това е момент на дълбоко общение за Бог Син заедно с Неговия Отец и Светия Дух. Въпреки това, когато сме кръстени, ние също сме въведени в дълбоко духовно общение с Исус. Ние сме кръстени в Христос и след това живеем като част от Неговото тяло – църквата.

Третата полза от кръщението е това, което Уесли нарича „духовно обновление“. Тук Уесли ни

казва, че нещо наистина се случва при кръщението. Спомнете си как прегръдката на съпруга и съпругата е външен знак за тяхната вътрешна, споделена любов, която едновременно предава тази любов между тях. Именно по този начин кръщението служи като външен знак за вътрешна благодат и средство, чрез което тази благодат се получава. Когато Павел пише на Тит за „водата на новородението“ и свързва това с делото на Светия Дух, било ясно, че той ни казва, **че Бог работи в тайнството на кръщението**.

Уесли ни увещава да внимаваме да не бъркаме **кръщението с вода** и **кръщението от Светия Дух**. Като повечето хора, той със сигурност твърдил, че двете могат да се случат едновременно. Това не е задължително да е така, както очевидно не е така по всяко време в „Деяния на апостолите“, когато ранната църква е започнала да расте. Съветът на Уесли относно необходимостта **от духовно ново раждане** е безкомпромисен: „*Въпросът не е какви сте направени в кръщението*“, казва той, „*а какви сте сега*. Не питам дали сте родени от вода и Дух. **Но сега храм ли сте на Светия Дух**, който живее във вас?“ Така че, кръщението е със сигурност средство на благодат, което ни поставя в контакт със Светия Дух, но духовното ново раждане, което е толкова важно за живата вяра, е нещо, което се дава, когато Духът пожелае.

Уеслианците винаги са твърдели, че бебетата и малките деца **са достойни** да получат християнско кръщение. Има много библейски причини за това, не на последно място, от които е заповедта на Исус: „*Оставете малките деца да дойдат при Мене и не им пречете, защото на такива принадлежи небесното царство*“ (Матей 19:14). Когато Петър започнал да проповядва евангелието в деня на Петдесетница, той напътствал хората там да се покаят и да бъдат кръстени, защото обещанието, което той беше дал, било за тях и децата им (вижте Деяния 2:38–39). По-късно в книгата Деяния ние откриваме, че целите домакинства се кръщавали заедно: родители, деца и домашни слуги (вижте Деяния 16:15, 33). Кръщението е предназначено за всички хора, защото Божията благодат е предназначена за всички хора.

(В Него бяхте и обрязани с духовно обрязване, извършено не от ръка, а с обрязване, което е от Христос, като съблякохте плътското тяло; погребани с Него в кръщението, в което бяхте и възкресени с Него, чрез вяра в силата на Бога, Който Го възкреси от мъртвите.“ (Колосяни 2:11–12)

Кръщението в нашето ежедневно ученичество

Както Библията, така и уеслианското свидетелство, ни разкриват значението на кръщението и неговата важност. Все пак, възниква въпросът, как точно кръщението присъства в практиката ни, след като човек се кръщава само веднъж! Можем да четем Библията всеки ден, да се молим при всяка възможност и да приемаме Господната вечеря всеки път, когато участваме в богослужение. Но след като веднъж сме кръстени, ние не приемаме това тайнство повторно. Кръщението е нашето въвеждане в християнската вяра. И щом веднъж сме осиновени в Божието семейство, **ние никога не биваме изгонени от него**.

И така, по какъв начин кръщението изобщо е част от нашето ежедневно ученичество?

Един мой приятел, Фред Иди, използва чудесен образ, за да опише какво трябва да означава кръщението за нашето ученичество. Той казва, че израстването във вярата е като „да се учиш да плуваш във водите на своето кръщение“. Кръщението е външният знак, **че Бог е собственик на живота ви**. Водата, която ни покрива при кръщението, е знак за Божията благодат, излята в нас. С други думи, **кръщението ни въвежда в един съвсем нов живот**. Ако разглеждаме кръщелната вода като образ на Божията благодат, тогава да се учим да плуваме в тези води, означава ни повече, ни по-малко, да разберем **какво означава животът ни да бъде изцяло потопен в Божията благодат!**

Един от най-значимите празници в живота на една общност е моментът, в който чрез тайнството кръщение **се появява нов християнин**. Независимо дали става въпрос за бебе, младеж или възрастен, смисълът е един и същ: Христос Исус приема нов християнин в Своето общение, а присъстващата общност, която свидетелства за това, поема ангажмента да помага на този човек да израсне в пълноценно ученичество. Това е силен момент, в който цялата общност подновява своите собствени кръщелни обети. И така, докато приветстваме новокръстеният да започне да плува във водите на своето кръщение, **ние си припомним, че самите ние също продължаваме да плуваме в своите води**. Заветът, който Христос сключва с нас при нашето кръщение, никога не изчезва. Ние

всички изживяваме този завет чрез нашето поклонение, нашето ученичество и нашата мисия като християни – да разпространяваме Благата вест. Чрез всичко това можем да открием, че кръщението всъщност не е просто еднократно събитие. То е един съвсем нов начин на живот, в който сме въведени. **Кръщението е моментът**, в който наистина започваме да вървим по Божиите пътища.

Последният образ на Божието спасение в Библията се появява в книгата „Откровение“, където е описан Новият Йерусалим. Това е образът на църквата такава, каквато тя ще бъде, когато всичко достигне своето завършване – като невеста, пременена за своя съпруг. През средата на този град тече река – Реката на живота. След като описва тази прекрасна картина, Писанието ни казва: *„Който е жаден, нека дойде; и който желае, нека вземе даром водата на живота“* (Откр. 22:17).

Аз разглеждам този пасаж като „кръщелна рамка“ на целия Нов Завет. Историята за Исус започва с река, в която Синът Божи влиза, за да приеме Своего кръщение. И тази история завършва с друга река, **която всички хора са призвани да я потърсят**, за да могат да пият от нея и никога повече да не ожаднеят. Водите на тази река са кръщелни води и ние сме поканени да се потопим в тях.

ГЛАВА 3

Изследване на Писанията

Дъщеря ни Алис обича книгите. Винаги ги е обичала. Алис обичаше да разглежда книжки с картинки още от съвсем малка – от момента, в който се научи да обръща страниците. В началото предпочиташе прости книжки с различни картинки за докосване. (виж <https://www.penguin.com.au/books/lists/455-touch-and-feel> Д.Пп.) Сега, на 4-годишна възраст, тя обича ние със съпругата ми Емили да ѝ четем по-сложни истории.

Едно от нещата, които се старая да правя от самото начало, е да чета на Алис много библийски истории. Имаме голяма библийска книга, която съдържа разкази от Битие до Откровение. Имаме и по-малки книжки, посветени на отделни истории – като тази за Ной и ковчега, Йона и рибата или притчата за изгубената овца. Една от любимите на Алис е малка книжка, която разказва за раждането на Исус. Тя много я харесва и аз съм ѝ я чел безброй пъти.

Един ден, когато тя беше едва на 3 години, аз се подготвих да я закарам на детска градина, преди да отида на работа. Тя влезе в кухнята, държейки една от куклите си, увита в малко одеяло. „Виж!“ – каза тя. – „Това е бебето Исус!“ „О, виждам“, отвърнах аз. „Да!“ – каза тя. – „Ще го сложим в яслата.“ Усмехнах ѝ се. „Точно така, нали? Защото в странноприемницата не е имало място за него.“ След това отидох да потърся чорапите и обувките ѝ. Тя остана в кухнята, люлеейки куклата и говорейки ѝ тихо. Върнах се след няколко минути и казах: „Хайде, Алис. Време е да тръгваме.“ Тя ме погледна рязко. „Аз съм Мария“ – каза тя. – „А ти си Йосиф.“ „О! Добре“ – казах аз. – „Тогава да тръгваме, Мария.“ Сигурно съм изглеждал малко стъписан, защото, когато я вдигнах, тя ме погледна със съчувствие и каза: „Обичам те, Йосифе.“ „И аз те обичам, Мария“, отвърнах аз.

По време на пътуването към града, тя непрекъснато наричаше мен Йосиф, а себе си – Мария. Когато стигнахме до детската градина, аз я попитах дали иска да остави бебето Исус в колата. Но тя категорично отказа. „Не“ – каза тя. – „Може би ще мога да споделя Исус с приятелите си, а след като приключат, ще ми го върнат.“

След като оставих Алис, мислите ми препускаха, а сърцето ми беше изпълнено. Върнах се към колата си, изумен, че тя вече е усвоила библийската история **дотолюкова, че да я пренесе в игрите си**.

Оттогава често размишлявам какво означава да „изследваме Писанията“. Това е израз от Евангелието според Йоан. Исус го използва, за да каже на слушателите си, че те трябва да се вгледат дълбоко в библийската история, за да открият истините за Него. Джон Уесли също използва този израз, за да опише какво означава за нас да общуваме с Божието слово като с „средство за благодат“.

Когато с Емили започнахме да четем библийски истории на Алис, не мисля, че ние сме имали предвид нещо повече от желанието, тя да се запознае с основните библийски персонажи. Показа се

обаче, че тези истории са започнали да оформят личността ѝ още от самото начало. Тя се променяше под въздействието на чутото. Без дори да осъзнаваме, Библията се превърна в средство за благодат за нея.

Изследване на Писанията в библейското свидетелство

Замислете се за момент, какво ли е било да израснете като евреин в древни времена. В някакъв момент вие сигурно сте щели да осъзнаете, колко необичаен е бил животът ви в сравнение с живота на другите хора. Всички около вас са приемали за даденост, че съществуват много богове. Но вашата вяра ви е учила, че има само един Бог – и че този Бог изпитва особена любов към Израил, въпреки че Израил никога не е бил голям или могъщ народ. Освен това е трябвало да се спазва Законът. Били сте научен да следвате най-различни правила, относно хранителния режим, ритуалната чистота и други подобни неща, които за другите хора биха изглеждали просто неразбираеми.

Представям си, че в даден момент вие бихте попитали някого: „Хей, защо всъщност нашата вяра изисква толкова много от нас? И защо правим неща, които ни правят да изглеждаме толкова странни в очите на останалия свят?“

Отговорът на тези напълно разбираеми въпроси, се намира в самата Библия. В 6-та глава на книгата Второзаконие Моисей обяснява на хората, които води през пустинята, че е важно **те да разкажат на децата си историята на своята вяра**.

„Вижте“ – казва Моисей на родителите, – „ще дойде време, когато децата ви ще дойдат при вас с въпроси. Те ще искат да разберат защо имаме всички тези странни закони и ритуали.“

Като всеки родител, Моисей знае, че не е достатъчно просто да кажете на децата какво да правят. Те ще искат **да знаят причините**. Затова той продължава: „Когато ви попитат за всичко това, кажете им следното: ние бяхме роби на фараона в Египет. И Господ ни изведе оттам със силна ръка. Той ни изведе от Египет, за да ни въведе в Обещаната земя. Всичко, което правим сега – всеки един от тези закони и ритуали – **има за цел да ни напомня за Божието спасение и за нашата идентичност като Божи народ**. Ние имаме история с Бога и всяка Негова заповед ни напомня за това!“

Обърнете внимание на идеята, която Моисей се опитва да предаде: **Божие слово има за цел да донесе добро в живота ви**. Всичко, което Бог ни е дал в Священото Писание, е **предназначено да бъде средство за благодат за нас**. За това, Той заръчва на евреите да предават нататък всички думи, които им е дал: „**Тези думи, които ти заповядвам днес, нека бъдат в сърцето ти; и на тях да учиш прилежно децата си и тях да говориш, когато седиш в дома си, когато вървиш по пътя, когато си лягаш и когато ставаши**“ (Второзаконие 6:6–7).

Моисей е **първият велик пророк** на Стария Завет. Той изрича Божие слово, за да осигури духовна храна за Божия народ. Това правят и всички следващи пророци – Исаия и Йеремия, Амос и Михей, – тъй като са изпратени от Господа, за да насочват Израил към вяроност. **Пророците са рупорите на Божието слово** към Неговия народ.

Когато се обърнем към Новия Завет, ние виждаме, че и Исус говори **за силата на Писанията**. Веднъж, докато поучава в Йерусалим, Исус отправя към слушателите си едно категорично твърдение относно посланието на Библията. „**Вие изследвате Писанията, понеже мислите, че в тях имате вечен живот**“, казва им Исус, „**а именно те свидетелстват за Мен**“. След това добавя: „и въпреки това не искате да дойдете при Мен, за да имате живот“ (Йоан 5:39–40).

Това е изключително значим момент в Евангелията. Христос призовава слушателите си (както тогава, така и днес) да четат цялата Библия като текст, който сочи към Самия Него. Всичко, което Бог върши; всичко, към което Израил и църквата са се стремели; всичко, което се съдържа в обещанието за спасение – **всичко това е неразривно свързано с живота на Исус Христос**. Той не се опитва да отнеме авторитета на Писанията. Напротив. Той всъщност придава на Писанията още по-голям авторитет, като заявява, **че те сочат към самия източник на живота и спасението – към Самия Него**.

Учението на Исус е от съществено значение, ако искаме да разберем, как **Божие слово** (*Т.е., Исус Христос*, чрез Когото е създадено всичко. Йоан 1:1-4 Д.Пр.), присъства в думите на Библията. Не мастилото и хартията са това, което има значение. Важно е присъствието на Божие послание в Библията.

Когато апостол Павел пише на своя сътрудник Тимотей относно Писанията, той казва, че те са „*вдъхновени от Бога*“ и полезни „*за поука, за изобличение, за поправление и за наставление в правдата*“ (2 Тим. 3:16). Павел говорел за учението, съдържащо се в Писанието – учението за Божията блага вест за Господ Исус Христос. Бог е говорил на нас, чрез личността на Исус Христос и Бог продължава да говори чрез откровението на Своето слово в Библията.

Това означава, че за да разберем силата на Свещеното Писание, ние трябва да подходим сериозно към него в нашето изучаване и отдаденост. Да се потопим в Свещеното Писание. Да се запознаем добре с него. Да се посветим на целенасочено четене. Да научим някой и друг стих или да слушаме разсеяно неделната проповед – *ей така, когато ни е удобно или както ни хрумне – няма да ни отведе далече*. Нужно е да приемем Писанието като онова, което ни насочва към Христос. Както казва Исус, като изследваме Писанията, ние можем да дойдем при Него и да намерим *истинският живот*!

(„Той те смири, като те остави да огладнееш, а след това те нахрани с манна... за да разбереш, че човек не живее само с хляб, а с всяко слово, което излиза от устата на Господа.“ (Второзаконие 8:3)

Изследването на Писанията в уеслианската духовност

Прави ми впечатление, че Джон Уесли *никога не казва*: „Библията е средство за благодат“. Вместо това той посочва, **че средство за благодат е „изследването на Писанията“**. Има ли разлика?

Всъщност, *да, има разлика*. Тя се състои в това *по какъв начин* нещо може да бъде средство за благодат за нас. Предметите сами по себе си *не са средства за благодат*. Те са просто вещи. Ако се съсредоточим върху самите вещи, рискуваме да ги превърнем в идоли. Вземете например Библията. Можете да я носите под мишница всеки ден от живота си, *но това няма да ви донесе никаква полза, освен ако наистина не я отворите и прочетете*. Ако я сложите под възглавницата си и спите върху нея в продължение на четиридесет години, единственият резултат ще бъде хронична болка във врата. За да може Божието слово, съдържащо се в Писанието, да се превърне в средство за благодат за нас, ние трябва да го възприемем активно. Средствата за благодат всъщност се отнасят до това как определени предмети и практики се включват активно в духовния живот. Трябва да се ангажираме с тях чрез ума и сърцето си.

Когато Уесли описва основните подходи към изследването на Писанията, той използва думите: четене, слушане и размишляване. Ето как той пояснява какво има предвид:

Четене: Постоянно – по малко всеки ден?

Редовно – цялата Библия, подред? ...

Сериозно – с молитва преди и след това?

Плодотворно – като незабавно прилагате наученото?

Слушане: Всяка сутрин?

Внимателно – с молитва преди, по време на и след това?

С незабавно прилагане на практика: Носите ли винаги със себе си Новия Завет?

Размишляване: В определени часове? Следвайки някакво правило?

Идеята на Уесли е, че съществуват различни начини, чрез които можем да възприемем Божието слово. Можем да четем Библията самостоятелно – както с цел изучаване, така и за духовно назидание. Всъщност, това вероятно е най-добрата основа за това как да поставите Божието слово в центъра на живота си. То трябва да се чете ежедневно, по начин, който позволява на прочетеното през всеки отделен ден *да надгражда* наученото от предходния.

Едно от нещата, които откриваме в учението на Уесли за това, как Писанията могат да бъдат „средство за благодат“ в живота ни, е дълбок оптимизъм относно силата на Божието Слово да ни въздейства на всеки етап от живота ни. Той твърди, *че изследването на Писанията е „средство за предаване на Божията благодат на всички – било то невярващи... или вярващи“*. Писанията могат

да бъдат средство за благодат за невярващите, тъй като съдържат самата Блага вест. Те служат като съсъд за Божието слово – начинът, по който християнското послание за вяра и прошка, бива предавано. За онези, които вече вярват, учението на Писанието **запазва силата си да преобразява човешкия живот**. Когато получаваме прошка, ние преживяваме **новораждане**, но това новораждане е едва първата стъпка към нашето съвършенство в Христос. Затова ние сме призвани **да изследваме Писанията през целия си живот**, докато Бог продължава да ни обновява по все по-значими начини.

Основният акцент в разбирането на Уесли за това, как Библията функционира като средство за благодат, е винаги върху **връзката между Светия Дух и Словото**. Той казва, че „*всички външни средства, каквито и да са те, ако са отделени от Божия Дух, не могат да донесат никаква полза и по никакъв начин не могат да допринесат за познаването или любовта към Бога*“. Следователно, в самата буква на текста няма сила, освен силата, **която идва чрез Светия Дух**. В същото време, **Светият Дух никога няма да противоречи** на нещо, което се съдържа в Писанието. Затова ключът към вярното изследване на Писанията, се крие в **доверието към Божието обещание да ни даде Светия Дух** като наш водач и съветник. Можем да се доверим на средствата на благодатта, защото вярваме, че Бог ще ни срещне чрез тях, точно както е обещал.

Изследване на Писанията в нашето ежедневно ученичество

Наскоро в моята църква започнахме ново изучаване на Библията. Водя група от около 20 души, с които разглеждаме Евангелието според Лука. Ще ни отнеме 4 месеца, за да преминем през цялото Евангелие – от началото до края, **като четем книгата бавно и внимателно**.

По време на първата ни среща попитах участниците какво се надяват да придобият от това изучаване.

Отговорите им разкриха много за това как вярващите копнеят за духовната храна, която дава Божието слово. Ето някои от тях:

- „Искам да науча повече за Божието слово.“
- „За по-близки, по-лични взаимоотношения с Исус Христос.“
- „Интересувам се да науча повече за съдържанието на Библията.“
- „Харесва ми идеята за ползите от груповото изучаване на Библията. Можем да научим повече, като споделяме гледните си точки върху библейския текст. Освен това, можем да извлечем духовна полза от взаимоотношенията, които ще се изградят в групата ни.“
- „За да науча как е живял Исус.“

Мисля, че всички тези причини са прекрасни, за да се посветим на изследването на Писанията. Общото, което откривам във всички тези отговори, е следното: **хората имат желание да приемат Свещеното Писание като средство на благодатта**.

Може би най-важното нещо, което трябва да осъзнаем, когато подходим по-сериозно към изучаването на Библията, е, че ние не я изучаваме, за да я овладеем. Изучаваме я, **за да може тя да овладее нас**. Това означава, че първата стъпка при докосването до Писанията е, **да подходим с правилната нагласа** – със смирение, с отворени сърца и умове за Христос Исус, и с молба Светият Дух да присъства, докато изучаваме Божието слово.

Спомнете си как апостол Павел описва същността на Писанията: те са „**въдъхновени от Бога**“ (буквално: „**издишани от Бога**“). Силата на Библията е духовна сила; тя произтича **от присъствието на Светия Дух**, Който действа **чрез нея**. За да може тази сила да ни преобрази отвътре, ние трябва да оставим настрана всички свои предварителни нагласи, претенции и лични цели, **така че да се освободи пространство, в което Духът да извърши онова**, което Той желае. Молитвата е ключов елемент от възприемането на такава нагласа. С други думи, първата стъпка към усвояването на дисциплината да изследваме Писанието – като средство за получаване на благодат – **е смирението**.

Когато преминаваме от подготовка към практика, трябва да осъзнаем, че съществуват различни начини за изследване на Писанието. Уеслианският подход към това, ни насочва към три елемента: **четене, слушане и размишление върху Писанието**. Разглеждам тези три елемента като свързани с три обичайни дейности в живота на ученика:

1. Четене . . . свързано с . . . лично изучаване
2. Слушане . . . свързано с . . . богослужение (проповеди) и групово изучаване на Библията

3. Размишление . . . свързано с . . . духовно съзерцание

Когато съчетаем личното изучаване, богослужението и общението с другите, както и духовното размишление, ние получаваме рамка за това, как да възприемем Библията като „средство на благодатта“ във всеки аспект от нашия духовен живот.

Първата стъпка в изследването на Писанието включва това, вие сам да отваряте Библията си и да я четете редовно. Това звучи просто, но за мнозина може да бъде и плашещо. Думата „Библия“ означава „книга“, но всъщност Библията представлява сборник от 66 книги, писани в продължение на много векове и включващи различни литературни жанрове.

В нея има история, родословия и летописи. Има поезия, пророчества и притчи. Срещат се послания, евангелия и апокалиптични видения. Много от географските названия звучат странно, а имената на хората – понякога още по-необичайно. Библията с коментари, която в момента е на бюрото ми, наброява повече от 2700 страници! Не е чудно тогава, че пасторите често чуват от членовете на своите църкви признанието, че Библията им се струва трудна за разбиране и е доста плашеща.

Когато за първи път започнах да чета Библията сериозно, за мен беше важно да намеря начини, чрез които тя да изглежда по-достъпна и лесна за възприемане. Ръководствата за духовно четене могат да помогнат в това, а библейските коментари правят това на по-задълбочено ниво. Докато едно ръководство за духовно четене често се фокусира върху тематичен подход към изучаването на Библията, аз смятам, че е важно хората да придобият представа за хода и обхвата на цели библейски книги. В крайна сметка, Библията не е била написана на малки откъси от по 2 или 3 стиха. Тя е било написана като цели книги. За мен това означава, че четенето им като цели книги е най-добрият начин да се разбере посланието, което се съдържа в тях. За щастие, съществуват множество материали, които могат да насочват читателя през Библията по достъпен начин. Разбира се, ключът към личното изучаване на Библията – освен намирането на добър помощен материал – е поемането на ангажимента за ежедневна дисциплина.

Вторият аспект на „изследването на Писанията“ е свързан с това, да ги чуваме, когато други хора говорят за тях или ги описват. За повечето християни, най-често срещаният начин да чуят Писанието е чрез проповед или поучение, по време на неделното богослужение. Аз смятам, че този вид „изследване“ трябва да бъде основополагащ елемент в общуването на всеки християнин с Библията. Повечето проповедници полагат огромни усилия при подготовката на своите проповеди – усилия, които невинаги са очевидни за събранието. Те четат отново и отново библейския текст, върху който ще проповядват. Молят се над него. Консултират се с библейски коментари, написани от учени и пастори, които предлагат своите тълкувания. След това, те размишляват как да представят посланието на този текст в разбираем контекст, включително чрез примери, които помагат да се хвърли светлина върху различни аспекти на библейското послание. Така че, ако наистина се съсредоточите върху това, което проповедникът казва в своята проповед, е много вероятно да получите духовна храна, която да ви подкрепя през цялата седмица.

Друг начин, по който можем да изследваме Библията чрез слушане, е участието в групово изучаване на Библията. Когато правим това, ние имаме предимството да чуем размислите и тълкуванията на други хора, които също са чели и са се молили над същите текстове, които ние изучаваме. Понастоящем основната ми дейност е свързана с поучаване – както в семинарска, така и в църковна среда. Аз обичам да преподавам Библията в рамките на групови занимания в моята църква, тъй като получавам огромно благословение от хората, участващи в тях. Личното четене на Библията е от голямо значение, но също толкова важно е и изследването на Писанието в общение с други християни. (Всъщност, вярвам, че е много по-вероятно да се придържаме към личната си дисциплина за ежедневно четене, когато участваме и в групово изучаване на Библията.)

Третият начин, по който можем да изследваме Писанието, е чрез размишление върху него. За мнозина това може би е най-малко очевидният подход, но същевременно е и един от най-плодотворните. Начинът, по който човек размишлява върху Писанието, може да варира. За някои, това означава да обмислят посланието на проповедника по време на неделната проповед. Други предпочитат да се съсредоточат върху библейски стихове, които научават наизуст и след това повтарят, размишлявайки върху тях. Аз самият правя това понякога, докато кося тревата или тичам на пътеката за бягане. Един от любимите ми текстове за размишление е Притчи 3:5–6: „Уповавай на

Господа от все сърце и не се облягай на своя разум. Във всички свои пътища признавай Него и Той ще изправи пътеките ти“. Познавам и хора, за които е полезно да четат Писанието по съзерцателен начин. Те избират определен библиейски откъс и го четат бавно, отново и отново, като често спират, за да се помолят Бог да просвети ума и сърцето им, та да разберат по-пълно смисъла на написаното. Чрез такова съзерцателно четене си припомняме, че общуването с Библията **не се свежда просто до усвояване на нейното съдържание**. Става въпрос по-скоро за това да пребиваваме в Божието слово, като даваме време на Светия Дух да ни срещне там. В днешната култура, с нейните безброй разсейващи фактори, изключването на всички електронни устройства и отварянето на Библията може да се окаже едно от най-важните неща, които можем да направим.

ГЛАВА 4

Молитва

Стремежът да се свържем с другите, е един от най-силните ни инстинкти. Той е толкова фундаментален, колкото и нуждата ни от храна или сън. Имаме нужда да общуваме с други хора. Имаме нужда да се свързваме с околните и да бъдем разбрани. Стремим се към другите, за да обичаме и да бъдем обичани, тъй като всички ние носим в себе си вродено желание за взаимоотношения.

Когато започнем да говорим за молитвата, всъщност ние говорим за намирането на същия вид лична връзка с Бог. Един авторитетен библиейски източник отбелязва, че всяка християнска молитва е *„обусловена от библиейското разбиране за Бог като личност, която чува молитвите на Своя народ“*. С други думи, Бог, Когото почитаме, не е безлично божество! Той не е далечен творец, откъснат от живота на Своите създания. Напротив, Бог е любящ Бог, чиято *„воля е винаги насочена към доброто на Неговите деца“*. Този Бог е Богът, разкрит ни в Писанието като Отец, Син и Свети Дух. И този Бог иска ние да Го познаваме, както Той познава нас.

Забелязал съм, че за някои хора молитвата може да изглежда плашеща. Хора, които се борят с лични или духовни проблеми, неведнъж са ми споделяли, че не знаят как да се молят, или пък че са опитвали, но са се страхували, че *„не го правят както трябва“*. Затова нека още в самото начало предлага едно просто определение за молитвата: **молитвата е акт на издигане на нашите мисли, думи и чувства към Бог**. Тя е вид разговор с Бог, в който ние едновременно говорим и слушаме.

Ако молитвата е разговор с Бог, то очевидно тя трябва да включва нашите собствени мисли и думи. Но споменах също, че тя включва и нашите чувства – и използвам тази дума съзнателно, вместо термин като „емоции“. Емоцията е нещо, което просто преживяваме; тя възниква в нас, без да сме я повикали. Но сърдечните нагласи (или „сърдечните движения“) са нещо малко по-различно. Традиционно се смята, че сърдечните нагласи могат да бъдат оформяни или моделирани. Добрите или свети нагласи – като любовта и щедростта – са онези, които бихме искали да култивираме в живота си. Други нагласи не са толкова добри: плахостта, дребнавостта на духа или алчността. Всички тези нагласи обаче могат да бъдат представени пред Бога, тъй като именно Той е Този, Който може да придаде по-съвършена форма на добрите ни нагласи и да отслаби негативните. Освен това, нашите сърдечни нагласи са просто част от нас – точно както са мислите и думите ни. Те са част от начина, по който общуваме с другите. Следователно, те би трябвало да бъдат и част от начина, по който общуваме с Бога.

Християните вярват, че молитвата може да задоволи един дълбок копнеж на сърцето. Свети Августин говори за този копнеж в началото на своята автобиография „Изповеди“. Той се моли на Бога: *„Ти си ни създал за Себе Си и сърцето ни е неспокойно, докато не намери покой в Теб.“* Молитвата е акт на въздигане на нашите мисли, думи и сърдечни нагласи към Бога. Във всеки от нас е вдъхнато Божие дихание. Бог ни е създал по Свой образ. И ние никога не сме наистина „у дома“, докато не се завърнем у дома с Бога.

Молитвата в библиейското свидетелство

Молитвата присъства навсякъде в Библията. Ако молитвата е сърдечен разговор с Бог, то ние я

откриваме още в общуването на Адам с Бог в Едемската градина. Виждаме я и в самия край на книгата Откровение – в молитвата за повторното идване на Исус Христос в слава. В Библията има безброй примери за хора, които отправят молитви към Бог. Съществува и цяла библейска книга – Псалмите, – която се състои изцяло от молитви.

Една от основните теми в учението на Новия Завет за молитвата е увереността, че Бог чува нашите молитви и отговаря на тях. Апостол Йоан посочва това, като казва: „*И ето увереността, която имаме спрямо Него: че ако искаме нещо според волята Му, Той ни слуша*“ (1 Йоан 5:14). Това е чудесно послание! То ни казва, че Бог познава нуждите ни и че Той очаква от нас да Му ги представяме чрез молитва.

Един от начините да разгледаме молитвата в Библията, е да обърнем внимание на различните ѝ видове. Може би най-лесният начин да осмислим основните библейски форми на молитва, е чрез акронима „ACTS“ (на английски). Той означава: Adoration (**Поклонение**), Confession (**Изповед**), Thanksgiving (**Благодарение**) и Supplication (**Молба**). Тези четири вида молитва се срещат на много места в Библията.

Молитвата на поклонение възхвалява Божията доброта и величие. В Библията откриваме такива молитви в книгата Псалми; те често биват наричани „псалми на възхвала“. Например, Псалм 111:

Хвалете Господа!

Ще славя Господа от все сърце, в събранието на праведните, в събранието им.

Велики са делата Господни, видими от всички, които им се наслаждават.

Изпълнено с почит и величие е делото Му, и правдата Му пребъдва вечно.

Той си спечели слава чрез чудните Си дела; Господ е милостив и състрадателен. (ст. 1–4)

Молитвата **на изповед** е молитва, която изследва сърцето. Когато се изповядваме, ние разкриваме душите си пред Бога, говорейки за своите грехове и недостатъци. Изповедта пред Бог е също така образец за онази взаимна изповед, към която вярващите в тялото на Христос са призвани (вж. Як. 5:16). Но в крайна сметка, тъй като всеки грях е грях против Бога, ние сме призвани да изповядваме греховете си пред Него. Ключова част от благата вест за Исус е, че **покаянието** може да донесе **прошка и нов живот**. Библията ни уверява, че искрената изповед пред Бог ще бъде посрещната с прошка. Виждаме това в 1 Йоан 1:9, където се казва: „*Ако изповядваме греховете си, Той, като е верен и праведен, ще ни прости греховете и ще ни очисти от всяка неправда*“. Следователно, молитвите на изповед трябва да бъдат редовна част от духовния ни живот, докато се преобразяваме в хората, **каквито Бог иска да бъдем**.

Молитвата **на благодарност** е молитва, която разпознава добрите неща, които Бог ни дава, и изразява благодарност за тях: за нашия живот, за здравето ни, за семействата ни и за вярата ни. Апостол Павел ни казва: „*Винаги се радвайте, непрестанно се молете, за всичко благодарете; защото такава е Божията воля за вас в Христос Исус*“ (1 Сол. 5:16–18). Част от това да живеем вярно, означава **да живеем с дълбоко чувство на признателност** за всичко, което Бог е извършил за нас. Молитвите на благодарност ни помагат в това. Те отправят подobaваща благодарност към Бога, а също така **ни оформят като благодарни хора в самата ни същност**.

Молитвата **за прощение** е молитва, чрез която отправяме молби към Бог. Молитвените прошения често се разделят на такива, които отправяме за самите себе си (лични молби), и такива, които отправяме от името на други хора (ходатайства). Можем отново да се обърнем към апостол Павел, който в Посланието към филипяните казва: „*Не се безпокойте за нищо, но чрез молитва и молба, с благодарност, представяйте исканията си пред Бога*“ (4:6). Естествено е да споделяме с Бога желанията на сърцето си и можем да бъдем сигурни, че Той ще отговори на молитвите ни. Също така изпитваме потребност да се молим и за другите – за нашето семейство и приятели, както и за онези, чиито нужди познаваме, дори и да не ги познаваме лично. Бог наистина отговаря на молитвите, макар че трябва да имаме предвид, че Божиите отговори невинаги са тези, които ние бихме искали да получим!

В Писанието съществуват и други видове молитви, извън четирите, включени в модела ACTS. Всеки, който познава Псалмите, знае, че **молитвите на оплакване** (скръб) съставляват значителна част от Псалтира. Тези молитви на оплакване представляват специфичен и самостоятелен вид молитва. Освен това в Библията се срещат и молитви на призоваване, чрез които Бог се моли да

присъства по особен начин. Към тази категория спадат **молитвите за изцеление** – например, когато в Посланието на Яков се споменава „**молитвата на вратата**“, която може да изцели болните (вж. Яков 5:13–15). Въпреки това, запознаването с молитвите от модела ACTS е чудесен начин да придобием по-добра представа за библейските модели на молитва като цяло.

Когато разглеждаме молитвата като едно от средствата на благодатта, вниманието ни се насочва към начинът, чрез който Исус ни показва как да се молим – чрез Неговото учение и пример в Евангелията. Не бива да ни изненадва фактът, че служението на Исус е изпълнено с молитва. Той се моли в пустинята след кръщението Си. Изцелява човек чрез молитва. Учи учениците Си как да се молят. Оттегля се на уединени места, когато тълпите станат твърде многобройни, за да може отново да се свърже с Отца чрез молитва. Моли се в Гетсиманската градина, за да получи сила да посрещне предстоящото Си разпятие. Дори умира с молитва на уста: „*В Твоите ръце предавам духа Си*“.

Животът и служението на Исус са обгърнати в молитва. С това Той ни дава модел, как да живеем като Негови последователи. Той ни кани **да бъдем хора на молитвата**.

Когато се обърнем към Евангелията, виждаме също, че Исус иска и ние да се молим. Най-ценната молитва, която можем да отправим, е тази, на която Исус е научил учениците Си. Тя се нарича Господна молитва или „Отче наш“. Ето как звучи тя:

*Отче наш, Който си на небесата!
Да се свети Твоето име;
да дойде Твоето царство;
да бъде Твоята воля,
както на небето, така и на земята.
Дай ни днес насъщния хляб;
и прости ни дълговете,
както и ние прощаваме на нашите длъжници;
и не ни въвеждай в изкушение,
но ни избави от лукавия.
Защото Твое е царството, и силата, и славата,
до вековете. Амин.*

Виждаме как Исус преподава тази молитва на учениците Си както в Евангелието според Матей (6:7–15), така и в Евангелието според Лука (11:1–4). Ако искаме днес да бъдем причислени към Неговите ученици, ние трябва ежедневно да отправяме тази молитва към Бога.

Молитва в уеслианска духовност

Джон Уесли е вярвал, че средствата на благодатта са ни дадени, тъй като те са „**средства за приближаване към Бога**“. Убедеността на Уесли за силата на средствата на благодатта, кореспондират с Библията: „**Приближете се към Бога, и Той ще се приближи към вас**“ (Яков 4:8).

Можем да разберем колко важна е молитвата, ако я разглеждаме като **вид разговор с Бога**. Замислете се: ако искате наистина да опознаете някого, вие трябва да изградите връзка с него. А начинът да направите това, е чрез общуване с този човек **посредством езика**!

В днешно време ние можем да общуваме по десетки различни начини: от писане на писма, телефонни разговори и текстови съобщения до изпращане на имейли и споделяне на снимки в социалните мрежи. Всеки ден се създават нови приложения, които улесняват комуникацията между хората. Но нито един от тези методи не може напълно да замени личния разговор „лице в лице“. Един мой преподавател веднъж отбеляза: „*Ако искаш наистина да опознаеш някого, трябва да изслушаеш неговата история. А след това трябва да споделиш и своята история в отговор.*“ Ние научаваме Божиата история с нас така, както тя е разкрита в Священото Писание. А своята история споделяме с Бога чрез молитвата. По този начин ние се приближаваме към Бога, и Бог се приближава към нас.

Един от начините да научим повече за уеслианския подход към молитвата е чрез учението, което самият Уесли е оставил за молитвата. То включва идеята, че молитвата ни дарява с три неща: **насърчение, увереност и преобразяване**.

Учението на Уесли за насърчението в молитвата, се основава на разбирането, че Божието

желание за връзка с нас винаги се проявява под формата на покана, а не чрез принуда. Самата същност на благодатта е такава, че тя приканва и кани, а не ни извива ръцете. Това е начинът, чрез който любовта винаги работи, особено в отношенията ни с Бога. Учението на Уесли за молитвата има за цел преди всичко, да ни насърчи да бъдем хора на молитвата. Той казва: „*Бог не върши нищо, освен в отговор на молитва; и дори онези, които са се обърнали към Бог, без самите те да са се молили за това (което се случва изключително рядко), това не е станало без молитвите на другите. Всяка нова победа, която една душа извоюва, е резултат от нова молитва.*“ Когато се молим, ние откликваме на благодатното предложение на Бог за взаимоотношение с нас.

Според Уесли, разбирането за молитвата като наш отговор към Бога, обяснява и защо апостол Павел ни насърчава да се „молим непрестанно“ (1Сол. 5:16–18). Във връзка с това, Уесли отбелязва: „*Божията заповед да се „молим непрестанно“ се основава на нуждата ни от Неговата благодат, за да се съхрани Божият живот в душата – живот, който не би могъл да просъществува нито миг без нея, точно както тялото не може без въздух.*“ Ако се нуждаем от Бога за живота и спасението си, тогава трябва да влезем във взаимоотношение с Него, което да се поддържа във всеки един момент ежедневно. Средството за това ежедневно взаимоотношение е, преди всичко, молитвата.

Насърчението към молитва води след себе си и до увереността, че Бог чува молитвите ни и отговаря на тях. Вече видяхме какво учи Йоан по този въпрос: „*И ето увереността, която имаме спрямо Него: че ако искаме нещо според волята Му, Той ни слуша*“ (1 Йоан 5:14). (Разчитайки на това, Авраам моли Бога за милост и успява да спаси от гибел жителите на Содом и Гомор. (Бит.18:23-33) Д.Пр.) Петър потвърждава това: „*Възложете на Него всичките си грижи, защото Той се грижи за вас*“ (1 Петър 5:7). Разбирането на Уесли за увереността, придобивана чрез молитва, се гради върху тези библейски основи. Той ни каза: „*При всеки случай на неспокойствие ние трябва да се оттегляме в молитва, за да направим място за Божията благодат и светлина, и едва тогава да вземаме своите решения – без да се тревожим за това, какъв успех ще имат те... Дори в най-големите изкушения, един поглед към Христос и самото произнасяне на Неговото име са достатъчни, за да бъде победен лукавият* – стига това да се прави с увереност и душевен покой.“ Разбира се, това не означава, че винаги ще получаваме отговорите, които искаме. Но означава, че Бог чува молитвите ни и отговаря. Означава, че можем да бъдем сигурни за най-важната си потребност: а именно, че Бог ще бъде с нас и ще ни спаси.

И накрая, уеслианското разбиране за молитвата включва вярата, че Бог извършва преобразяване чрез нея. Уесли казва, че като поддържаме връзката си с Бог, ние „*се съединяваме с Бог, в Когото душата се разгръща в молитва*“. Той изразява тази мисъл по прекрасен начин в проповедта си „Новото раждане“, описвайки как изглежда животът на вярващия, след като е роден отново, чрез Божията благодат:

Бог сякаш непрестанно вдъхва живот в душата му, а душата му се стреми към Бог. Благодатта се спуска в сърцето му, докато молитвата и хвалението се издигат към небето. Чрез това общуване между Бог и човека – това единение с Отца и Сина, наподобяващо своеобразно духовно дишане – животът на Бог в душата се поддържа; така Божието чедо расте, докато достигне „пълната мяра на Христовият ръст“.

Това, което Уесли нарича „*общуване между Бог и човека*“, представлява богато описание на молитвения живот. Бог излива Своята благодат в сърцата ни, преобразявайки ни в нови хора. От своя страна, ние принасяме на Бог това, с което разполагаме – нашите молитви и хваления, като израз на благодарност за всичко, което Той е сторил за нас. Разбира се, това не е еднократен акт. Уесли го описва като „*духовно дишане*“ – процес, подобен на самото дишане, който бележи превръщането ни в нови създания. Резултатът е дълбока вътрешна промяна, при която ние започваме да обичаме Бог и ближния си с цялото си същество.

Молитвата в ежедневното ни ученичество

Когато бях на седем години, родителите ми купиха първия ми велосипед. Беше великолепен – жълто-червено колело с дълга седалка (тип „банан“) и пискюли, висящи от кормилото. Най-хубавото беше големият щит със Спайдърмен, закрепен точно отпред на кормилото. Беше колело в стил „Спайдърмен“! Влюбих се в него още в мига, в който го видях.

Проблемът с подарък като първия велосипед е, че за да му се насладиш истински, трябва да се научиш да го караш. А това отнема време. Обикновено молех баща си да излезе с мен на алеята пред къщата, след като се прибереше от работа. Качвах се, започвах да въртя педалите, а той държеше металната рамка в задната част на седалката, вървейки след мен и поддържайки равновесието ми.

Мина доста време, преди той да може да пусне колелото, без аз да падна. И отне още повече време, преди да мога просто да се кача и да потегля по алеята, без дори да се замислям за равновесието си. Но в крайна сметка точно това се случва, когато се учиш да караш колело: стигаш до момент, в който можеш да го караш, без да мислиш за самите действия. Балансирането, въртенето на педалите и управлението се превръщат в толкова естествена част от опита ти, че стават като „втора природа“.

Молитвата не се различава особено от ученето да караш колело. В началото може да изглежда трудна, дори неестествена. Със сигурност помага, ако някой по-опитен ти подаде ръка и те напътства. Разбира се, изисква се практика. Но с течение на времето тя става все по-позната, докато накрая не се превърне във „втора природа“ в ежедневието ни. Нека сега разгледаме как изглежда тази молитва, превърнала се във „втора природа“, както и някои начини, по които можем да интегрираме молитвата в ежедневието си ученичество.

Едно от любимите ми описания на молитвата идва от ранно християнския отец Климент Александрийски, който казал: „Молитвата, ако мога да се изразя малко по-смело, е разговор с Бога. Дори да се обръщаме към Него шепнешком, без да отваряме устни или да издаваме звук, ние все пак викаме към Него в сърцето си. **Защото Бог никога не спира да слуша вътрешния разговор на сърцето.**“ Смятам, че това описание съвпада с моя собствен опит в молитвата: понякога чувствам, че не разполагам с подходящите думи, за да изразя пред Бога дълбоките копнежи на сърцето си. Всъщност, често именно в моментите, **когато изпитвам нужда да бъда най-близо до Бога,** ми е най-трудно да намеря думи за молитва.

В Посланието към римляните, апостол Павел казал: „**Ние не знаем за какво да се молим, както трябва, но самият Дух ходатайства за нас с неизказани въздишки**“ (Рим. 8:26). По този начин Бог изследва сърцата ни и чува копнежите ни, дори когато не знаем как да ги изразим на глас. Намирам голяма увереност в тази гледна точка, **защото тя ми подсказва, че Бог често е най-близо до мен** именно тогава, когато **преминавам през най-тежките си изпитания.**

Очевидно е, че трябва да се упражняваме в молитвата. Ако искаме да бъдем хора на молитвата, ние трябва да се молим всекидневно и по най-различни начини. Уесли е вярвал както в молитвите по образец (написаните молитви), така и в молитвите, извиращи от сърцето. Той е смятал за съществено християните да се молят заедно по време на богослужение, но също така е отдавал голямо значение на времето за лична молитва. Той е ценял високо и това, което е наричал „семейна молитва“. Той съветваше хората да се молят „всяка сутрин и вечер“, като под това имал предвид момента на ставане сутрин и времето преди лягане вечер. Той ги насърчавал да се молят на Бога по такъв начин, че да „издигат сърцето си към Него, да изливат душата си пред Него“. С други думи, той вярвал, **че истинският християнски живот е живот на молитва.**

„Молитвата е издигане на сърцето към Бога; всякакви думи на молитва без това са просто лицемерие. Затова, когато се опитваш да се молиш, гледай единствената ти цел да бъде общение с Бога, издигане на сърцето ти към Него, изливане на душата ти пред Него.“ (Джон Уесли)

Уеслианският подход към молитвата би трябвало да ни наведе на мисълта за редица възможности за практикуване на молитвата в нашия собствен път на ученичество. Позволете ми да предложа три:

1. Трябва да подхождаме сериозно към молитвата по време на богослуженията. Когато изричаме Господната молитва, трябва да помним, че това е молитвата, на която Исус ни е научил. Когато изповядваме греховете си пред Бога заедно с останалите членове на църквата, ние трябва да се съсредоточим върху думите, които изричаме, осъзнавайки, че те има голяма стойност в това да отправяме изповедите си заедно, като Тяло Христово. А когато пасторите ни се молят за нас, трябва да обръщаме внимание на съдържанието на молитвата, помнейки, че това е колективна молитва, която всички ние отправяме заедно.

2. Трябва да превърнем личната молитва **в ежедневен навик.** Съветът на Уесли – да се молим

веднага след събуждане сутрин и преди лягане вечер – е много полезен. Тези моменти от деня са чудесна възможност да си спомним с благодарност всичко, което Бог ни е дал. Молитвата сутрин ни подготвя за деня и ни помага да възприемем „*същия дух, който е бил и в Христос Исус*“ (Филипийни 2:5). Молитвата вечер е начин да преосмислим изминалия ден, да изпитаме себе си и да отправим към Бога своето поклонение, изповед, благодарност и прошения.

3. Трябва да положим целенасочени усилия за семейна молитва – както по време на хранене, така и в специално определено време, прекарано със съпруга/съпругата и децата ни. Според моя опит, това е една от най-пренебрегваните възможности за молитва, които имаме. Твърде лесно е благословението на храната да се превърне в чисто формална молитва, докато всъщност това е момент, в който семейството може да отправи към Бога своите искрени благодарности. Децата също трябва да бъдат учени на молитвена практика и дисциплина, **а родителите им са най-подходящите хора за това.** Времето за семейна молитва вечер би трябвало да бъде неизменна част от духовния живот на всяко семейство. Това е нещо, което може да послужи като градивен елемент за вярата в подрастващите.

Един от видовете молитва, с които аз се запознах преди няколко години, се нарича „*молитва на диханието*“. Това е вид молитва, която сега отправям често и която ми помогна да се моля много по-редовно като цяло. При молитвата на диханието, една проста молитва, състояща се само от едно или две изречения, се повтаря многократно, докато се превърне в ритъм. Една такава молитва, която използвам, докато съм под душа, шофирам към работа, спортувам или кося тревата в двора, звучи така: „*Господи Исусе Христе, Сине Божий, помилуй мен, грешния*т.“ Установих, че тази молитва ме приближава към Христос и по чудесен начин ми помага да превърна молитвената практика в нещо вътрешно, присъщо за мен.

Уесли веднъж казва: „*В душите, изпълнени с любов, желанието да се угоди на Бога е непрестанна молитва.*“ Това трябва да бъде нашата цел, когато практикуваме молитвата като средство за получаване на Божията благодат – цялото ни същество да се превърне в молитва, възнесена към Бог.

Възприемайки молитвата по този начин, ние можем да опознаем онзи вид духовен живот, за който говори Уесли. Можем да усетим присъствието на Светия Дух – толкова близо, колкото е собственото ни дихание.

ГЛАВА 5

Господната вечеря

Преди няколко години, докато следвах в магистратура, бях назначен за пастор на една малка църква. Преди моето пристигане, в продължение на няколко години, общността се обслужвала от един мирянин, който проповядвал. Той беше истински светец – в пълния смисъл на думата служител, **дори повече от мен.** Но тъй като не бил ръкоположен, той не извършвал Господната вечеря по време на богослужението. Когато пристигнах, предложих на общността да въведем ежемесечно причастие и всички приеха идеята с голямо желание.

В първата неделя, определена за причастие, аз водих литургията. В моята традиция тя винаги включва думите на Исус при установяването на тайнството: „*Това е Моето тяло, това е Моята кръв. Правете това за Мое възпоменание.*“ Докато изричах тези думи пред събранието, вдигнах хляба и чашата с вино, за да могат всички да ги видят. След като приключихме с молитвите и отправихме покана към присъстващите, хората започнаха да стават от местата си и да се насочват напред. Съпругата ми Емили се оказа точно зад едно семейство с деветгодишно момиченце. Те посещаваха църквата всяка неделя, но през по-голямата част от живота си детето не беше имало възможност да участва в Господната вечеря. Докато опашката се придвижваше напред, съпругата ми забелязала как едно момиченцето дръпнало майка си за ръкава и я погледнало. „*Мамо, това наистина ли е кръв?*“ – попитало то с широко отворени очи.

Винаги се усмихвам, когато си спомня тази случка. Благоговението и усещането за тайнство, които това 9-годишно момиченце, член на църквата, изпитвало, приближавайки се към олтара, бяха

напълно на мястото си. Самото тайнство е известно с няколко имена: **Свето причастие**, **Евхаристия**, **Господна вечеря**. Всички те се отнасят до най-централния момент в богослужението, в който християните участват. Джон Уесли е учил, че Исус Христос е дал Господната вечеря на ранната църква като „*основният канал, чрез който благодатта на Неговия Дух се предава на душите на всички Божии чеда*“.

Заедно с кръщението, ние наричаме Господната вечеря с една специална дума: **тайнство**. Това е дума, която се отнася до нещо свято. И наистина, Господната вечеря е свята трапеза. В известен смисъл, тя е трапезата, която изгражда църквата. Тя ни предоставя най-яръкия образ на това, което Бог призовава църквата да бъде: общност на учениците на Исус, събрани около трапеза в Неговото име, които възпоменават Неговата жертва и приемат подкрепата на Неговата благодат. В пълния смисъл на думата, Господната вечеря е истинско средство за благодат.

Господната вечеря в библейското свидетелство

Ако искаме да разберем силата и значението на Господната вечеря, трябва да започнем, като се върнем към Стария Завет. Преди 12-те племена на Израил да се заселят в Ханаанската земя, техните предци са живели като роби в Египет. Фараонът бил жесток господар и в крайна сметка замислил да погуби всички еврейски момчета още при раждането им. Тогава Бог призовал един човек на име Моисей, за да бъде Негов пророк и да освободи евреите от робство. Чрез Моисей, Бог показал силата Си на фараона, като изпратил 10 ужасни бедствия върху Египет. Най-тежкото от тях било последното – Господ щял да премине през земята и да погуби всички първородни в Египет.

На еврейския народ било казано как да избегне това бедствие. Те трябвало да принесат в жертва агне и да намажат с кръвта му рамките на вратите си. Тогава Бог щял да види този знак и да подмине домовете на евреите, като пощади техните първородни. Именно този страшен Божий съд най-накрая убедил фараона да позволи на евреите да напуснат Египет. Оттогава насам, народът на Израил си спомняли за Божието избавление и го чествали чрез пасхалната трапеза.

Именно заради тази **пасхална** трапеза, Исус събрал учениците Си, в нощта на предаването Му. Той искал да отпразнува Пасхата с тях, но желал да добави и нещо повече. След вечерята, в онази нощ в горната стая, Исус взел хляб и чаша с вино, и се приготовил да направи дар на църквата.

Нека сега да спрем за момент. Мисля, че трябва да осъзнаем **колко значими са били действията на Исус в онази нощ**. Той знаел, че времето на престоя Му на земята наближавало. Знаел, че това е последният Му шанс да бъде с учениците. Той можел да направи всичко с тях – да ги научи на каквото пожелее, да им даде конкретни наставления. Но Той избрал да ги събере за пасхалната трапеза в горницата. И Той избрал да даде на най-близките Си спътници **дар**, който щял да бъде **предназначен за църквата** през всички следващи поколения.

Според библейският разказ, след като пасхалната трапеза приключила, Исус взел един самун хляб. След това го разчупил и го дал на учениците Си, като казал: „*Вземете и яжте; това е Моето тяло, което се дава за вас. Това правете за Мое възпоменание*.“ След като те приели хляба, Исус взел чаша с вино и казал: „*Тази чаша е новият завет в Моята кръв, която се пролива за вас*.“, (вж. Лука 22:19–20). А след това споделил с тях и чашата с вино. Всичко това се случило само часове, преди Исус да бъде предаден от Юда Искаротски и да бъде даден в ръцете на онези, които щели да Го разпитват, бият, осъдят и накрая – да Го разпънат на кръст.

Агнето, което еврейските семейства принасяли в жертва в нощта на 10-тата язва, е **предобраз** на жертвата на Исус Христос. Той е Този, Когото книгата „Откровение“ посочва като Агнето, което е било заклано, **но сега седи на небесния престол**. Това Агне, както ни казва книгата „Откровение“, ще бъде нашият пастир. Той ще ни води към изворите на водата на живота и ще избърше всяка сълза от очите ни (вж. Откр. 7:17). По време на Тайната вечеря учениците – всички те били юдеи – несъмнено са си спомнили за жертвените агнета в Египет, докато са ядели пасхалната трапеза с Исус в онази вечер. Чрез Своето учение, Той ги подготвил да помнят Неговата собствена жертва на кръста, която тепърва предстояла. По същия начин, Исус иска от нас **да размишляваме върху Неговата жертва**, когато сега празнуваме Господната вечеря.

Когато виждаме, Джон Уесли нарича Господната вечеря „великия канал“ на Божията благодат към нас и подчертава **огромното ѝ значение за свързването на християнската вяра с вярата на Израил**. Исус избра един много специфичен момент, за да сподели **дара на Светото Причастие** –

както за да покаже връзката му с пасхалната трапеза, така и за да покаже на учениците колко централно място трябва да заема **то** в практикуването на християнската вяра. Чрез Господната вечеря Исус ни казва, че Неговата история **е кулминацията** на историята на Израил. И Той **ни отрежда място** в тази история, като споделя святото ядене с нас и ни заръчва да го споделяме с другите и занапред. Това е символът на Неговата спасителна смърт, **най-мощният израз на Божиата любов** към нас.

„Защото и Христос, нашата Пасха, беше заклан за нас. Затова, нека празнуваме – не със стар квас, нито с квас от злоба и нечестие, а с безквасните хлябове на искреност и истина.“ (1 Кор.5:76–8)

Господната вечеря в уеслианската духовност

По-рано видяхме, че Уесли **не твърди**, че самата Библия е „средство за благодат“. Вместо това, той посочва, че **„изследването на Писанията“** е средството за благодат. Той поставя акцента **върху самото действие – изследването**, а не върху обекта, тъй като, **именно в процеса** на ангажиране на ума и сърцето ни с Божието слово, **ние срещаме Светия Дух**.

Имайки предвид това, не би трябвало да е изненада, че Уесли обикновено **не казва**: „Господната вечеря е средство за благодат“. Ако го правеше, това би могло да ни накара да се съсредоточим прекомерно върху физическите елементи – хляба и виното. Затова в учението си за Господната вечеря, Уесли **предпочита глаголи, изразяващи действие**. Той говори за **„участие в Господната Вечеря“** и **„приемане на Господната Вечеря“**. С други думи, той иска ние да насочим мислите ни **към срещата със силата на Светия Дух** по време на богослужението. Без Божието присъствие чрез силата на Духа, хлябът и виното си остават просто хляб и вино. **Но чрез Светия Дух те се превръщат за нас** в тялото и кръвта на Христос.

Съществува известно разминаване между начинът, по който Уесли е възприемал Светото Причастие, и начина, по който то е било разглеждано от много уеслианци и методисти в следващите поколения. След като методисткото движение пресича Атлантическия океан и след Американската революция се обособява като самостоятелна църква, тайнственият акцент в учението на Уесли до голяма степен бил изгубен. В крайна сметка повечето методистки църкви започват да отслужват Господната вечеря веднъж на тримесечие (четири пъти годишно). За това развитие има причини – една от най-съществените е разпръснатият характер на ранна Америка и условията на живот по границата (където е имало твърде малко ръкоположени служители). Въпреки това, тази практика е била далеч от съвета на Уесли, че **„всеки християнин трябва да приема Господната Вечеря толкова често, колкото му е възможно“**. Той е учил, че трябва да отслужваме светото причастие **при всяка възможност**.

Защо толкова често? Уесли смята, че основанието за отслужване на Светото Причастие възможно най-често, произтича от два аспекта на библейското учение. Първият е заповедта на Исус: **„Правете това за Мое възпоменание“**. Идеята тук е, че тази заповед **е постоянна**. Ние не просто „правим това“ веднъж и смятаме въпроса за приключен. Напротив, **Исус очаква от нас да „правим това“ отново и отново**; това се потвърждава в Писанието чрез честотата, с която Господната вечеря се отслужва в книгата „Деяния на апостолите“. Подкрепя се и от начинът, по който апостол Павел говори за Господната вечеря в своите писания. Следователно, ако искаме да бъдем верни на повелята на Христос Исус, **ние ще приемаме Господната вечеря възможно най-често**.

Вторият аспект, който ни помага да разберем, защо трябва да отслужваме това често, е свързан с въздействието, което приемането на Господната вечеря оказва върху нас. Именно тук проличава истинската сила на Причастието като средство за благодат. **То прави прошката на греховете ни** от страна на Исус Христос **реална за нас** – та нали именно от прощаваща любов Той казва: **„Това е Моето тяло, което се дава за вас“**. Според Уесли, Господната Вечеря е предназначена също за **„укрепване и освежаване на душите ни“**. Описанието му за силата на тайнството в това отношение, **е забележително**. Хлябът и виното са храна, с която можем да подхраним телата си. Но този хляб и вино – **хлябът и виното на тайнството** – са предназначени да бъдат **„храна за душите ни“**. Те ни дават **„сила да вярваме, да обичаме и да се покоряваме на Бога“**. Езикът му е жив и цели да предаде разбирането за това, как Светото причастие наистина е средство

за благодат за нас.

Съществуват различни начини, по които можем да разберем как Господната вечеря действа като средство за благодат. Тези аспекти са отразени в думите от литургията за Светото Причастие: „Христос умря, Христос възкръсна, Христос ще дойде пак“. Първият от тях е свързан с това как Причастието ни дава спомена за всичко, което Исус Христос е бил и вършил. Това е най-прекият смисъл на думите на Исус: „*Правете това за Мое възпоменание*“. Спомняме си, че Бог се въплътил **в личността на Исус**. Спомняме си Неговото учение, проповедите Му и изцеленията, които е извършил. Особено си спомняме Неговата жертва на кръста за нашите грехове. Докато ядем от хляба и пием от чашата, ние си спомняме, че Неговото тяло и кръв **са били пожертвани за нас**.

И все пак, макар да знаем, че Христос е умрял, ние също така знаем, че Христос е възкръснал. Той бе възкресен от мъртвите и ще бъде жив вовеки. Следователно, вторият начин, по който Господната вечеря служи като средство за благодат, е чрез **предаването на силата на Неговата благодат към нас в настоящия момент**. Когато Уесли описва Господната вечеря като храна за нашите души, той има предвид, че тя ни предлага нещо реално – **тук и сега**. От личен опит мога да потвърдя, че Господната вечеря наистина предава духовна сила, несравнима с никоя друга.

Когато участвах в първата си лятна младежка програма като ученик в прогимназиален етап, аз бях най-вече развълнуван от възможността да прекарам няколко нощи извън дома и да се забавлявам. През това лято наистина се забавлявахме много, но също така, аз се докоснах до силата на Светия Дух по начин, който никога преди не бях изпитвал. В края на едно вечерно богослужение ние приехме Светото Причастие, след което се събрахме на открита тераса, за да пеем тихи хвалебствени песни към Исус Христос. Откакто се помня, аз съм участвал в Господната вечеря, **но онази вечер беше по-различна**. Докато отивах напред, за да приема хляба и чашата, в сърцето и душата ми навлезе нещо, каквото никога преди не бях познавал. Докато по-късно пеехме тихи песни, тази сила ме изпълни напълно и почувствах сякаш се разтапям отвътре навън. По бузите ми се стичаха сълзи. Това вътрешно преживяване беше изпълнено с неопишуема радост. През целия си живот в църквата, аз бях слушал проповеди и поучения за Исус Христос. В онзи момент обаче, **чрез благодатта, която ми бе дадена, аз разбрах, че Исус Христос е реален**. Това преживяване ме съпътства всеки ден оттогава насам, а средството, чрез което ми бе дадено, **бе тайнството на Светото причастие**.

Последното изповядване в литургията е, че Христос ще дойде отново. Това ни насочва към третия начин, по който Господната вечеря служи като средство за благодат за нас. Тя е знак за Божието обещание – обещанието, че в края на времената, **Христос ще се завърне в пълна победа** (*тук на земята Д.Пр.*). Когато Уесли иска да подчертае този аспект на тайнството, той цитира думите на апостол Павел: „*Защото всеки път, когато ядете този хляб и пиете тази чаша, възвестявате смъртта на Господа, докато дойде Той*“ (1 Кор.11:26). Така можем да разберем Светото причастие като нещо, което „освежава душите ни... с надеждата за слава“. То е постоянно напомняне за Божието обещание, че Христос ще се завърне при нас, за да доведе всичко до завършек. С други думи, извършването на Господната вечеря е не по-малко от предвкушване на бъдещото царство.

Господната вечеря в ежедневното ни ученичество

Когато разглеждахме темата за молитвата и изследвахме Писанието, ние обръщяхме внимание на примери за „средства на благодатта“, които могат да се практикуват както индивидуално, така и в общност. В това отношение **Господната Вечеря е по-различна**. Отслужването на Господната Вечеря **е същината на богослужението на цялата църква**. Всеки от нас приема хляба и чашата лично, но никой не ги приема сам. Точно както Исус Христос събира 12-те ученици на Тайната вечеря, така Той и днес събира Своята църква около олтара за Светото Причастие.

Когато размишлявате върху случващото се по време на Светото причастие, ние можем да кажем, че тайнството ни пренася назад във времето – ние, в известен смисъл, се присъединяваме към 12-те ученици около масата в горната стая, заедно с Исус. **Той споделя трапезата Си с нас и ни включва в кръга на Своите приятели**. Той ни предлага Самия Себе Си и по този начин **ни прави част от Себе Си**. Правейки това, Исус ни показва също, че ние можем да Го споделяме с останалите, които са около масата заедно с нас. Стенли Хауервас ни напомня: „*В това ядене ние ставаме част от Божият живот и по този начин споделяме живота си един с друг*.“

Този аспект от значението на Светото Причастие ни разкрива нещо изключително важно за самата църква. Църквата е, в известен смисъл, общността на онези, които се събират с Исус около Неговата трапеза, за да участват в ястието, което Той ни дава. Ние копнеем да принадлежим към тази трапеза и, разбира се, Исус ни уверява, че е точно така. Но и всички останали, събрани там, също принадлежат към нея – те също са хората, на които Исус казва: „*Вече не ви наричам слуги... а ви нарекох приятели*“ (Йоан 15:15). Всички, които участват в Неговото тяло, сега са част от Неговото тяло, а това тяло се състои от онези, на които Исус е дал заповедта: „*Обичайте се един друг; както Аз ви възлюбих*“ (Йоан 13:34). Това е изпитанието за истинското ученичество, казва Исус. Ние ще бъдем разпознати като Негови ученици, когато се научим да се обичаме един друг по същия начин, по който Той ни е възлюбил. Последиците от това учение, са наистина далечни. Евхаристията ни кани да преживеем нова форма на живот, в която старите светски поръядки биват заменени от нова общност на свята любов.

Като преподавател в семинария, аз често насърчавах студентите си да насочват цялото богослужение към тайнството на Светото причастие, когато то предстои да бъде отслужено. Това означава да се подберат химни или песни за прослава, свързани с Причастието. Означава да се отправят молитви, фокусирани върху теми на Светото Причастие. И означава да се проповядва слово за Светото Причастие, ако това е възможно. Може да бъде трагично, когато една общност започне да възприема Господната Вечеря единствено като ритуал, изпълняван веднъж месечно, с който Господната Вечеря удължава богослужението с още 10 (нежелани) минути. Когато това се случи, обикновено е така, защото на общността е било позволено да разглежда Светото Причастие просто като задължение. Силата му е била угасена – най-често поради липса на добро поучение в рамките на самото богослужение.

(Отслужването на Господната Вечеря е същината на църковното поклонение. Всички ние приемаме хляба и чашата индивидуално, но никой от нас не ги приема сам. Това е споделената трапеза на приятелите на Исус).

Ако разглеждаме Господната Вечеря като централния акт на поклонение, който Исус ни е завещал, тогава това напълно променя начинът, по който я практикуваме. Тук ми се иска да си припомня онзи откъс от „Деяния на апостолите“, който е бил от толкова голямо значение за разбирането на Джон Уесли, относно „средствата на благодатта“. Чрез своите практики на богослужение и благочестие – включително „*разчупването на хляба*“ – ранните християни са преживявали един съвсем нов начин на живот. Библията дори казва, че „*страх обзе всяка душа*“ и че чрез тези средства „*Господ всекидневно прибавяше към тях онези, които се спасяваха*“ (вж. Деяния 2:42–47). Това не ни дава математическа формула за начина, по който действа благодатта, но предлага свидетелство за нейната сила. Ако изпълняваме заповедите на Исус Христос, ние можем да бъдем сигурни, че благодатта ще ни съпътства. Според Уесли, е немислимо да участваме в Господната Вечеря, която Исус ни предлага, без благодатта да бъде в нейния център. Той го изразява по следния начин:

„Нима яденето на този хляб и пиенето от тази чаша не са външното, видимо средство, чрез което Бог предава в душите ни цялата онази духовна благодат – праведност, мир и радост в Светия Дух, – които са придобити чрез тялото на Христос, веднъж пречупено, и кръвта на Христос, веднъж пролята за нас? Затова, нека всички, които искрено копнеят за Божията благодат, ядат от този хляб и пият от тази чаша.“

И така, искаме ли да преживеем нещо ново? Искаме ли напълно да прегърнем живота, който Исус ни предлага? Ако е така, ние трябва да приемем Неговия дар – Светото Причастие. Чарлз Уесли, великият автор на химни и по-малък брат на Джон, веднъж написал: „*О, каква дълбочина на Божията любов, каква неизмерима благодат! Кой може да обясни как чрез хляба и виното, Бог влива Себе Си в нас! Как хлябът предава Неговата плът, как виното предава Неговата кръв и изпълва сърцата на верните Му с целия Божий живот!*“ За мен тези думи са напомняне за силата, която се съдържа в дарът, който Бог се стреми да ни даде. В Господната Вечеря този дар е Самият Той.

ГЛАВА 6

Пост

Известно време след завръщането им от вавилонския плен, сред еврейския народ се появил пророк на име Йоил. Сборникът с неговите пророчества съставлява една от по-малките книги на Стария Завет. Тя обаче е забележителна с една конкретна тема, върху която Йоил акцентира: „денят Господен“. Начинът, по който Йоил говори за деня Господен, показва ясно, че това катаклизмично събитие ще включва Божия съд над всички народи по света. И този съд наистина може да бъде суров. „*Нека треперят всички жители на земята, защото идва денят Господен*“, проповядва Йоил. „*Близко е – ден на тъмнина и мрак, ден на облаци и гъста мъгла!*“ (Йоил 2:1–2). Очевидно това не е послание, което би предизвикало усмивка на лицето ви, ако ви се наложи да го чуете лично.

Макар че в проповедите си отправят тежки думи за съд, Йоил също така казва, че наказанието в деня Господен не е неизбежно. „*Но дори и сега – казва Господ – обърнете се към Мен от все сърце, с пост, плач и ридание; разкъсайте сърцата си, а не дрехите си*“ (Йоил 2:12–13). Тъй като Бог е дълготърпелив и богат на неизменна любов, Той ще предложи прошка, ако открие истинска скръб и покаяние сред Своя народ.

Наред с плачът и риданието, които Йоил споменава, говорейки за покаяние, обърнете внимание на още едно действие, което той посочва редом с тях – поста. Постът – тази най-немодерна от всички духовни практики – е представен като основен елемент на истинското покаяние пред Бога. Както ще видим скоро, различни видове пост, присъстват още в най-дълбоките пластове на библейското свидетелство. Оказва се, че постът също се смята за едно от установените средства за благодат в уеслианската духовност. Така че, независимо дали е модерен или не, той заслужава сериозното ни внимание.

Постът в библейското свидетелство

Практикуването на постене се среща из целия Стар Завет, но тя не се прилага само по една причина. Една от основните цели на поста е била той да служи като форма на покаяние за невярност. Постът е можел да бъде предприет от отделни личности, които Бог е осъдил чрез някой от пророците за техните грехове и несправедливости. След като извършва двойно предателство спрямо верния си воин Урия, цар Давид се изправил пред пророк Натан, който произнесъл присъда за греха му. В отговор, Давид започнал пост за покаяние, с надеждата, че Бог ще пощади сина му от Вирсавее (вж. 2 Царе 12:13–16). По-късно и цар Ахав постил и се облякъл с вретиче (*Долна дреха от зебло, твърда и бодлива дреха Д.Пр.*), за да изрази покаянието си, след като пророк Илия произнася над него съд заради смъртта на Навутей и завземането на лозето му (вж. 3 Царе 21:27). Разбира се, постът е можел да бъде предприет и от целия израилски народ, като форма на национално покаяние. Юдеите постят, обличат вретиче и посипват главите си с пръст – като знак за изповед и част от подновяването на завета, след завръщането им от изгнанието във Вавилон (вж. Неемия 9:1–2). Това е и причината пророк Йоил да споменава поста като начин за изразяване на скръб преди настъпването на Господния ден. (*Т.е. – съдният ден Д.Пр.*)

Постът се е практикувал и в други случаи – не непременно отделно от изповедта на грехове, а и по други причини. Понякога водачите са обявявали пост при приближаването на война или друга опасност, за да потърсят Божията помощ. Хората са постили също така, за да търсят божествено съдействие за други конкретни нужди; например Неемия съчетавал пост и молитва, когато искал да помоли Бог да възстанови Израил към края на изгнанието (вж. Неемия 1:4–11). Понякога постът е служил преди всичко за изразяване на скръб при трагични обстоятелства. Постът на Давид след смъртта на цар Саул и сина му Йонатан, е един пример (вж. 2 Царе 1:11–12), както и постът на юдеите в цялата Персийска империя, когато научават, че царският служител Мордехай е замесен в заговор за тяхното изстребление (вж. Естир 4:1–3).

Един последен вид пост в Стария Завет може да се види в обета на назорей. „Обетът на назорей“ се споменава за първи път в книгата Числа, където е описан като временно посвещение, което мъж или жена могат да поемат като форма на почистване и специално посвещаване.

Назорейците се въздържали от вино или каквато и да е друга алкохолна напитка по време на своя обет, а също така избягвали определени действия, като подстригване на косата, бръснене или докосване на мъртво тяло. Макар и да не е пост в традиционния смисъл, обетът на назорея обхваща духа на поста чрез самоотричането, което включва. Той също така се е възприемал като сериозно дело. Първоначалното учение за този обет е дадено директно от Бог на Моисей, а когато пророк Амос произнася Божията присъда над Израил някъде през VIII век пр.Хр., едно от прегрешенията на народа е, че са „*карали назорейците да пият вино*“ (Амос 2:11–12). Редица личности в Библията поемали някаква форма на назорейски обет. Героят Самсон е един от тях (което поставя последствията от подстригването му в съвсем нова светлина!). Пророк Самуил е друг. В Новия Завет изглежда, че апостол Павел е поел някаква версия на назорейски обет по време на второто си мисионерско пътуване.

В Евангелията, постът присъства пряко в живота и служението на Исус Христос. След кръщението Му в река Йордан, Исус се оттегля в пустинята за 40 дни. Това е период на пост и изкушение за Исус, Който е „*изпълнен със Светия Дух*“ и „*през тези дни не яде нищо*“ (Лука 4:1–2). Когато Сатана идва да Го изкуши, той се насочва именно към практиката на пост, спазвана от Исус. Знаейки, че Исус ще бъде отслабнал от глад, той Го подтиква да превърне камък в хляб. В отговор Исус цитира Тората с думите: „*Не само с хляб ще живее човек*“. Той се въздържа от храна, за да бъде подхранван от Бог Отец; бидейки самото Божие Слово, Той знаел истината, че Божиите деца са призвани да живеят „*от всяко слово, което излиза от устата на Господа*“ (вж. Второзаконие 8:3).

Престоят на Исус в пустинята, разкрива присъствието на поста в собствения Му живот. Срещаме го и в поученията Му по време на Проповедта на планината. Там Той казва на слушателите Си:

„Когато постите, не бивайте мрачни като лицемерите, защото те променят изражението на лицата си, за да покажат на хората, че постят. Истина ви казвам: те вече са получили наградата си. А ти, когато постиш, помажи главата си и умий лицето си, за да не разберат хората, че постиш, а само твоят Отец, Който е в тайно; и твоят Отец, Който вижда в тайно, ще те възнагради.“ (Матей 6:16–18)

Понякога Исус ставал обект на критика от страна на фарисеите, а дори и от учениците на Йоан Кръстител, тъй като на тях им се струвало, че Неговите собствени ученици изобщо не постят. Не е съвсем ясно как тези случки се съгласуват с ясното Му учение за поста, представено в Проповедта на планината. Възможно е отговорите на Исус към онези, които са му задавали въпроси, във всеки отделен случай да са имали за цел да предадат поуката, която Той е искал те да усвоят в онзи момент. Както е постъпвал и в други ситуации, Исус отказвал да бъде въввлечен в спор при условията, поставени от хора, които се опитват да Го поставят в неудобно положение. *(В такива случаи, вместо да им отговаря, Исус им задавал въпрос Д.Пр.)* Той не изпитвал необходимост да обяснява, че последователите Му постят тихо и без излишна показност; чрез този подход отговорите Му възплащават именно онова смирение, което Той иска учениците Му да проявяват, когато самите те постят.

Постът в уеслианската духовност

Два аспекта от възгледите на Джон Уесли за поста разкриват колко голямо значение е отдавал той на тази духовна практика като „средство на благодатта“. Първият е, че Уесли е бил дълбоко огорчен от факта, че в неговата среда почти никой не е разбирал правилно същността на поста. В проповед, посветена на поста според Новия завет, Уесли твърди, че именно постът е средството на благодатта, което се разбира най-погрешно. Някои хора надценяват значението му, като постят до степен, в която сериозно увреждат здравето си. Други пък напълно го пренебрегват, сякаш е лишено от всякаква важност. „То не е всичко, но не е и нищо“, обяснява Уесли. „То не е самата цел, а ценно средство за постигането ѝ – средство, установено от самия Бог; и затова, когато се използва по подобаващ начин, Бог със сигурност ще ни дари чрез него Своето благословение.“ Ключът е в това да се отнасяме към поста сериозно, но същевременно да проявяваме умереност. Когато хората отвръщат на призивите му за пост с аргумента, че не могат да постят, тъй като се опасяват за здравето си, Уесли реагира мъдро – така, както подобава на един добър пастир. Вместо напълно да

се лишават от храна, такива хора биха могли да се въздържат от луксозни стоки или удоволствия, като кафе, чай, шоколад и други подобни. Уесли отбелязва, че дори човек да не смята за необходимо да се отказва изцяло от хранене, той може да приема по-лека храна или за определени периоди да изключва от менюто си конкретни продукти (например месо). С други думи, съществуват различни начини за постене и всеки човек следва да избира онзи подход, който е смислен и подходящ за него самия. Целта не е да се придобият някакви заслуги, а човек да се смири пред Бога и да потърси изпълване с Неговия Свети Дух.

Вторият момент, който Уесли изтъква, е, че в Библията постът често е свързан с други духовни дисциплини. Постът и молитвата често вървят ръка за ръка: това е вярно както за самата Проповед на планината, така и за служението на апостолите, описано в книгата „Деяния на апостолите“. Това е достатъчно основание Уесли силно да ни насърчи да преминаваме през християнския живот с „усърдна молитва и пост“. Първото ни приближава към Бога, за да можем да срещнем Неговия Дух, докато второто цели да ни изпразни, за да бъдем отново изпълнени с благодат.

(„И към поста нека винаги прибавяме пламенна молитва, изливайки целите си души пред Бога, изповядвайки греховете си с всички отегчаващи ги обстоятелства, смирявайки се под Неговата мощна ръка, разкривайки пред Него всички свои нужди, цялата си вина и безпомощност.“ (Джон Уесли))

Наред със съчетаването на поста с молитвата, Уесли разглежда поста и във връзка с това, което той нарича „дела на милосърдие“. Това са дейности, които той свързва с учението на Исус: да нахраним гладните, да облечем голите, да посетим болните и затворените, и да приемем странника. (Ще разгледаме делата на милосърдие по-подробно в 9-та глава.) Що се отнася до връзката им с поста, пророк Исая в Стария Завет ни показва пътя: *„Ето поста, който Аз избрах: да развържеш веригите на нечестие, да разхлабиш връзките на ярема, да пуснеш на свобода угнетените и да счупиш всеки ярем? Не е ли да споделиш хляба си с гладните и да прибереш в дома си бедните бездомници; когато видиш гол – да го облечеш, и да не се криеш от онези, които са твоя плът и кръв? Тогава светлината ти ще изгрее като зора и изцелението ти ще настъпи бързо; правдата ти ще върви пред теб, а славата Господня ще бъде твоя закрила отзад.“ (Исая 58:6–8)*

Това е един изключително впечатляващ откъс от книгата на Исая. Свързването на идеята за пост с описаните в този пасаж служения на милосърдие ни подсказва, че научаваме нещо централно за Божията любов, когато оставяме настрана собствените си грандиозни планове и цели, **за да следваме Божиите желания** за благополучието на Неговите деца.

Духовните ползи от поста са достатъчно ясно представени в библиейското свидетелство: покаяние, смирение, скръб, ходатайство, както и подкрепа за молитвата. Според възгледа на Уесли, остава само да се доверим на Бога дотолкова, че да повярваме, че постът ще бъде средство на благодатта в живота ни. **„Знаете ли какво задължение и каква полза носи постът? Колко често правите това?“** – пита ни Уесли. **„Само пренебрегването на това е достатъчно, за да обясни нашата немощ и духовна отпадналост. Ние непрестанно оскърбяваме Божия Свети Дух чрез навика да пренебрегваме един ясен дълг! Нека се поправим още от този час.“**

Като се има предвид, че постът е също толкова рядко явление в наше време, колкото е бил и по времето на Уесли, това е един разумен съвет.

Постът в ежедневноето ни ученичество

Вероятно няма друга духовна практика, която да е в по-голям разрез със съвременната ни култура, отколкото е поста. Ние живеем в епоха, в която ни учат да очакваме, че можем да получим всичко, което поискаме, и то точно когато го поискаме. Всъщност, за да постигнем това, дори не се налага да напускаме уюта на собствения си дом. Всичко е само на разстояние едно кликуване с „мишката“ на компютъра! Всяка възникнала потребност може да бъде задоволена чрез търсене в Google и плащане с кредитна карта. Почти всичко, което пожелаем, може да бъде доставено до прага на дома ви, с възможност за експресна двудневна доставка.

И така, какво означава да твърдим, че ако правим точно обратното на това, което културата ни насърчава, **това всъщност може да се окаже едно от най-важните неща, които можем да направим в живота си?** „Здравейте, господин Потребител. Знам, че всичко, което чувате или четете по

телевизията, радиото и в интернет, ви внушава, че трябва да задоволявате всяко свое желание. Но аз съм тук, за да ви кажа, че лишаването ви от нещо – до степен на физически дискомфорт – може да бъде именно средството, чрез което Бог ще преобрази живота ви!“ Звучи налудничаво. Крайно нетипично за духа на времето. Това е нещо, което със сигурност би попаднало в списъка на „най-непопулярните неща, които християните правят“.

Трябва да призная, че практиката на постене никога не ми е била лесна. Доскоро опитите ми да поста се ограничаваха единствено до периода на Великия пост. Всяка година, в началото на този период, си поставям за цел да се въздържа от нещо, което искрено обичам (обикновено определен вид храна) – макар че, честно казано, често се случва да наруша поста си още преди края на периода. Подходът към постенето, който възприех напоследък, е пост в петък – от момента на събуждане до 15:00 ч. (макар понякога да го съкращавам до обяд, ако ми предстои изказване и се нуждая от бистър ум). С времето започнах дори да очаквам с нетърпение този петъчен пост; той наистина ми помага да насоча вътрешния си фокус към Бога. Всъщност смятам, че именно контракултурната природа на поста е това, което го превръща в мощно средство за благодат в днешно време. В миналото християните са говорили положително за духовната стойност на страданието. Тъй като станавме по-чувствителни към това как подобно послание може да бъде възприето от жертви на насилие над деца или в семейството, ние започнахме да избягваме идеята, че „страданието е полезно за теб“. Но със сигурност съществува определен вид доброволно страдание, което може да донесе истинска духовна полза. Това важи с особена сила за културата на консуматорството. Около нас има такова изобилие, че повечето от нас до известна степен са виновни за чревоугодие. Решението да се лишим от храна, за да се изпълним със Светия Дух, може да послужи като средство, което да ни изтръгне от най-тежките форми на нашето идолопоклонство пред потреблението.

Постът може да бъде включен в ежедневния ни живот като ученици на Христос по различни начини. Възприемането на поста като духовна дисциплина през периода преди Великден е добър начин за начало. От личен опит мога да кажа, че постенето всеки петък също може да бъде отправна точка (при това такава, която не е ограничена до конкретен период от годината). За онези, които по принцип изпитват затруднения с поста, съветът на Уесли може да се окаже подходящ: изберете конкретна храна или напитка, която обичате или на която разчитате, и се въздържайте от нея един или два дни седмично – това е форма на частичен пост. Освен тези възможности, бих добавил, че мотивацията ни за постене е от съществено значение. Ако искате да спазвате диетата заради външния си вид или здравето си – направете го. Ние не постим, за да отслабнем; постим, за да се приближим до Христос Исус.

Тъй като постът включва лишаване от реални телесни нужди, трябва да подходим към него разумно. Хората със здравословни проблеми, които налагат прием на определени храни в точно определено време, може би трябва да приемат, че това средство за благодат просто не е достъпно за тях. За всички останали обаче е добре да положим сериозни усилия, за да възприемем практиката на умереното постене. Още по-добре би било да го правим заедно със съпруга или съпругата си, с приятел или с други членове на малка група. Както взаимното насърчение, така и споделяната отговорност ще бъдат от полза.

Неотдавна чух проповед, посветена основно на темата за поста. След това осъзнах, че това вероятно е първата проповед за пост, която някога съм чувал. Проповедникът свърза поста със самоконтрола. Той каза:

„Постът е начин да заявиш: „Няма да позволя на апетитите си да ме владеят. Няма да позволя на външните сили в света около мен да ме контролират.“ Това ми се струва изключително актуално послание за нас днес. В крайна сметка, всички ние сме заобиколени от идоли. Може би те вече не приличат на издялани статуи или тотемни стълбове, но въпреки това те се борят за нашата вярънност – това са нашето имущество, богатството, технологичните устройства, както и копнежите ни по развлечения, секс или храна. Ако им позволим, тези неща ще управляват живота ни, а те са постоянно около нас.

Ние започваме да постигаме напредък в борбата срещу тях, когато осъзнаем, че ученичеството наподобява спортна подготовка. И както всеки сериозен спортист може да потвърди, постигането на високи резултати в даден спорт изисква много дисциплина и – да, самоконтрол. „Положителната

страна на самоконтрола – каза проповедникът онази неделя – е, че всички ние сме призвани да бъдем духовни атлети.“ Не е случайно, че апостол Павел говори за воденето на „добрия подвиг“ и за участието в „надбягването“ в контекста на опазването на вярата. Също така не бива да ни изненадва, че в Посланието към евреите се казва да тичаме с постоянство в надпреварата, която ни предстои. Спортната подготовка може да преобрази тялото на човека в нещо забележително. Духовната подготовка може да постигне същото със сърцето и душата – а постът трябва да бъде основен елемент от нея.

ГЛАВА 7

Общение

Една вечер през юли 2001 г. стоях на балкона на хотел „Оазис“ в Чинча Алта, Перу. Бях в Перу от почти две седмици с мисионерска група. Работехме съвместно с Методистката църква в Перу по изграждането на църква и обществен център, които да служат на децата от беден квартал в покрайнините на града. На балкона с мен бяха един студент, който ни помагаше като преводач, и пастор Педро Учуй-Торес – пасторът на църквата в Чинча Алта и наш домакин. По онова време знаех съвсем малко испански. През цялото пътуване ни беше трудно да общуваме, а културните различия между американската група и перуанската общност, която ни прие, бяха не по-малко значими от езиковата бариера. Въпреки това Педро остана любезен и търпелив през цялото време, което прекарахме с него, а сега вече се готвехме да се сбогуваме.

Разговаряхме известно време чрез нашия преводач. Обсъждахме главно постигнатото до момента и задачите, които все още предстоеше да бъдат изпълнени. Към края на разговора Педро отбеляза: „Разбрах, че най-ценните дарове, които притежаваме, не са материалните неща, а възможността да вървим заедно като братя – въпреки различията помежду ни – и да знаем, че сме деца на един и същ Отец.“ Думите му и мъдростта, която прозираше в тях, ме поразиха дълбоко. Отвърнах, че се чувствам благословен да наричам Педро и неговата общност свои братя и сестри. Педро се усмихна, погледна ме и каза: „Ние всъщност не сме толкова различни.“

Тази вечер приятелят ми Педро ми разкри нещо важно за плодовете на истинското християнско общение. През годините след това, той ми показва още много неща и съм благодарен, че мога да го нарека свой приятел. Той отлично осъзнава, че общението, което споделяме като ученици на Исус Христос, е най-силната форма на общност, достъпна за нас. Учудва ме това, че толкова малко християни изглежда споделят осъзнаването на Педро. Истинското християнско общение е средство за благодат, а обещанието, което то носи за нас, може да се обобщи чрез три прости твърдения относно ученичеството. Първо, ние никога не можем да се справим сами. Второ, Бог не е предвидил ние да се справяме сами. И трето, когато преживяваме силата на дълбокото християнско общение, ние разбираме, че никога не бихме искали да се справяме сами.

Християнското общение в библиейското свидетелство

Библиейският разказ – от Битие до Откровение – ни показва, че ние сме създадени да бъдем заедно. Когато Бог създал Адам и го поставил в Едемската градина, не минало много време и Бог казал: „Не е добре за човека да бъде сам“ (Битие 2:18). Затова Бог дал на човека Ева за негова съпруга. От този момент нататък, библиейската история е история на Божиите отношения с Неговия народ. Израил не е просто съвкупност от слабо свързани помежду си личности. Израил е народ. И през цялата дълга история на робство и изкупление, на изгнание и завръщане, ние оставаме с ясното усещане, че народът на Израил не е цялостен, докато всичките 12 израилски племена не се съберат заедно в земята си.

Когато Исус Христос дошъл в света, Той придал специално значение на общението чрез начинът, по който Той изпълнявал Своего служение. Исус призвал 12 ученици да бъдат с Него (което е препратка към онези 12 племена на Израил). След това Той ги обединил в общност – общност, която по-късно ще се превърне в ядрото на християнската църква.

Една от забележителните характеристики на библиейската вяра е, че тя никога не е

индивидуално дело. Израил е народ. Божието обещание към Авраам е, че ще го превърне в голям народ. По-късно Бог изпраща Моисей да каже на фараона: „*Пусни народа Ми*“. Исус не съветва хората един по един, индивидуално. Той призовава 12-те ученици да Го последват. Самата дума „**църква**“ означава „**събрание**“. Християнската вяра, разбира се, се дава на отделни личности, но приемането ѝ включва и **присаждането** към една вяроваща общност. (Т.е. всеки християнин трябва да е член на църква, която редовно се събира. Д.Пр.)

Спомнете си ключовия библийски текст от книгата „Деяния на апостолите“, който ни служи като модел за средствата на благодатта: „*И те постоянстваха в поучението на апостолите, в общението, в преломяването на хляба и в молитвите*“ (Деяния 2:42). Още в самото начало на живота на църквата, първите християни са разбирали, че **тяхното общение** е неразделна част от това, **кои са те**.

За мен лично е забележителен фактът, че толкова много от наставленията на Исус към учениците Му, са насочени към това **какво означава да живеем заедно в рамките на една общност на вярата**. В съветите Си относно това как да се подхожда към дисциплинарни въпроси в църквата, Исус ни уверява, че ние можем да разрешаваме спорове и разногласия по изпълнен с любов начин. Основанието за тази увереност е просто фактът, **че Исус никога няма да ни изостави**: „*Защото, където двама или трима са събрани в Мое име, там съм аз сред тях*“ (Матей 18:20). Нещо повече, Исус **определя взаимната любов** като самия белег на истинското ученичество. „*Нова заповед ви давам – казва Той, – да се обичате един друг; както аз ви възлюбих, така и вие трябва да се обичате един друг*“ (Йоан 13:34). Това, безспорно, е много висока летва. Той не казва, че трябва да се обича само когато ни се иска или в дните, когато сме в добро настроение. Напротив, Той казва, че трябва да се обича така, както Той ни е възлюбил. А това означава, че трябва да се обича дотолкова, че да сме готови дори да умрем един за друг. Християнското общение, в библийския смисъл на думата, съвсем не е нещо незначително.

„*Както желязото остри желязо, така и човека остри другият човек*.“ (Притчи 27:17)

Християнското общение в уеслианската духовност

Общението е последно в списъка на Уесли за установените „средства на благодатта“. От гледна точка на Библията, това е може би най-малко очевидното практикуване на ученичество в неговия списък. Но както видяхме, съществуват множество преки библийски основания да смятаме, **че общението е въведено от Исус** като една от практиките, които Неговите последователи трябва да следват, **докато израстват в своето ученичество**.

Едно от най-важните неща, които трябва да бъдат разбрани за християнското общение като средство на благодатта е, че **съществува разлика** между **начина**, по който Джон Уесли **използва** думата „общение“, и **начинът**, по който ние обикновено **я употребяваме**. В съвременния език ние използваме „общение“ като нарицателно съществително име. То просто описва това, което се случва, когато хората се събират и **прекарват време в компанията един на друг**.

Уесли използва този термин **по различен начин**. Той го употребява почти като собствено име: Общение (с главна буква). Когато говори за християнско общение, той има предвид нещо много конкретно – което личи от местата, където защитава методисткото движение пред онези негови съвременници, които не го разбират.

Всъщност, начинът, по който Уесли защитава методистката евангелизаторска дейност, **разкрива много за това какво той самият разбира** под „истинско общение“. В Англия е имало хора, които са искали Уесли и останалите ранни методисти, **просто да преустановят своята евангелизаторска работа**. Те смятали, че методистите внасят смут и заплашват Англиканската църква с разкол. Според тях, методистите трябвало да оставят енорийските църкви в Англия – в рамките на обичайния им ред – да осигуряват **каквато и да е форма** на религиозно общение, от която хората биха имали нужда. Критиците твърдели, че в енорийските църкви вече има много истински християни, а дейността на методистите разрушава общението, на което те вече се радват. (Статуквото винаги защитава себе си и мрази да се променя. Д.Пр.)

В отговор Уесли посочва, че неговите критици **изобщо не разбират истинското значение на общението**. Той твърди, че преди появата на методистите, в много части на Англия **истинско християнско общение напълно липсвало**. На онези, които твърдят, че методистите разрушават

общението в енорийските църкви, Уесли отговаря прямо: „Това, което никога не е съществувало, не може да бъде разрушено“ – казва той. След това той описва характера на общението, за което говори:

„Кои от тези истински християни са имали подобно общение с онези [т.е. с фалишивите християни, които съставляват мнозинството в енорийските общности]? Кой е бдял над тях с любов? Кой е следил израстването им в благодатта? Кой ги е съветвал и насърчавал от време на време? Кой се е молил с тях и за тях, според нуждите им? Това, и само това, е християнско общение.“

Според Уесли, иронията, която опонентите му не искат да признаят, е, че истината е точно обратна на техните твърдения. Каквото и истинско общение да е съществувало някога в местните енорийски църкви, то е било погубено от духовна мъртвина. А в такава ситуация, методистката евангелизаторска дейност би трябвало да бъде посрещната с отворени обятия. „Каква шега е тогава да се говори толкова сериозно за разрушаването на нещо, което никога не е съществувало!“ – казва Уесли. „Истината е точно обратната: ние въвеждаме християнско общение там, където то е било напълно унищожено. А плодовете от това са мир, радост, любов и стремеж за всяко добро слово и дело.“ И така, истинското общение не само има специфично (и активно!) значение, но може да бъде измерено и чрез библейски критерий. Там, където то е налице, ще се появят плодове на Духа, като любов, радост, мир и всичко останало.

В горния цитат се среща и един израз, който е от голямо значение за разбирането на Уесли за това какво всъщност представлява общението: да бдим един над друг с любов. Това означава, че общението не се свежда просто до събиране, за да се прекара времето заедно. Също така, не става въпрос за събиране с цел развлечение. Според Уесли, в християнското общение присъства дълбок духовен елемент, който поставя в центъра му делото на преобразяването. Това е нещо, което той самият е наблюдавал многократно. Той описва подобни случаи в дневника, който е публикувал, за да могат и другите да четат за тях. В един запис от 1780 г. Уесли описва събиране на методисти в района на Уорингтън след Великден: „На следващата вечер, когато неколцина от общността се бяха събрали, Божията сила слезе мощно върху тях. Някои паднаха на земята, други викаха силно за милост, а трети ликуваха с неизказана радост. Двама или трима придобиха ясно усещане за Божията любов...“ Описвайки онези, които са имали пряко преживяване на Божията любов, Уесли споменава една „млада жена, която доскоро е била силно предубедена към [методисткия] път, но сега е изпълнена с неизказана радост.“ Подобни преживявания – като онова в Уорингтън – са могли да се случат в най-различни обстановки: молитвени събрания, проповеднически служби и „трапези на любовта“ (агапе). Общото между всички тях било, че християните са се събирали с отворени за делото на Светия Дух сърца и с желание да получат Божията благодат.

Друга дума, която Уесли използва, за да опише християнското общение, е „конференция“. Днес обикновено свързваме този съществително име със срещи, провеждани в конферентни центрове, но за Уесли той произлиза от глагола *to confer* (съветвам се, обсъждам, разговарям). В този смисъл, християнската „конференция“ представлява събиране на вярващи, които се съсредоточават върху своята вяра: молят се, споделят преживяванията си с Бога, търсят и дават съвети, и дори изповядват греховете си, молейки за прошка. (Т.е. те са активни, а не само присъстващи. Д.Пр.)

Когато християнското общение приеме формата на подобни разговори и обсъждания, то се осъществява в рамките на малки групи за духовно наставничество – именно върху тях е било изградено ранното методистко движение. Двата основни вида такива групи са били „групите за споделяне“ и „събрания на класове“. Описвайки въздействието на „събранията на класове“, Уесли отбелязал: „Мнозина сега с радост откриваха онова християнско общение, за което преди дори не са имали представа. Те започнаха да „носят тежобите един на друг“ и „естествено“ да „се грижат един за друг“. С напредването на ежедневно им общуване, което ставаше все по-близко, растеше и обичта им един към друг. И „като изповядваха истината с любов, те растяха във всяко отношение към Него, Който е главата – Христос“.

Подобно свидетелство разкрива дълбочината на това, което Уесли влага в понятието „общуване“. Достигането до това ниво изисква сериозен труд. Необходима е истинска посветеност, която се запазва във времето. Изискват се също така голяма доза честност и доверие. Но за една малка група от посветени вярващи, които са готови да се обединят около такава обща цел,

духовният растеж, който преживяват заедно, може да бъде забележителен.

(„Християнско общуване: Убедени ли сте колко важно и колко трудно е да „насочвате говоренето си правилно“? Винаги ли е то изпълнена с благодат? Подправено ли е със сол? Срещате ли се, за да предавате благодат на слушателите?“ (Джон Уесли))

Християнското общение в ежедневно то ни ученичество

Къде сте научили най-дълбоките уроци в живота си? Как сте били оформени по най-важният начин? Кой събития и преживявания изплуват в съзнанието ви, когато размишлявате върху тези неща?

Ако сте като мен, вие вероятно се сещате за учители, членове на семейството и приятели. Сещате се за взаимоотношения. Сещате се и за конкретни моменти и случки, в които един разговор с някого е оказал реално въздействие върху живота ви. Когато говорим за християнско общение като средство за благодат, ние говорим за това, как израстваме духовно чрез връзките и преживяванията си с други последователи на Исус. В днешно време да се наблегне на необходимостта от дисциплинирана общност в живота ни може да изглежда напълно в разрез с общоприетите културни норми. Нашето общество е най-силно индивидуалистичното, съществувало някога на земята. Постоянно ни се внушава, че най-важното нещо е нашето собствено усещане за щастие. (А щастieto в този смисъл обикновено означава нещо, което можем да си купим, или развлечение, чрез което да разсеем скуката си.)

От друга страна, общността, пред която носим отговорност, се явява пречка за самата идея за задоволяване на личните желания. Общността може да ви каже кое е добро за вас. Но тя може да ви посочи и какво не бива да правите. Ако вярвате, че носите отговорност за благополучието на другите в една общност, това ще ограничи свободата ви. Понякога ще се налага да действате в полза на другите по начин, който изключва онова, което може би самите вие бихте искали да направите за себе си.

Дали съвременната ни култура изобщо позволява един такъв идеал да бъде прилаган на практика? Можем ли наистина да осмислим идеята, че най-пълноценният живот е онзи, в който казваме „не“ на себе си, за да можем да кажем „да“ на едно по-висше благо? Възможно ли е все още да открием същината на своята идентичност в отношенията, а не в претенцията, че сме напълно автономни личности?

Смятам, че предизвикателствата пред всичко това са огромни. Вярвам също, че тук е заложена самата християнска вяра. Днес хората с лекота сменят църквите, точно както преминават от един ресторант за бързо хранене към друг, само за да задоволят мимолетен каприз. Църквата се е превърнала в точка от списъка със задачи – често с не по-голям приоритет от тренировката по футбол, любимото телевизионно предаване или прането. Един мой приятел пастор сподели, че се чувствал все по-разочарован от отговорите на енорияшите си, когато им казал: „Липсвахте ни в църквата миналата неделя“. Самите отговори били напълно разбираеми: „О, излязохме от града за един мач“, „Бяхме на гости на внуците“ или „Бяхме на плаж“. Затова накрая приятелят ми започнал да задава уточняващ въпрос: „О! Чудесно. А коя църква посетихте, докато бяхте там?“ Той не се опитвал непременно да постави хората в неудобно положение. Просто искал да предаде посланието, че неделното богослужение трябва да бъде основен приоритет за всеки християнин, независимо къде се намира. Изглежда, че дори сред християните, които посещават църква, се е наложила представата, че църквата е просто опция – нещо, което избираш, когато нямаш по-добра работа, или пък е досадно задължение, от което пътуванията извън града ти позволяват да избягаш.

Ами ако реалността е съвсем различна? Ами ако църквата е просто общността, в която намираме спасение? В крайна сметка, спасението не е нещо, което получаваме като магически жетон, който просто притежаваме. Спасението идва под формата на взаимоотношения. Става въпрос за взаимоотношение с Исус Христос, а именно Исус е Този, Който съвсем ясно ни казва, че ни призовава в общност на вярата. И така, ако отхвърлим общността, в която Той ни призовава, това може би ни подсказва нещо за това дали изобщо ни е грижа да Го познаваме. Не е възможно да обичаме Бога, без да обичаме ближния си, а обичта към ближния е нещо конкретно, което се проявява преди всичко в рамките на общността от християнски вярващи.

Откакто започнах обучението си в семинарията, преди повече от 15 години, винаги съм се стремил да бъда част от група, основана на взаимен завет, където и да съм живял. В момента тази група се състои от 8 души от нашата църква; ние се срещаме всяка седмица, за да се молим, да споделяме как сме преживели Бог и да търсим съвет един от друг относно случващото се в живота ни. Това работи, защото отдавна сме поели ангажимент един към друг и си имаме доверие. След като бяхме заедно около година, попитах останалите дали искат да продължим. (Почувствах, че трябва да го направя, тъй като в самото начало не бях изисквал ангажимент за няколко години напред.) Другите членове на групата бяха изненадани, че изобщо повдигам този въпрос. Една жена, която никога преди не беше участвала в малка група, каза: „Изобщо не искам да спирам. Това е най-важното нещо, което някога се е случвало в духовния ми живот.“

Не искам да идеализирам нашата група. Имаме своите възходи и падения, както всички подобни групи. Има седмици, в които се потапяме в дълбоко и богато духовно съдържание, а има и такива, в които ни е трудно да надникнем отвъд повърхността. Въпреки това, нашето постоянство и ангажираност един към друг дадоха плод в живота на всеки от нас; чрез живота на нашата група научихме нещо много истинско за силата на християнското общение като средство за получаване на Божията благодат.

Както повечето неща в живота, които си струва да бъдат правени, така и истинското християнско общение изисква сериозен ангажимент. Добрата новина е, че този ангажимент си заслужава. Но тъй като общението включва общност от хора, нашият ангажимент трябва да бъде поет съвместно с другите. Всички ние сме формирани да мислим като потребители. За съжаление, потребителският подход се върти единствено около „мен“, „моето“ и „за мен“. Ако искаме да превърнем общението (или събирането) в централна част от нашето ученичество в уеслианския смисъл, ние ще трябва да започнем да правим нов избор. Това не е избор, който можем да направим сами. Ще трябва да го направим в рамките на – точно така – една общност. И трябва да бъдем напълно посветени на тази общност. В истинското ученичество, няма място за половинчати усилия.

ЧАСТ II

Какво научаваме от нашия контекст:

Благоразумните средства на благодатта

„Тогава Царят ще каже на онези, които са отдясно Му: „Елате, вие, благословените от Моя Отец, наследете царството, приготвено за вас от създаването на света. Защото бях гладен и Ми дадохте да ям, бях жаден и Ми дадохте да пия, бях странник и Ме приехте, бях гол и Ме облякохте, бях болен и Ме посетихте, в тъмница бях и Ме сподобихте.““ (Матей 25:34–36)

ГЛАВА 8

Класове, групи и практикуване на свято живеене

Случвало ли ви се е да изживеете нещо, което е било много по-силно, отколкото сте очаквали? Или може би среща, която ви е повлияла по начин, който изобщо не сте предвиждали? В моя живот такива моменти обикновено са били свързани с преживяването на нещо необикновено. Изкачването на връх Синай с група поклонници, точно навреме, за да наблюдавам залеза, беше един такъв момент за мен. Присъствието при раждането на първото ми дете – друг. Понякога житейските преживявания могат да се превърнат в проводници на неочаквана благодат.

Когато се замислите за това, именно тази особеност на живота ни ни подсказва нещо важно за средствата на благодатта. Знаем, че установените средства на благодатта са истински такива, защото са били въведени (или установени) от Исус Христос. Но откриваме и други неща, които също служат като средства на благодатта – не защото са изрично заповядани от Бога, а защото самото преживяване ни предава духовна сила. Понякога става въпрос за изключителни събития – като раждането на дете или друго значимо житейско събитие. И макар тези необикновени преживявания да са прекрасни, ние трябва да ги приемаме просто като редки и ценни дарове. (В крайна сметка, именно това ги прави необикновени – те не се случват постоянно.) Добрата новина е, че дори съвсем обикновени преживявания от ежедневието също могат да бъдат средства на благодатта. Това са навици или практики, които възприемаме именно заради духовната полза, която носят. Хубавото при тези обикновени практики е, че наистина можем да разчитаме на тях в ежедневието си живот. Наричаме ги „благоразумни средства на благодатта“.

Думата „благоразумие“ означава практическа мъдрост. Това е вид мъдрост, която се придобива чрез зрелост и натрупан опит в ежедневието. Когато като християнин подхождате с благоразумие, за да разгледате как се проявява вашето ученичество в ежедневието, вие започвате да забелязвате, как определени неща служат като стимул за собствения ви духовен растеж. Тези неща винаги ще бъдат в хармония с двете велики заповеди на Исус – да обичаме Господ, нашия Бог, и да обичаме ближния си като себе си. Освен това обаче, те вероятно ще бъдат обусловени от конкретния контекст, в който се намирате. Нашето ученичество трябва да се осъществява в 21-я век, тъй като именно в това време живеем. Ние не живеем нито в Израел през 1-вия век, нито в Англия през 18-я век. Като използваме своята практическа мъдрост, ние можем да открием онези съвременни форми на ученичество, които ще послужат като истински средства за благодат в нашето съвремие.

Уеслианската основа за благоразумните средства на благодатта

Джон Уесли бил посветен на практикуването на установените средства на благодатта като фундаментална част от своето ученичество. Той обаче бил градивен и практичен водач, което означава, че е бил отворен към нови идеи за това как да бъде живян християнският живот. Едно от нещата, които Уесли осъзнал още в началото е, че контекстът оказва съществено влияние върху начина, по който се живее християнският живот. Помислете за огромните културни и технологични промени, които ни отделят от света на Уесли през XVIII век. След това помислете за още по-големите различия, които ни отделят от времето и културата, в които е живял Исус. Съществуват най-различни специфични особености на нашия контекст, които трябва да вземем предвид, когато размишляваме как да живеем вярно като християни.

Когато Уесли формулира възгледите си за средствата на благодатта, той въвежда категорията „благоразумни средства на благодатта“ като допълнение към „установените средства на благодатта“. Той смята, че е важно да се признаят за средства на благодатта и по-новите практики на ученичество, които са уместни за неговия собствен контекст. В ранния си период той описва благоразумните средства на благодатта по следния начин:

„Всичко, за което знам, че ми вреди – това за мен не е безразлично, а трябва решително да се избягва; Всичко, за което знам, че ми носи полза – това за мен не е безразлично, а трябва решително да се възприеме.“

Той има предвид, че съществува известна гъвкавост в начина, по който можем да разбираме тази категория средства на благодатта. Духовната същност на средствата на благодатта остава същата, независимо как ги класифицираме – това е Божията благодат, действаща в нас! Различното е формата, която приемат някои от средствата на благодатта. А това е така, защото конкретните начини, по които християните изживяват вярата си, често могат да зависят от времето и обстоятелствата, в които живеят. Като използваме своята благоразумност – онази практическа мъдрост, която произтича от опита, – ние стигаме до разбирането кое е духовно полезно за нас. А това означава, че концепцията за „благоразумните“ средства на благодатта е от голямо значение.

Най-общо казано, Уесли набляга на благоразумните средства на благодатта в три направления: конкретни правила за лично ученичество, общение в малки групи и дела на милосърдие. В тази глава ще разгледаме първите две от тях, а в следващата ще се спрем на делата на милосърдие.

Конкретни правила и методи за свят живот

Още в ранния си живот Джон Уесли възприема навици, които да служат като модел за пълноценно използване на всеки час от деня. Той нарича това „изкупуване на времето“; целта е да използва всеки миг, даден му от Бога на земята, по възможно най-верния начин. Ако се замислим, това е наистина впечатляващ подход към живота, макар че той прави Уесли склонен към обсебеност и тревожност относно собственото му духовно състояние.

Въпреки че с времето той се отказва от много от тези ранни практики, едно убеждение остава в него, още от сравнително млада възраст: вярата в ползата от прилагането на правила, които да насочват ежедневието следване на Христос.

Вярно е, че някои християни се притесняват, когато чуят думата „правила“. Нима това не е форма на законичество? Когато започнем да възприемаме християнската вяра просто като спазване на определени правила, не се ли насочваме към идеята за оправдание чрез дела? Всъщност, Уесли не използва правилата по този начин. За него те са полезни насоки, които му помагат да остане на правилния път. С времето той стига до убеждението, че е необходим набор от правила, които да държат и всички методисти под негово ръководство в правилната посока. Те стават известни като „Общи правила“ и в продължение на много години, спазването им било задължително условие за членство в методистко общество.

Защо са нужни правила? Причината да се използва определен набор от правила като насоки за живота, е също толкова актуална днес, колкото е била и тогава. Казано най-просто, ние сме същества на навика. Така или иначе, ние следваме някакъв режим. Ако не поемем съзнателен ангажимент относно това какъв да бъде този режим, тогава обстоятелствата в живота ни ще го определят вместо нас. (Когато не знаем на къде вървим, винаги се оказваме там, където не искаме да бъдем. Д.Пр.) При някои хора ежедневието се диктува от работата. При други – от любимо хоби или форма на развлечение. При хората със зависимости, режимът се определя от веществото, към което са пристрастени. В днешно време много хора са толкова силно обвързани със социалните мрежи, че ежедневието им се определя от начина, по който използват своите смартфони, лаптопи и таблети.

Струва си да се запитате: дали начинът на живот, в който сте попаднали, ви прави наистина щастливи? Ако смятате, че св. Августин е бил прав, когато се е молил на Бога с думите: „*Сърцата ни са неспокойни, докато не намерят покой в Теб*“, тогава трябва поне да се замислите, че единственото истинско щастие е онова, което намираме в Исус Христос, когато растем във вярата си и се учим какво означава да бъдем зрели ученици. Тъй като навиците се променят трудно, лошите навици няма да изчезнат само с едно твърдо решение да спрем да ги практикуваме. Вместо това ни е необходимо нещо, с което да ги заменим. И точно тук на помощ идват правилата (в уеслианския смисъл на думата).

На едно място, където Уесли обяснява т.нар. „предпазни“ (или практически) средства за получаване на Божията благодат, той задава няколко въпроса: „*Какви конкретни правила спазвате, за да растете в благодатта? Какви методи за свят живот прилагате?*“ Много ми харесва този израз – „методи за свят живот“ – защото смятам, че той поставя идеята за правилата в правилния контекст. Всички ние се различаваме един от друг в много отношения и това, което е духовно полезно за мен, може да не бъде такова полезно за вас. Вярно е обаче, за всеки един от нас, че ще ни бъде трудно да интегрираме ученичеството си във всеки аспект от живота, ако не полагаме целенасочени усилия за това. Ето защо, когато обмисляте как определени правила биха могли да ви бъдат полезни, разглеждайте ги като „методи за свят живот“, които всеки ден ви приближават все повече до Христос.

Имам приятел на име Джеф, който се занимава с бягане. Неговият ежедневен навик е да става преди изгрев слънце и да тича, докато останалата част от града все още спи. Чувал съм го да говори убедително за това как, по време на тези ежедневни бягания, умът и сърцето му се насочват към Бога. Докато навлиза в ритъма на крачката си, той чува как птиците започват да чуруликат по дърветата в квартала му, и вижда как светлината на зората с „розови пръсти“ започва да се появява в източното небе. За него това е нещо повече от начин да поддържа здравето си; то е и начин всяка сутрин да си припомня за Божията благодат и за красотата на Божието творение. За Джеф тичането се е превърнало в изкуство на свято живеене

Отвъд конкретните правила, които човек може да си постави сам, в служението на Уесли е съществувал онзи важен елемент – „Общите правила“, които са се прилагали за всички методисти. „Общите правила“ са публикувани за първи път през 1743 г. като средство за въвеждане на дисциплина сред една неорганизирана общност от методисти в град Нюкасъл. Те се състоят от 3 правила. Уесли е вярвал, че всички християни, които се отнасят – макар и бегло – сериозно към спасението, ще проявяват желание да живеят правилно в ежедневието си, което той обобщава по следния начин:

Първо: Да не се причинява вреда; да се избягва злото във всякаква форма – особено онова, което е най-широко разпространено.

Второ – чрез вършене на добро; като проявяват милост във всякаква форма, според силите си и при всяка възможност; като вършат добро по всякакъв възможен начин и – доколкото е възможно – към всички хора.

Трето – чрез спазване на всички Божии наредби.

На първо място трябва да отбележим, че третото правило – спазването на всички Божии наредби – всъщност се отнася до установените средства на благодатта. Всъщност, в трудовете на Уесли изразът „Божии наредби“ е просто синоним на „установени средства на благодатта“. Но какво да кажем за първите две правила? Какво ще кажете за правилото „да не се причинява вреда“ и правилото „да се върши добро“ по всякакъв възможен начин?

Ако си припомним онзи по-ранен цитат, в който Уесли говори за „всичко, за което знам, че ми вреди“ и „всичко, за което знам, че ми носи полза“, става ясно, че тези първи две правила всъщност се отнасят до „благоразумните“ (или предпазливите) средства на благодатта!

И наистина, в оригиналния текст на „Общите правила“, Уесли дава множество практически примери за това, как да не се причинява вреда и как да се върши добро. Някои от примерите му са взети директно от Свещеното Писание – например „Златното правило“: постъпвай с другите така, както искаш те да постъпват с теб. Други примери са толкова тясно свързани с контекста, в който е живял Уесли, че днес могат да ни се сторят доста странни или старомодни. (В едно по-късно издание на правилата например се дава указание жените да избягват носенето на „огромни дамски шапки“.) Но смисълът, който той влага, изброявайки конкретни примери към всяко от правилата, е важен. По този начин Уесли ни показва, че тези правила са конкретни и имат отношение към всеки аспект от ежедневието ни – стига да ги приемаме сериозно. С други думи, „да не се причинява вреда“ и „да се върши добро“ са нещо повече от просто хубави идеи.

Те са насоки за ученичеството, а също така са и средства на благодатта.

Общуване в малки групи: Класове и групи

Една от най-известните характеристики на ранното методистко движение под ръководството на Джон Уесли, е значимата роля, която са играли определени видове малки групи за общуване. Съществували са няколко разновидности на тези групи, но двете най-разпространени са били „класът“ и „групата“. „*Никога не пропускайте срещите на своя клас или група*“, пише Уесли. „*Те са самите сухожилия на нашето Общество; и всичко, което отслабва – или води до отслабване на – нашето отношение към тях... удря в самия корен на нашата общност.*“ Не е преувеличено да се каже, че една от основните причини за голямата ефективност на методисткото движение е фактът, че в самото му сърце е залегнало дисциплинирано общуване в малки групи.

И така, как са изглеждали тези „класове“ и „групи“? Срещите на класовете са били задължителни за всички методисти – всеки, който е искал да бъде част от методистко общество, е трябвало да членува в даден клас. Първоначално в един клас са участвали между 20 и 30 души, като съставът е включвал както мъже, така и жени. Един човек е бил определян за „водач на класа“ и е имал задачата да събира групата всяка седмица, като задава на всеки участник въпрос от рода на: „Как е душата ти?“ Този въпрос е давал възможност за лично свидетелство – понякога за споделяне на успехи, а друг път – за обсъждане на предизвикателства или пречки по пътя. Участниците са си разменяли съвети и насърчения. Сведенията за ранните срещи на класовете, достигнали до нас, показват, че те често са били много динамични събирания. Хората са били подтиквани към пламенна молитва, а новодошлите често са преживявали дълбоко духовно обновление.

Срещите в „групи“ са се различавали от тези в класовете. Те винаги са били доброволни и са

били разделени според пола и семейното положение. Освен това са били значително по-малобройни – обикновено в една такава група са членували между 3-6 души. Докато в класовете акцентът е бил върху свидетелстването и споделянето на вярата, срещите в тези „групи“ са били насочени по-специално към взаимното изповядване на греховете. Това означаваше, че от членовете се изисква повече – повече отдаденост, повече уязвимост и повече доверие. Същевременно това често се превръщало в среда за още по-значителен духовен растеж.

Отдадеността на Уесли към използването на малки групи за общуване разкрива един изключително творчески подход към прилагането на „благоразумните“ (или практическите) средства за благодат. Не забравяйте, че християнското „съвещаване“, всъщност представлява установено средство за благодат. В разбирането на Уесли, това понятие описва точно онова, което се е случвало по време на срещите в „класове“ и „групи“. Тези форми са били практически нововъведения в ранния методизъм, възникнали като отговор на специфичния социален контекст в Британия през XVIII век. Методистките водачи, сред които и Уесли, са разпознали ползата от подобни събирания и са ги приели с цялото си сърце. Макар никъде в Библията Бог да не казва: „Идете и създайте такива групи“, това не е попречило на ранните методисти да ги използват като истински средства за благодат.

„Как може някой да отрича, че това е (по своята същност) средство за благодат, установено от Бога?“ (Джон Уесли)

Дори в по-късни периоди, когато общуването в малки групи не е заемало централно място в методистката духовност, е оставало усещането, че именно тук се случва истинският духовен растеж. Разглеждайки някои по-стари църковни наръчници за духовно израстване от средата на XX век, аз попаднах на книга, озаглавена „Духовно обновление за методизма“. Заглавието на подраздела ме изненада: „В личните групи се крие изкупителна сила“. Книгата разказва за значението на срещите в „класове“ в рамките на ранното методистко движение. След това проследява упадък на тази практика, като същевременно аргументира необходимостта от възраждането ѝ – като средство за съживяване на методистката духовност по онова време. Фактът, че тази малка книжка е публикувана преди доста повече от 50 години, показва, че винаги е съществувало разбирането, че общуването в малки групи е от жизненоважно значение за методистката духовност. Дали това не ни предлага един урок?

„Какви конкретни правила имате, за да растете в благодатта? Какви практики за свят живот?“ (Джон Уесли)

Благоразумните средства на благодатта в собствения ви живот

Ако контекстът е от ключово значение, когато става въпрос за благоразумните средства на благодатта, това означава, че списъкът може да бъде отворен. Самият Уесли е осъзнавал това и е говорил за възможността „да умножаваме благоразумните средства на благодатта в живота си“, докато откриваме нови практики, които са особено ефективни за насърчаване на нашето духовно израстване. Ако искаме да помислим как изглеждат благоразумните средства на благодатта в нашия собствен контекст, ние трябва да определим кои практики на ученичество се оказват най-ефективни в нашия живот. Една моя студентка, която се възстановява от алкохолизъм, веднъж сподели много пламенно в класът ни, че 12-стъпковата програма за възстановяване – като тази на „Анонимните алкохолици“ – е истинско благоразумно средство на благодатта. Аз считам, че тя беше напълно права. Всъщност, 12-стъпковите програми за възстановяване са средства на благодатта, които спасяват човешки животи всеки ден. Имах и друг студент, който притежаваше голям музикален талант; той обясни, че за него пеенето на химни и музиката за прослава, са едни от най-мощните средства на благодатта в собствения му живот. От своя страна мога да споделя, че за мен групите на завета, в които съм участвал през годините, са били изключително важни средства на благодатта. (Тези малки групи обикновено функционират по начин, подобен на срещите в „групите“ от ранния методизъм.)

Сега насочете вниманието към себе си. Кои практики на ученичество присъстват в живота ви – такива, които бихте могли да наречете благоразумни средства на благодатта? Съзнателното им разпознаване като такива, е важна първа стъпка. Когато редовно помагате в кухнята за хранене на бедни хора във вашата църква, или участвате в програма за наставничество на младежи или пеете в

църковния хор, това са нещо повече от просто добри дела или задължения. Когато към тях се подходи по правилния начин и с отворено сърце, те се превръщат в истински средства на благодатта.

След като осъзнаем, че най-различни практики на ученичество могат да се разглеждат като автентични „средства на благодатта“, втората стъпка е, да се запитаме дали ги прилагаме по един наистина дисциплиниран начин. Средствата на благодатта въздействат върху нас по начин, подобен на това, как изпълнението на наказателни удари влияе на един баскетболист. Баскетболистът става по-умел в изпълнението на наказателни удари чрез редовна практика, тъй като движението – вдигането на топката и изстрелването ѝ към ринга, повтаряно отново и отново – се запечатва в неговата мускулна памет. Една моя бивша студентка веднъж сподели, че според нея начинът, по който действат средствата на благодатта е следният: с течение на времето, чрез практикуването ни на използването на тези средства, благодатта извайва бразди в душите ни.

Според мен това е чудесен начин да разглеждаме въпроса – освен това, това описание подчертава необходимостта от дисциплина в начинът, по който практикуваме вярата си.

ГЛАВА 9

Дела на милосърдие

„Правилата за свят живот“, както и срещите в „класове“ и „групи“, са два от основните примери за т.нар. „предпазни“ (или „благоразумни“) средства за получаване на благодат. Съществува обаче и друг пример, който е бил от централно значение за разбирането на Уесли за едно пълноценно ученичество. Делата на милосърдие – както той ги нарича – са онези средства за благодат, които насочват християните навън, към хората в света, страдащи от духовни или телесни нужди. В една проповед относно важността на посещаването на болни, Уесли пише: „*Със сигурност съществуват дела на милосърдие... които са истински средства за благодатта*“. Като основа за това свое виждане той използва поучението на апостол Павел в Посланието до ефесяните: „*Защото сме Негово творение, създадени в Христос Исус за добри дела, които Бог е приготвил, за да ходим в тях*“ (Ефес. 2:10). Когато чрез вярата сме приближавани към Христос, ние сме призвани да вършим Христовото дело, служейки на бедните, потиснатите и отхвърлените. Това е Божието желание за всички, които са се родили отново чрез благодатта. Такъв начин на живот, съобразен с Евангелието, е част от това, което означава да „*ходим в нов живот*“ – следователно, как би могло това да бъде нещо друго, освен мощно средство за благодат?

Конкретно, какво представляват тези дела на милосърдие? И как точно те се превръщат в средства за благодат в нашето ежедневие? Това са важни въпроси. Отговорите им ще ни помогнат да видим още по-ясно как благоразумните средства на благодатта играят централна роля в духовното ни израстване като зрели ученици на Исус Христос. Надяваме се също така да разберем как тези средства на благодатта ни подтиква да бъдем по-отворени към света и по-ориентирани към мисия, когато размишляваме за църквата като цяло.

Библейско учение и разсъждения, основани на здравия разум

В ранните си години, методисткото движение преминава през трудности на растежа, докато се адаптира към променящите се обстоятелства. Хората по онова време не са обичали промените повече, отколкото ги обичат и днес! („*Вари го, печи го, Тодоран си е Тодоран*“ – нар. пог. Д.Пр.) Затова не било рядкост, Джон Уесли и други методистки лидери да срещат съпротива, когато въвеждали нови дейности и практики. За нещата, които са считани за „практични средства за получаване на благодатта“, липсвала пряка библейска обосновка – а това често ставало повод за възражения. Уесли обаче не бил човек, който се плаши от трудности; той имал навика да обмисля нещата изключително задълбочено. Когато ставало въпрос за насърчаване на нови практики, които според него можели да служат като ефективни средства за получаване на благодатта, той бил готов да отговори на неизбежните въпроси, които възниквали.

Един от отговорите на Уесли, даден по повод възражения, появили се в края на 40-те години

на XVIII век, разкрива много за неговата гъвкавост при обмислянето на нови практики за духовно ученичество. Това ни дава и по-добра представа за самите „практически средства за получаване на благодат“. Уесли признава, че съществуват „*онези малки, практически помощни средства, които постоянно променяме – едно след друго*“. Според него обаче, експерименталният характер на този подход **не е слабост**. Напротив, това е „*особено предимство, от което се ползваме*“. Вярно е, че такива практики са „*чисто практични, не са същностни и не са установени от Бога*“. Но това не означава, че те не носят духовна полза. Това просто показва, че методисткото ученичество притежава способността да се адаптира и променя според нуждите, когато се открият нови възможности. Уесли казва: „*Ние винаги сме отворени за поука, готови сме всеки ден да ставаме по-мъдри, отколкото сме били преди, и да променяме всичко, което можем, към по-добро*“. Ако днес често чуваме да се говори за необходимостта от търсене на „най-добри практики“ в бизнеса, образованието или църквата, **то е доста интересно да открием, че самият Джон Уесли е използвал същата идея преди повече от 250 години**.

Но почакайте – възможно е да бъдем толкова гъвкави, че накрая всичко да се разпадне. Нуждаем се от солидна основа за нашето ученичество, на която можем да разчитаме. Говоренето за намиране на нови „малки, целесъобразни помощни средства“ е добро донякъде, но как да гарантираме, че такива средства са разпознаваеми като християнски? Точно тук човек осъзнава доколко Уесли се опитва да постигне баланс между библийската православност и мисионерската гъвкавост. **Всъщност той не е отворен към всяка възможност, която се появи. Ключът се крие в начинът, по който четем Библията**. Дали единствените приемливи християнски практики са онези, които са изрично и подробно описани някъде в библийския текст? Или по-скоро, Библията може също да посочва по-общите сфери, които са важни за християнското ученичество, оставяйки на нас да преценим как те се прилагат в нашето съвремие?

Подходът на Уесли към този въпрос е до голяма степен в духа на втория вариант. Неговата логика е, че „*Библията, в повечето случаи, дава само общи правила и оставя конкретните обстоятелства да бъдат уредени чрез здравия разум на хората*“. **Начинът, по който определяме най-добрия подход за прилагане на общите поучения на Библията, минава през умовете и сърцата, които Бог ни е дал**. Или, както Уесли се изразява, библийското приложение може да бъде „*определено чрез разум и опит*“.

Аз считам, че в този вид практично мислене има нещо, което носи освобождение. Това означава, че можем да вземем общите библийски заповеди – **да обичаме ближния си, да създаваме ученици и да правим добро на всички хора** – и да ги приложим в собствения си контекст, като същевременно сме уверени, че едно такова творческо служение може да послужи като истинско средство на благодатта, когато се извършва с вярна нагласа.

„*Целесъобразни средства*“ за благодат са методи, които хората са открили, чрез разсъждаване и здрав разум, за по-ефективно прилагане на различни библийски правила, формулирани в общи думи, към конкретните ситуации.“ (Джон Уесли)

Срещата с Исус чрез делата на милосърдието

Как тогава делата на милосърдието се вписват в този разумен подход към ученичеството? Оказва се, че делата на милосърдието са чудесен пример за това, как Библията ни дава общи правила, **оставяйки преценката за конкретните обстоятелства на нас самите**. Това произтича от Матей 25:31–40 – откъс, който Уесли цитира почти всеки път, когато говори за делата на милосърдието. Същината на този текст е следната:

„*Когато Син Човешки дойде в славата Си... Той ще отдели едни от други хората, както овчарят отделя овцете от козите. И ще постави овцете отдясно на Себе Си, а козите – отляво. Тогава Царят ще каже на онези отдясно: 'Елате, благословените от Моя Отец, наследете царството, приготвено за вас от създаването на света. Защото бях гладен и Ми дадохте да ям; бях жаден и Ме напоихте; бях странник и Ме прибрахте; бях гол и Ме облякохте; бях болен и Ме посетихте; бях в тъмница и дойдохте при Мене'. Тогава праведните ще Му отговорят: 'Господи, кога Те видяхме гладен и Те нахранихме, или жаден и Те напоихме? И кога Те видяхме странник и Те прибрахме, или гол и Те облякохме? И кога Те видяхме болен или в тъмница и Те посетихме?' А*

Царят ще им отговори: „Истина ви казвам: доколкото сте сторили това на един от тези Мои най-малки братя, на Мен сте го сторили“.

Замисляли ли сте се някога колко радикално звучи този библейски текст, когато се чете съвсем буквално? Исус ни казва, че ще ни срещне в лицето на гладния, болния, затворника и странника. Той ни призовава да се отнасяме към такива хора така, **сякаш те са самият Син Божи**. Ако делата на благочестие – като молитвата, изучаването на Писанието и Господната вечеря – ни учат как да обичаме Бога по-добре, то делата на милосърдие ни учат **как да обичаме ближния си**. Те също така ни показват, **как да обичаме така, както Христос е обичал**.

Откриваме възгледа на Уесли по този въпрос в едно чудесно писмо, което Джон Уесли изпраща до госпожица Дж. К. Марч през 1775 г. Той насърчава госпожица Марч да продължава напред във вярата си, докато не опознае от собствен опит **„цялата онази Божия любов, която превъзхожда всяко (теоретично) познание“**. След това той я пита директно дали е готова да научи как да посвети живота си все по-пълно на Бога. Той казва:

*„А готова ли си да научиш? Тогава ще ти кажа как. Отиди при бедните и болните в техните скромни, бедни жилища. Вдигни кръста си, жено! Спомни си за вярата! Исус е вървял преди теб и ще върви заедно с теб. Остави настрана поведението на дама от висшето общество; **ти носиш по-високо звание**. **Ти си наследница на Бога и сънаследница с Христос!**“*

Обърнете внимание, как в този кратък откъс Уесли предлага своя пастирски съвет по начин, който тясно кореспондира с 25-та глава на Евангелието от Матей. Защото, ако наистина срещаме Исус в лицето на бедните и болните, то госпожица Марч е имала пълното основание да вярва, **че Исус е вървял преди нея и ще бъде с нея на всяка крачка от пътя**.

Едно от местата, където Уесли излага най-ясно възгледите си за делата на милосърдие, е проповедта му „За посещаването на болните“. В нея Уесли обяснява, че посещаването на нуждаещите се е „ясен дълг“ за християните. Той също така отбелязва, че „болните“ не са само онези, които страдат от обичайни болести и лежат на болнично легло. Макар че такива хора също влизат в категорията на „болните“, към нея спада всеки, който се намира в състояние на страдание. „Бих включил всички, които се намират в състояние на страдание – било то душевно или телесно, – казва Уесли, „независимо дали са добри или лоши, дали се боят от Бога, или не.“ Това означава, че той обхваща почти всички категории хора, които Исус споменава в Евангелието според Матей – гладните, бедните, болните, затворените и чужденците. И тъй като заповедта на Исус е отправена към всички Негови последователи, това означава, че делата на милосърдие са предназначени за всички християни. С други думи, не само пасторите са призвани да оказват пастирска грижа! Дела на милосърдие.

Наистина е очевидно да се разбере, защо една бедна вдовица или един затворен престъпник биха възприели личното посещение, като средство за получаване на благодат. От собствения си опит в служението мога да кажа, **че повечето хора, които се намират в болници, приюти за бездомни или затвори, приемат радушно посещенията от други хора**. Те имат нужда от компания, насърчение и молитва, точно толкова, колкото и всеки друг, но често се намират в ситуации, **в които тези важни елементи на човешките взаимоотношения са трудно достъпни**. Учението на Уесли за делата на милосърдие става особено интересно, когато той изтъква, **че тези дела са средство за благодат не само за онези, които биват посещавани, но и за самите посетители**. Когато посещаваме болните и нуждаещите се, **ние биваме подтикнати да благодарим на Бога за всички благословения, на които самите ние се радваме**. Същевременно се засилват нашето състрадание и желанието ни да помагаме на другите. По този начин **любовта, която споделяме с другите, се връща при нас и преобразява сърцата ни**. Давайки, ние откриваме, **че всъщност и получаваме**.

Значението на делата на милосърдието за нас

Днес рядко използваме израза „дела на милосърдието“. Всъщност, възможно е никога да не сте чували този термин, преди да прочетете тази книга. Все пак, ние използваме други понятия, които са свързани с него: мисионерска дейност, служения сред общността, посещения на болни и хора, които не могат да излизат от домовете си, и други подобни. Един от начините, по които фразата като „дела на милосърдието“ ни е полезна е, че ни помага да видим как множество различни

практики, свързани с ученичеството, **са взаимно обвързани**. Общото помежду им е, че всички те са начини, чрез които ние проявяваме любов към ближния. Като се има предвид, че любовта към ближния е втората от двете велики заповеди, които Исус ни дава, е важно да разберем, как можем да я осъществяваме чрез конкретни действия!

Има две неща, върху които според мен трябва да се съсредоточим, когато размишляваме, как да включим делата на милосърдието в ежедневното си следване на Христос. Едно от тях е, че делата на милосърдието не са просто добри постъпки, които извършваме от чувство за дълг или за да изпитаме удовлетворение от добре свършената работа. Те са замислени като истински „средства на благодатта“, но за да бъдат такива, трябва да осъзнаем, **че те изискват от нас да влизаме в отношения с другите хора.**

В продължение на няколко години участвах в мисионерска дейност с Методистката църква в Перу. През това време съм водил десетки хора от Съединените щати на пътувания, които продължават от десет дни до две седмици. Отиваме, за да помогнем на местната църква с различни проекти – повечето от които включват строителство или ремонт на църковни сгради и обществени центрове. Забелязал съм, че някои от хората, които се включват в тези мисионерски пътувания, **сякаш искат да вършат мисионерска работа, без реално да общуват с перуанските си братя и сестри, докато са там.** Понякога това се дължи на притеснение, породено от езиковата бариера (английски – испански). Но понякога причината е и в това, че те възприемат мисионерската дейност **единствено като извършване на добри дела.**

Добрите дела, разбира се, са важни, но **още по-важно е изграждането на взаимоотношения** и усвояването на това **как да обичаме християни,** които са различни от нас самите. Единственият начин, мисионерската дейност или всяко друго дело на милосърдие, **да послужат като средство за получаване на благодат, е чрез споделянето на любов.** Защото любовта, която християните споделят помежду си, всъщност е същата онази любов, която първоначално Исус Христос е споделил с тях: *„По това – казва Исус – всички ще познаят, че сте Мои ученици, ако имате любов помежду си“* (Йоан 13:35).

Вторият аспект, върху който трябва да се съсредоточим, когато говорим за делата на милосърдие е, че те не са някаква незадължителна част (*т.е. те за задължителна част. Д.Пр.*) от това, какво означава да вървим след Исус. Християнка, която прекарва целия ден у дома, четейки Библията и молейки се, **но не превръща вярата си в дела,** е пропуснала нещо изключително важно в живота на ученика. От друга страна, **щом започне да обича Бога, като проявява любов към другите чрез дела на милосърдие,** тя ще открие, че цялостното ѝ разбиране за това, какво означава да си ученик, **започва да се променя.** Ребека Майлс изразява една мисъл, която намирам за много полезна: *„Точно както физическите упражнения способстват за растежа на тялото, така и делата на милосърдие могат да допринесат за растежа на душата... В крайна сметка, те са едновременно израз на Божията любов, която е в центъра на живота ни, и гориво за нея.“* В Евангелията виждаме, как Исус непрекъснато изпраща онези, които се събират около Него, за да може посланието Му да достигне до другите **чрез думи и дела.** Ние, които днес искаме да следваме Исус, също **трябва да възприемаме себе си като изпратени.**

Когато осъзнаем, че делата на милосърдие, всъщност се състоят в това, **да вземем общото правило – да нахраним гладните, да посетим болните и да приемем чужденеца – и да го приложим към конкретните обстоятелства на собствения си живот,** ние внезапно ще разберем, **че списъкът с дела на милосърдие, е потенциално безкраен.** Обществена кухня или пункт за раздаване на храна, изграждане на дом чрез организацията „Хабитат за човечеството“, служение сред затворници, посещения при хора, които не могат да напускат домовете си, или при обитатели на домове за възрастни хора, преподаване на английски език или мисионерско пътуване – **всичко това са дела на милосърдие, които ни канят да споделим любовта на Исус с нашия ближен.** Колкото повече споделяме тази любов, толкова повече **ще откриваме, че същата любов се връща при нас, преобразявайки самия ни живот.**

„Както любовта към Бога естествено води до дела на благочестие, така и любовта към ближния естествено води... към дела на милосърдие. Тя ни подтиква да нахраним гладните, да облечем голите, да посетим болните или затворените; да бъдем очи за слепите и крака за куците; съпруг за вдовицата, баща за сираците.“ (Джон Уесли)

ЧАСТ III

Какво научаваме чрез съзерцание:

Общите средства на благодатта

„Тогава Исус каза на учениците Си: „Ако някой иска да дойде след Мене, нека се отрече от себе си, да вземе кръста си и да Ме последва. Защото, който иска да спаси живота си, ще го загуби; а който загуби живота си заради Мене, ще го намери.“ Матей 16:24–25

ГЛАВА 10

Практикуване на Божието присъствие

Дотук разгледахме редица различни „средства на благодатта“. Всичко това са практики, които са ни повече или по-малко познати. Лесно можем да разпознаем молитвата, а също така знаем, как изглежда Господната вечеря в контекста на богослужението. Дори и да не сте прилагали някои от тези средства на благодатта, преди да прочетете тази книга, вероятно сте били запознати с понятията. Дали обаче всички средства на благодатта приемат формата на конкретни практики? Или пък съществуват такива, които са по-скоро свързани с вътрешния ни живот – с нагласите на сърцето ни?

Замислете се за момент върху разликата между това да вършите нещо просто механично – „по задължение“ – и това да влагате цялото си сърце в него. Разликата е огромна. Може да става въпрос за едно и също действие, но преживяването му ще бъде коренно различно, в зависимост от степента на вашето внимание и отдаденост. Като дете играех футбол и си спомням колко различно можеше да изглежда една тренировка – в зависимост от това, дали исках да бъда там, или не. Ако бях уморен или контузен, тренировката можеше да бъде истинско мъчение. Жегата се усещаше по-силна, а упражненията се точеха безкрайно. Но ако бях изпълнен с ентузиазъм – например, ако знаех, че ще бъда титуляр в предстоящия мач, или ако усещах, че отборът е сплотен и целеустремен – тогава тренировката можеше да бъде направо забавна. Всичко се свеждаше до вътрешната ми нагласа. Когато сърцето ми участваше, цялото преживяване се променяше.

Що се отнася до средствата на благодатта, Джон Уесли е разбирал, че не е достатъчно просто да говорим за самите духовни практики. Не е достатъчно да обсъждаме само това, което правим. Нужно е да говорим и за причините, поради които вършим нещата, както и за начинът, по който ги изпълняваме. Той нарича това „обща средства на благодатта“ и именно те са предмет на тази последна глава.

Общите средства на благодатта са свързани с нашето вътрешно духовно намерение. Когато Бог говори на сърцата ни, ние откриваме, че сърцата ни получават силата да копнеят за Бога. Естествено, трябва да обърнем внимание на този копнеж и да го насочим към Бога. Но когато направим това, тази вътрешна духовна насоченост сама по себе си се превръща в средство на благодатта. Тя е общо средство на благодатта, тъй като засяга цялото ни същество. Забележителното е, че въздействайки ни по един всеобхватен начин, тя ни позволява да преживяваме всяко от конкретните средства на благодатта много по-силно.

Основата на цялостният духовен живот

Можем да придобием доста ясна представа какво има предвид Уесли под „обща средства на благодатта“, когато видим как той съпоставя тази категория с другите две, които вече разгледахме – „установените средства на благодатта“ и „благоразумните средства на благодатта“. Обяснявайки тези различни видове средства на благодатта на своите проповедници, Уесли първо представя установените средства и изброява кои са те. След това той пояснява какво разбира под благоразумни средства на благодатта. И в този момент казва нещо много интересно. „Тези средства могат да бъдат използвани без плод“ – отбелязва Уесли, като тук той визира както установените, така и благоразумните средства на благодатта! По същество той иска да каже, че човек може да ги прилага по толкова механичен начин, че те да не му донесат никаква духовна полза.

Това звучи логично, ако се замислим. Мога да изричам думите на молитва, без изобщо да се замислям какво всъщност казвам. Мога също така да присъствам на проповед, наблюдавайки проповедника през цялото време, докато умът ми е зает с мисли за това какво ще обядвам. Мога да отида напред, за да приема Господната вечеря, докато мислите ми са погълнати от гнева към колега, с когото съм се скарал предходната седмица. Или пък мога да се включа като доброволец в раздаването на храна в местен приют за бездомни – просто защото изглежда като добро дело, – но през цялото време, докато съм там, да се фокусирам осъдително върху това колко мръсни и неугледни изглеждат обитателите на приюта.

Във всеки от тези примери силата, която средствата на благодатта биха могли да предадат, се обезсилва от моето разсейване или от закоравялостта на сърцето ми. Без вътрешно намерение Божията благодат никога няма да достигне до мен. За да може благодатта наистина да ни въздейства, ние трябва да бъдем отворени за нея. А що се отнася до средствата, които Бог е осигурил, за да служат като канали за тази благодат, ние трябва да имаме желанието да срещнем Бога чрез тях! Това е, което Уесли има предвид, когато казва, че можем да използваме всички установени и целесъобразни средства по такъв начин, че да ги направим безполезни.

Уесли обаче пояснява, че съществуват средства, които не могат да бъдат използвани безплодно. Те винаги ще бъдат ефективни. И той предлага един много интересен списък с това, което има предвид: бодърстване, отричане от себе си, носене на кръста и упражняване в Божието присъствие. Първите три от тези понятия са взети директно от Библията. Идеята за бодърстване (или поддържане на духовна бдителност) се среща както при пророците от Стария Завет, така и в учението на Исус в Новия Завет. Отричането от себе си и носенето на кръста също произлизат от Исус, Който посочва тези две неща като необходими за всеки, който желае да Го последва (Матей 16:24). Упражняването в Божието присъствие не е пряк цитат от Писанието, но изглежда тясно свързано с темата за всеобхватното Божие присъствие, която се появява в няколко псалма. В Псалм 139 се казва:

Къде да отида от Твоя Дух?

Или къде да побягна от Твоето присъствие?

Ако възляза на небето – Ти си там!

Ако си постеля в Шеол – ето, Ти си там! (ст. 7–8)

А в Псалм 16 се казва:

Ти ще ми покажеш пътя на живота;

в Твоето присъствие има пълнота от радост;

от Твоята десница – вечни блаженства. (ст. 11)

Основата на цялостния духовен живот

Можем да придобием доста ясна представа какво има предвид Уесли под „обща средства на благодатта“, когато видим как той съпоставя тази категория с другите две, които вече разгледахме – „установените средства на благодатта“ и „благоразумните средства на благодатта“. Обяснявайки тези различни видове средства на благодатта на своите проповедници, Уесли представя първо установените средства и изстрелва кои са те. След това той пояснява какво разбира под благоразумни средства на благодатта. И в този момент казва нещо много интересно. „Тези средства могат да бъдат използвани без плод“ – отбелязва Уесли, като тук той визира както установените,

така и благоразумните средства на благодатта! По-късно той иска да каже, че човек може да ги прилага по толкова механичен начин, че те да не му донесат никаква духовна полза.

Това звучи логично, ако се замисля. Мога да изричам думите на молитва, без изобщо да се замислям какво изобщо казвам. Мога също така да показвам на проповед, наблюдавайки проповедника през цялото време, докато умът ми е зает с мисли за това какво ще обядвам. Мога да отида напред, за да приема Господната вечеря, докато мислите ми са погълнати от гнева към колегата, с когото съм се скарал предходната седмица. Или пък мога да се включва като доброволец в раздаването на храна в местен приют за бездомни – просто защото изглежда като добро дело, – но през цялото време, докато съм там, да се фокусирам осъдително върху това колко мръсни и неугледни изглеждат обитателите на приюта.

Във всеки от тези примери силата, която средствата на благодатта биха могли да предадат, се обезсилват от моето разсейване или от закоравялостта на сърцето ми. Без вътрешно намерение Божията благодат достигне никога да не до мен. За да може благодатта наистина да ни въздейства, трябва да бъдем отворени за нея. А що се отнася до средствата, които Бог е осигурил, за да служат като канали за това благодат, трябва да имаме желание да срещнем Бога чрез тях! Това е, което Уесли има предвид, когато казва, че можем да използваме всички установени и целесъобразни средства по такъв начин, че да ги направим безполезни.

Ако обаче се пояснява, че съществуват средства, които не могат да бъдат използвани безплодно. Те винаги ще бъдат ефективни. И той предлага един много интересен списък с това, което има предвид: бодърстване, отричане от себе си, носене на кръста и упражняване в Божието общество. Първите три от тези понятия са взети директно от Библията. Идеята за бодърстване (или поддържане на духовна бдителност) се среща както при пророците от Стария Завет, така и в учението на Исус в Новия Завет. Отричането от себе си си и носенето на кръста също произлиза от Исус, Който посочва тези две неща като необходимо за всеки, който желае да Го последва (Матей 16:24). Упражняването в Божието щастие не е пряк цитат от Писанието, но изглежда ясно свързано с темата за всеобхватното Божие щастие, което се появява в няколко псалма. В Псалм 139 се казва:

Къде да отида от Твоя Дух?

Или къде да побягна от Твоето семейство?

Ако възляза на небето – Ти си там!

Ако си постеля в Шеол – ето, Ти си там! (ст. 7–8)

А в Псалм 16 се казва:

Ти ще ми покажеш пътя на живота;

в Твоето полза има пълната от радост;

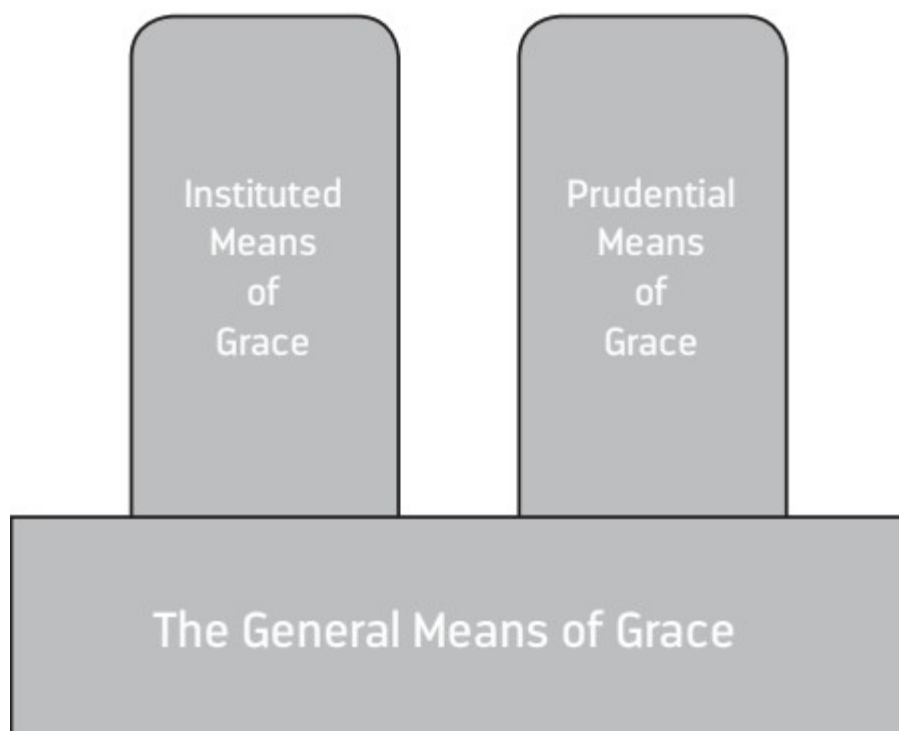
от Твоята десница – вечни блаженства. (ст. 11)

И в двата примера присъствието на Бог е представено като нещо, което ни заобикаля и е достъпно за нас, стига само да отворим очите на сърцето си, за да го приемем. Бдението, упражняването на Божието присъствие и останалите подобни прояви не са толкова конкретни практики или дейности, колкото начини да поддържаме съзерцателна нагласа и съзнателно отношение към духовния живот.

На други места Уесли предлага и други списъци с общи „средства на благодатта“, подобни на този, който споменах по-горе. Елементите в тези списъци невинаги съвпадат напълно, но всички те са свързани с нашата вътрешна нагласа и съзнателно намерение. В един от списъците той добавя „всеобхватно послушание“ и „спазване на всички заповеди“ към изискванията да се отричаме от себе си и да носим кръста си. В друг списък той разглежда определени качества, споменати в „Блаженствата“ от Проповедта на планината, като общи средства на благодатта: кротост, глад и жажда за правда, милосърдие и чистота на сърцето.

„Гладът и жаждата за правда“ са подходящ пример, тъй като паралелът с физическия глад и жажда за храна и напитки е съвсем ясен. Текстът от Писанието се намира в Евангелието според Матей 5:6: „Блажени гладните и жадните за правда, защото те ще се наситят“. Уесли обяснява, че гладът и жаждата са „най-силните от всички наши телесни влечения“. Ако имаме възможност, никога не прекарваме ден, без да ядем храна и да пием вода. Ако останем без тях дори за няколко часа, копнежът за тях може да ни докара до състояние на пълно неспокойствие. „По същия начин –

казва Уесли, – този глад в душата, тази жажда за Божия образ, е най-силното от всички наши духовни влечения, щом веднъж се пробуди в сърцето.“ Когато не се опитваме да притъпим глада си за Бог чрез други неща, в нас се заражда вътрешно желание да познаваме и обичаме Бог – желание, което ни подготвя да приемем Неговата благодат.

Общите средства на благодатта (The general means of grace) служат като основа за всички останали средства на благодатта. Установени средства за благодат (Instituted means of grace). Целесъобразни средства за благодат. (Prudential means of grace)

И така, общите средства за благодат са свързани преди всичко с вътрешните нагласи на сърцето. Един от любимите изрази на Уесли, с който описва истинския смисъл на християнския живот, е „святост на сърцето и живота“. И забележете: той никога, ама никога не променя реда на тези две понятия. **Винаги** става въпрос за „святост на сърцето и живота“, а **никога** за „святост на живота и сърцето“. Причината е, че според него **вътрешната същност на сърцето неизменно определя външните действия в живота**. Ако имате покварено, лениво или алчно сърце, то и животът ви в крайна сметка ще бъде изпълнен с поквара, леност или алчност. От друга страна, ако имате кротко сърце, вие ще бъдете кротък човек във външния си живот. Ако имате изпълнено с любов сърце, ще проявявате любов във всички сфери на живота си. Съществува връзка между тази идея и начина, по който общите средства за благодат се отнасят към всички останали средства за благодат. Независимо дали ще наречем това „бдителност“, „всеобхватно послушание“ или „пребиваване в Божието присъствие“, в крайна сметка всички тези термини по един или друг начин **насочват към вътрешната нагласа да познаваме и обичаме Бога**. Човек, чиято душа може точно да бъде описана чрез тези понятия, **е готов и желае да бъде преобразен от Исус Христос**! А това води до средства за благодат, които се проявяват като практики на ученичество (установените и целесъобразните средства) и които ще бъдат духовно ефективни, когато се прилагат. Когато сърцата ни са настроени към Бога, ние откриваме, че **всичко, което вършим в името на Христос, се превръща в духовно преобразяващо преживяване за нас**. Поради тази връзка между различните категории на средствата на благодатта, аз не мисля, че е преувеличено да се каже, че общите средства на благодатта, са нещо като основа, върху която трябва да бъдат изградени всички останали средства на благодатта. Ако разглеждаме **общите средства на благодатта като правилна нагласа на сърцата ни**, тогава използването на тези общи средства **означава** прилагането на всички останали средства на благодатта **с правилната духовна нагласа и намерение**.

Опасността от разсейване

Най-голямата клопка, в която можем да попаднем, докато практикуваме повечето от „средствата на благодатта“, **е да започнем да ги изпълняваме механично, без да влагаме мисъл**. По-рано споменах, че тези практики за духовно ученичество няма да бъдат ефективни, ако ги извършваме просто по навик, без истинско участие. Последниците обаче могат да бъдат дори по-сериозни. Причината е, че в духовния ни живот не е възможно просто да „търпим на едно място“ – ние или потъваме, или плуваме напред.

Съществува термин, който описва опасността, пред която се изправяме, когато спрем да обръщаме внимание на вътрешната нагласа, с която трябва да пристъпваме към поклонение, молитва и служение на Бога. Тази дума е „разсейване“ (или „разпиляване“). Това е процесът, който наблюдаваме, когато водата в един съд на огъня се изпарява – тя просто се размива във въздуха и изчезва. По същия начин, любовта ни към Бога може да се „изпари“, ако не полагаме активни усилия да останем съсредоточени върху Него. В една своя проповед по темата Уесли обяснява колко сериозна може да бъде тази опасност:

*„Ние сме заобиколени отвсякъде от хора и неща, които се стремят да ни отклонят от нашия център. Всъщност, ако не сме постоянно нащрек, всяко творение може да ни отдалечи от нашия Създател. Целият видим свят – всичко, което виждаме, чуваме или докосваме, всички обекти, възприемани от сетивата или разума ни – **има склонността да разпръсква мислите ни, отдалечавайки ги от невидимия свят, и да отклонява вниманието ни от Този, Който е едновременно източникът и целта на нашето съществуване**.“*

Библейският пример, който той посочва за това състояние, е историята за Исус в дома на Мария и Марта (Лука 10:38–42). Мария осъзнава колко е важно да седне и да слуша Господаря на живота, когато има тази възможност; затова тя сяда в нозете Му и попива Неговото учение. Марта, от друга страна, е разсеяна от домакинските задължения. Вярата ѝ се разсейва, дори когато самият Син Божи седи в хола ѝ. Тя се е „откъснала от своя истински център“, както Уесли се изразява на друго място.

Именно тук общите средства на благодатта стават абсолютно необходими. Те ни призовават да останем съсредоточени върху своя истински център. Да останем съсредоточени върху Бога! Можем да водим външно добър и изпълнен с дълг живот – точно както Марта – но това съвсем не означава, че сме свързани с Бога. Живите взаимоотношения с Исус Христос ни освещават. Те ни преобразяват чрез Неговата свята любов. Един от начините да разглеждаме тези общи средства на благодатта е, че те ни показват разликата между това просто да вършим добри дела и това наистина да приемаме Божиите дарове. Ако правилната вътрешна нагласа ръководи използването на всички практики, които съставляват установените и целесъобразните средства на благодатта, тогава ще ги възприемаме не като дела, а като Божии дарове за нашето спасение.

Невъзможно за пренебрегване: Отричане от себе си и носене на кръста

В учението на Джон Уесли има две от „общите средства за благодат“, които особено добре разясняват значението на вътрешната ни нагласа – той ги разглежда като лесни за разбиране примери: двете заповеди на Исус – да се отречем от себе си и да вземем кръста си. Относно отричането от себе си, Уесли казва: „Да се отречем от себе си, означава да се отречем от собствената си воля, когато тя не съвпада с Божията воля – колкото и приятна да ни се струва тя.“ Когато говори за „собствената ни воля“, той има предвид, че ако я оставим без надзор, тя почти винаги ще ни отведе по погрешен път. Тъй като Уесли често разглежда присъствието на греха като своеобразна морална болест в нас, той смята, че последниците от греха постоянно ни подтикват към мисли, чувства и действия, които ни отдалечават от Бог. Да се отречем от себе си означава да отхвърлим онези първични, светски и греховни подтици, които на пръв поглед изглеждат толкова привлекателни.

Другата страна на същата монета е заповедта на Исус да вземем кръста си. Това има реални допирни точки с отричането от себе си, доколкото носенето на кръста също изисква да действваме против естествените си наклонности. Уесли пише: „*Кръстът е всичко, което противоречи на нашата воля, всичко, което е неприятно за нашата природа*.“ Макар това да допълва отричането

от себе си, то всъщност вдига летвата по отношение на това, което се изисква от нас. „Да вземем кръста си отива малко по-далеч от това да се отричаме от себе си“ – казва Уесли, – „издига се малко по-високо и е по-трудна задача за плътта и кръвта, тъй като е по-лесно да се откажеш от удоволствие, отколкото да понесеш болка.“ С други думи, за мен е по-лесно да кажа „не“ на нещо, което иначе би ми доставило удоволствие, отколкото да кажа „да“ на нещо, което категорично не искам да правя.

Защо тези две идеи са толкова важни за възгледа на Уесли относно това, как вътрешната ни нагласа служи като общо средство за благодат? Е, не е възможно наистина да се отречете от нещата, които най-силно желаете, или да поемете неща, които са истински трудни за вас, без да се замислите защо точно се подлагате на подобен неприятен процес. **Трябва да имате ясно намерение за това.** Трябва да сте съсредоточени върху значението на това да се отречете от себе си или да вземете кръста си по някакъв конкретен начин. Не може да се лишите от едно нещо (или да се натоварите с друго), без вътрешното ви намерение да бъде в центъра на целия този процес.

Вече разгледахме накратко как нашата културна нагласа, ориентирана към консуматорството, затруднява истинското ученичество. (Това пролича особено ясно в главата за поста, който в известен смисъл е тясно свързан с общите средства за благодат.) Светът около нас ни подтиква да угаждаме на себе си и да избягваме трудните неща. **Това е пълна противоположност на заповедите на Исус към нас!** Възможно е общите средства за благодат да са ни необходими сега повече от всякога. Животът ни е изпълнен с разсейващи фактори: технологиите и медиите – под формата на смартфони, таблети и телевизори с висока разделителна способност – **правят така, че рядко оставаме насаме** със собствените си мисли. Всъщност, днес вглъбяването в себе си и размисълът върху връзката ни с Бога **са толкова редки**, че когато за първи път се опитахме да го направим, това вероятно ще предизвика у нас значителна тревожност. **Не съм сигурен обаче дали има нещо по-важно.** В крайна сметка, ние никога няма да изградим онзи свят навик да подреждаме живота си според средствата на благодатта, ако не се съсредоточим върху необходимостта от съзнателно внимание във всичко, което вършим. В известен смисъл, **трябва да обръщаме специално внимание на общите средства на благодатта**, за да могат всички останали средства на благодатта да имат реално въздействие.

Където и да съм служил като пастор, една от най-честите молби, които получавам от членовете на църквата във връзка с пасторската грижа, е как да се справят с трудностите в личните взаимоотношения. Понякога това засяга съпрузи или други членове на семейството. Друг път става въпрос за колеги или приятели. Когато някой от църквата сподели с мен трудна ситуация, винаги питам как е реагирал (или как възнамерява да реагира). Почти неизменно отговорите са свързани с това, доколко човекът се чувства комфортно в общуването с другите. Някои казват, че ще изпратят текстово съобщение или имейл. Други споделят, че смятат да се обадят по телефона. Съвсем малко хора казват, че искат да потърсят човека, с когото имат разногласие, **да седнат заедно и да поговорят.**

Сега си задайте въпроса: защо първата реакция на хората не е просто да потърсят онези, с които отношенията са станали сложни, за да се срещнат лично и да разговарят? Смятам, че това вероятно **се корени в страха, тревожността и желанието да се избегне конфронтацията.** Моят пасторски съвет към такива хора винаги е следният: помислете как бихте реагирали по естествен за вас начин, **а след това се придвижете поне едно стъпало нагоре** по скалата на трудността. Ако първият ви импулс е бил да изпратите съобщение – обадете се по телефона. А ако първоначално сте помислили за телефонен разговор – потърсете човека за лична среща. Разбира се, **идеалният вариант е винаги да търсим личен контакт**, но не всеки е готов за това веднага.

В известен смисъл, това е форма на отричане от себе си и поемане на собствения кръст. Истинските взаимоотношения могат да бъдат трудни, но те се изграждат единствено чрез личен контакт. **Да направиш трудното още в самото** начало води до положителни резултати **накрая.** Ако можете да разглеждате собственото си ученичество по този начин, тогава ще започнете да осъзнавате колко важни са общите средства на благодатта. Можем да използваме изрази, произлезли от устата на Исус – като „спазвай заповедите“, „отречи се от себе си“ и „вдигни кръста си“. Или пък можем да си послужим с онзи кратък израз, който Уесли толкова е харесвал: „практикуване на Божието присъствие“. Истината е, че всички те насочват към една и съща идея: да осъзнавате Божието присъствие в живота си и да живеете така, че животът ви да бъде отклик на

благодатта, която Той ви дарява във всеки един момент.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

От обикновеното към необикновеното

Има две неща, които се надявам, че сте придобили от четенето на тази книга. **Първото** е, че уеслианското виждане за средствата на благодатта предлага **всеобхватна рамка за духовния живот**. Авторите, писали по темата за средствата на благодатта в миналото, са осъзнавали този факт много добре. Хал Найт го нарича „**модел на християнският живот**“. Дийн Блевинс описва обхвата на средствата на благодатта като „**екология на всеобхватни практики**“. Оле Борген определя цялостната рамка на средствата на благодатта като „**среда**“ (контекст) за християнското ученичество. Във **всеки** от тези образи, водеща е идеята, **че средствата на благодатта предоставят цялостен модел за водене на християнски живот по начин, който води към истински духовен растеж**. Но обърнете внимание и на това, което е необходимо, за да се случи този духовен растеж: средствата на благодатта трябва да бъдат приети напълно, с дисциплина и във общност на други ученици.

Спомняте ли си какво споменах във въведението относно трите компонента, съществени за истинското ученичество? Тези компоненти са **общност, дисциплина и трансформация**. Нуждаем се от подкрепяща и отдадена общност от други ученици – с други думи, от църковна общност, – за да можем заедно да практикуваме вярата си. Нуждаем се също и от дисциплина – нещо, в което общността може значително да помогне, но което изисква и дълбок личен ангажимент. (В крайна сметка, колкото и насърчения да получавате от другите, те няма да са достатъчни, ако вие самият не сте готов да възприемете една дисциплинирана вяра.) Освен тези два ключови елемента на ученичеството, единствената необходима „програма“ са самите средства на благодатта. Те обхващат кръга от практики, които последователите на Исус са призвани да възприемат.

Третата съставна част, необходим за автентичното ученичество, е трансформацията. Трансформацията **е дело на Бога, а не наше**. Но ние ще видим, как Бог наистина преобразява сърцата и живота ни, когато се включваме в „средствата на благодатта“ – с дисциплина и в общност от други християни. Разбира се, използването на тези средства трябва да бъде съпроводено от искрена вяра, която търси Бога. Механичното изпълнение на ритуали **е напълно недостатъчно**. Всичко, което вярата изисква, **е убеждението, че ние ще срещнем Бога** чрез тези средства на благодатта. В тези практики се крие сила – и тази сила не е нищо друго освен **силата на Светия Дух**.

Другото нещо, което се надявам да сте придобили, четейки тази книга, е разбирането за това **колко мощно** е всъщност учението на Уесли за благодатта. Джон Уесли е бил сложна и надарена личност. Той е притежавал дълбока проникателност относно динамиката на пътят на спасението – онова пътуване от неверието към пробуждането, покаянието, новорождението и израстването в благодатта, водещо дори **до съвършенство в любовта**. Уесли е бил и завладяващ автор в областта на „практическото богословие“ – термин, който той използва за богословие, насочено към живота и практиките на обикновените християни. Той притежава забележителен дар да организира сложно движение от миряни както, на Британските острови, така и в северноамериканските колонии. През целия си съзнателен живот той бил воден от дълбоко желание да участва в делото на обновлението – както в националната църква, към която принадлежи, така и на местно ниво, в безброй села и градове, обхванати от неговата странстваща проповедническа дейност. В крайна сметка, личният духовен път на Уесли е неразривно свързан с всичко останало, което той е вършил. Смятам, че той е разбирал както колко трудно е да се „ходи в Божиите пътища“ във всяко отношение, така и колко благодатно може да бъде това призвание, когато се следва с постоянство.

В сърцевината на духовното учение на Уесли стои, разбира се, присъствието и силата на Божията благодат. Той вярва, че Божията любов към нас е такава, че благодатта винаги е достъпна за нас, стига само да ѝ откликнем с вяра. Всеки от нас вече притежава известна мярка от тази благодат – благодарение на готовността на Исус Христос да дойде при нас пръв, още когато не Го познаваме. Именно тази предхождаща благодат дава увереност на Уесли да каже: „**Разпали искрата**

на благодатта, която сега е в теб, и Той ще ти даде още благодат.“ Природата на благодатта е такава, че тя никога не се изчерпва. За разлика от ограничените ресурси на този свят, прекрасната истина за благодатта е, че колкото по-добре я използваме, толкова повече тя се умножава и продължава своето изкупително дело. „Аз не ви давам, както светът дава“ – казва Исус в Евангелието според Йоан 14:27. И наистина, дарът на любовта, който Христос ни предлага, е дар, предназначен както да ни преобрази, така и да бъде споделен с другите в Негово име.

Средствата на благодатта могат да изглеждат като съвсем обикновени практики на ученичеството; и наистина те са създадени именно за да бъдат използвани в ежедневието, обикновения живот. Обещанието, което те носят за нас, е, че ще ни покажат пътя от един обикновен към един необикновен живот. Как точно се случва това, зависи от Бога. Вярно е, че сме призвани към търпение, за да може Божието преобразяващо дело да се осъществи в определеното от Бога време. Съветът на Уесли към онези, които нямат търпение да видят как духовната зрялост пуска корени в живота им, е прост. Преобразяването настъпва чрез действието на Божията благодат в нас. Уесли учи, че всички, които желаят да получат Божията благодат, са призвани „да я очакват чрез средствата, които Той е установил“. Тези средства са именно средствата на благодатта, и взети заедно, те ни осигуряват всичко необходимо за живот на истинско ученичество след Исус Христос.

Въпроси за обсъждане

Въведение – В търсене на посока

1. Как бихте дефинирали понятие като „ученичество“? Какво отличава човека, който живее като ученик на Исус, от другите начини на живот?

2. Пътят на ученичеството изисква определени ключови елементи: вкорененост във вярата и общността, практикуване на дисциплина в духовния живот и преживяване на лична трансформация. Светският начин на живот затруднява всичко това, поради своята склонност към краен индивидуализъм, необуздано консуматорство и материализъм, граничещ с идолопоклонство. Какви практически стъпки можете да предприемете, за да следвате пътя на ученичеството, а не пътя на света?

3. Има ли навици, свързани с вярата, които сте изградили в живота си и които ви помагат всеки ден да „вървите в Божиите пътища“? Какво първоначално ви привлече към тях и как те са се развили във вашия живот с течение на времето?

Глава 1 – Какво общо има Божията благодат с мен?

1. Изпитвали ли сте Божията благодат като прошка за греховете в живота си? Какво представляваше това?

2. Срещали ли сте Божията благодат като сила за изцеление в живота си? Кога се случи това и по какъв начин получихте изцеление?

3. В Новия Завет има две ключови думи, свързани с това как Божията благодат действа в живота ни: оправдание и освещение. В известен смисъл нашето спасение обхваща и двете. Какви въпроси възникнаха у вас, когато срещнахте тези термини в тази глава?

Глава 2 – Кръщение

1. Водата играе ключова роля на много места в Библията. Кои библейски истории познавате, в които водата заема важно място?

2. Кръщението е тайнство в християнската църква. Това означава, че при кръщението наистина се случва нещо. Кой от нещата, показващи, че кръщението е истинско средство за благодат, ви направи най-силно впечатление в тази глава?

3. Замисляли ли сте се някога за своето ученичество (следване на Христос) като за учене да плувате във водите на своето кръщение? Как този образ променя начина, по който възприемате кръщението като цяло?

Глава 3 – Изследване на Писанията

1. Когато започнем да се запознаваме по-добре с Писанията, ние се приближаваме до Исус.

Същевременно, този процес може да ни направи чужди за света. Какво означава за вас фактът, че изследването на Писанията може да ви остави неудовлетворени от много от нещата, които досега сте приемали за даденост относно живота си и света около вас?

2. Джон Уесли и много други християнски личности през историята са учили, че винаги ще открием Светия Дух да действа в съгласие с учението на Писанието. Как тази мисъл ни подсказва, че изследването на Писанията може да ни помогне да се срещнем с Божията сила, по един наистина значим начин?

3. Четете ли Библията редовно? Ако е така, какъв подход използвате? Ако не – какво според вас би ви помогнало да станете по-добър изучаващ Писанието?

Глава 4 – Молитва

1. Има ли библейски пасаж относно молитвата, които са важни за вас? Дали тези пасаж са предимно разкази (например когато библейски персонаж се моли), или са самите молитви (като Господната молитва или някой псалм)? Какво ги прави значими за вас?

2. Един от най-впечатляващите неща в учението на Джон Уесли за молитвата е, че тя представлява своеобразно „духовно дишане“ между Бог и християнина. Какво според вас има той предвид с това?

3. Как изглежда ежедневието ви молитвен живот? Доволни ли сте от него, или бихте искали той да бъде по-различен?

Глава 5 – Господната вечеря

1. Замисляли ли сте се някога за връзката между Пасхата и Господната вечеря в Библията? Какво означава за вас да разглеждате Господната вечеря, като знак за Божието избавление, дарено ни чрез Исус Христос?

2. Преживявали ли сте някога дълбоко духовно преживяване по време на приемането на светото причастие? Какво представляваше то?

3. Как се извършва светото причастие във вашата църква? Колко често се отслужва? Каква духовна подготовка предприемате, преди да пристъпите към него?

Глава 6 – Пост

1. Замисляли ли сте се някога, колко често постът присъства в Библията – както в Стария, така и в Новия завет? Защо не обръщаме повече внимание на библейските текстове, свързани с поста?

2. В учението на Уесли, постът е свързан с други духовни практики, като молитвата и делата на милосърдие. Как бихме могли да се отнасяме по-сериозно към духовния си живот, ако включим в него и поста?

3. Постите ли? Каква е вашата практика на постене? Имали ли сте духовен наставник, който да ви помогне да разберете как да постите, или сте развили тази практика сами?

Глава 7 – Общност

1. Ние възприемаме себе си като отделни личности. Но Библията сякаш винаги приема, че вярващите са обединени в общност (като църквата!). Какво значение има фактът, че Писанията изглежда почти винаги са насочени към групи от хора, а не към отделни личности? Говори ли това нещо за връзката между християнската общност и самата християнска вяра?

2. Един от изразите, които се срещат в трудовете на Джон Уесли относно ранните методисти, е, че те „бдяха един над друг с любов“. Какво означава да бдиш над някого с любов? Случвало ли се е други хора да бдят над теб с любов?

3. Част ли си от малка група ученици, които се събират редовно? Ако да, как протичат срещите ви? Изпитваш ли истински духовен растеж в тази среда?

Глава 8 – Класове, групи, малки общности и практикуване на свято живеене

1. Понятието за „предпазни (благоразумни) средства за благодат“ е един от най-плодотворните елементи в практическото богословие на Джон Уесли. Има ли навици или практики във вашия собствен живот, които – благодарение на мъдростта, придобита от житейския ви опит – сте

открили, **че те са истински средства за благодат**?

2. „Общите правила“ са били важна част от основата за ученичеството в ранното методистко движение. Смятате ли, че набор от духовни насоки, подобни на „Общите правила“, би бил полезен за църквата днес? Биха ли били полезни за вас лично подобни „правила и методи на святия живот“?

3. Малките групи – като „класовете“ и „групите за споделяне“ в ранното методистко движение, са конкретни примери за християнско общение в действие. Може би те биха проработили и в нашия съвременен контекст. А може би не? Какъв вид структура на малките групи според вас би била най-ефективна днес?

Глава 9 – Дела на милосърдие

1. Един от забележителните черти в лидерството на Джон Уесли, е стремежът му да съчетае библейската православност с мисионерска гъвкавост. С други думи, той е вярвал, че библейското учение и реалността на съвременния живот **могат да съществуват заедно** в рамките на живота на ученичество. Какво означава тази идея за вас? Как би могла тя да повлияе на начина, по който църквите осъществяват своето служение?

2. Библейският текст от Матей 25:31–40 ни подсказва, че ще срещнем Исус Христос, когато извършваме дела на милосърдие. Какво означава това за вас в духовен план?

3. Делата на милосърдие са нещо повече от обикновена благотворителност към бедните и болните. Те са реални средства за благодат, което означава, че могат да бъдат преобразяващи както за онези, които служат, така и за онези, които приемат служението. Усещали ли сте някога промяна в живота си вследствие на извършването на дела на милосърдие?

Глава 10 – Практикуване на Божието присъствие

1. Когато прилагаме общите средства на благодатта, **ние виждаме, че те винаги дават плод в живота ни**. Причината за това е, че общите средства на благодатта **не могат да бъдат изпълнявани механично или без мисъл**. Предвид това, как общите средства на благодатта, могат да послужат като основа за практикуването на всички останали средства на благодатта?

2. Съществуват начини, по които конкретни практики могат да придадат форма на общите средства на благодатта. Един пример за това, е постът. Той е едно от установените средства на благодатта, но винаги ни помага да преживеем онова общо средство на благодатта, което наричаме отричане от себе си. Можете ли да се сетите за други конкретни практики, които биха ни помогнали да преживеем отричане от себе си, носенето на кръста, практикуването на Божието присъствие или някое друго общо средство на благодатта?

3. Общите средства на благодатта помагат да противодействаме на опасността от духовна разпиляност – с други думи, те поддържат вярата ни силна и жизнена. Замисляли ли сте се как бихте могли да възприемете общите средства на благодатта в собствения си живот? Каква промяна според вас би могло да донесе това за вашето ученичество?

Заклучение – От обикновеното към необикновеното

1. В началото на тази книга разгледахме как трите компонента – **общност, дисциплина и трансформация** – са от съществено значение за истинското християнско ученичество. Накара ли ви четенето на тази книга да се замислите, как бихте могли да преживявате тези неща по-пълноценно в ежедневието си? По какъв начин?

2. Накара ли ви четенето на тази книга да се замислите за същността на Божиата благодат по нов или различен начин?

3. Имате ли някакви размисли относно това, как средствата на благодатта могат да се превърнат в определящ модел за вашия собствен живот?